

6
2-a
22
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
2 G
47
6.2.a.22

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

N. XIX.
U. 2.

Digitized by Google

GRAMMATICÆ CHALDÆO-SYRIACÆ

Libri Duo;

Cum triplici Appendice, Chaldæa, Syra, & Rabbinica;

Conscripti

A

JOH. HENRICO HOTTINGERO, Tigurino.

TIGURI

Typis JOHANNIS JACOBI BODMERI.

M DC LII.

Nobilissimis, Amplissimis, Experientissimis, Prudentissimísque Reipublicæ Sangallensis proceribus,

DN. DAVIDI CUNTZIO, Consuli.
DN. GEORGIO ZUICKERO, Quæstori.
DN. BARTHOLOMÆO SCHOBINGERO, M.D. Senatori.
DN. HECTORI ZOLLIKOFERO, M.D. Archigrammateo.

Reverendis item, & Clarissimis Ecclesiæ ejusdem Pastoribus.

DN. JACOBO HOFMANNO, Dec.
DN CHRISTOPHORO MITTELHOLZERO.
DN. HERMANNO FINSTERLING.
DN. LEONHARDO SCHOPFERO.
DN. BARTHOLOMÆO VVÆGELINO.

Grammaticam hanc
offert & inscribit
JOH. HENRICUS HOTTINGERUS,
Professor.

Epiſtola dedicatoria.

AMbit, Viri *Ampliſſimi, Nobiliſſimi*; *Reverendi* item & *Clariſſimi*, tener hic atq; infirmus fœtus; pro more; patrocinium. Prodit autem ſub Nominis Veſtri auſpicio *Grammatica Syro-Chaldæa*, in Scholæ potiſſimùm noſtræ uſum, Erotematibus Hebræis *συμβιβασθεῖσα*, adornata & conſcripta. Προσφωνήσεως hujus multas enarrare cauſas nihil attinet. Præcedaneorum me Seculorum conſuetudine tueri poſſem, & exemplo eorum, qui cùm non debuiſſent, ſua ſatis ſuffulti authoritate, nihil tamen lucubrationum, niſi Męcenatum umbone munitum, cancellis ſuis emiſerunt aut forulis. Sed *οἰκεῖα* ſunt, quæ animũ mihi ad idem cum aliis audendum addiderunt. Nôſtis ipſi, haud vulgarem Veſtrum in me eſſe amorem: neque obſcura ſingularis benevolentiæ apud me depoſita pignora. Id unum poſteritati commendâſſe ſatis ſit, toto octennio & quod excurrit, non

 alum-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

alumnos modò Ecclesiæ, sed & cæteros plerosque urbis Vestræ studiosos, vel curæ meæ domesticæ, vel institutioni publicæ, vel utrique commissos fuisse. Colligere hinc facilè potui; non me planè εἰς κενὸν κεκοπιακέναι, nec conatus Vobis meos displicuisse, aut improbatos fuisse. Et sanè, quod præfiscinè dixerim, plantationem nostram & rigationem ea, ὁ αὐξάνων, benedictione fuit prosecutus, ut spes, quam multi præclaram, de se excitârunt, Ecclesiam Scholámq; Vestram, totamq; adeò patriam minimè sit frustrata. Ut igitur aliquod saltem ἀντέρωτος extaret monumentum publicum, hanc Nomini Vestro inscribere placuit Grammaticam. Non Apocham habetis, sed Syngrapham tantùm. Vos, ut soletis, serena fronte eam excipite. Materiæ tenuitatem excusarem, nisi alii jam viri παντὸς φθόνου κρείττονες, hac mihi via præivissent, & maximorum inter suos Herorum memoriam hoc scribendi genere æternitati consecrâssent. Nolo exemplis agere, ne Soli videar lucem mutuare. Vide-

debant enim, non nugas eſſe,aut deliramenta,imò nec parva,ſine quibus majora nunquam impetrantur. Quem uſum in Theologorum Scholis habeat Lingua Chaldaica, nemo ignorat, niſi qui cum ignariſſimis juxta neſcit, non contemnendam Veteris Teſtamenti partem ea ipſa eſſe exaratam. Unde veteres Judæi in *Bereſchit rabba*, Sect. 74. אל יהא לשון סורסי הזה קל בעיניך שבתורה בנביאים בכתובים מצינו שהקב״ה חולק לו כבוד בתורה וכו׳ *Ne ſit Lingua Syriaca* (vel Chaldaica) *vilis in oculis tuis, quia in Lege, in Prophetis, in Hagiographis invenimus, quòd DEUS ſanctus & benedictus impertiatur ei honorem*; In Lege, &c. *Gen.* 31. v. 47. In Prophetis, *Jerem.* c. 10. v. 11. In Hagiographis, *Dan.* c. 2. â v. 4. ad. c. 8. *Eſræ* c. 4. verſu 8. ad v. 26. capitis ſeptimi. De Lingua Syriaca quis vel χυδαίως ſentiat, vel, quibus poteſt compendiis, eam non promoveat? Chriſtiana illa eſt, Chriſto vernacula, Antiochiæ, quæ Chriſtianorum nobis Nomenclaturã dedit, digna, ut pia credit

antiquitas, judicata, cujus beneficio Syris etiam Authenticæ Novi Testamenti tabulæ Græco Idiomate consignatæ, innotescerent. Sed notiora hæc Viri; *Amplissimi, Nobilissimi*; *Reverendi* & *Clarissimi*; Vobis sunt, quàm quæ prolixam à me requirant tractationem. Paucis monebo, quid hac mea opella potissimùm velim.

Ex quo mihi tempore Orientales docendi Linguas commissa est provincia, solicitus semper fui, de Grammatica quatuor Linguarum Harmonica, studiosis nostris tradenda. Didici, longo satis usu, tantam Linguarum Hebrææ, Chaldææ, Syræ & Arabicæ esse γειτνίασιν, atq; affinitatem, ut de una eadêmq; fidelia quatuor facile dealbari possent parietes. Adornavi igitur breve in usum privatum Systema quatuor Linguarũ Harmonicum, quod & prelo; amicorũ hortatu; pridem subjecissem, nisi spes Characterum, Syrorum & Arabicorum genuinorum, quos in Typographia hactenus nostrá desideravimus, impetum meum sufflaminâsset. Incidi interea in Grammaticam Syro-Chaldæam,

dæam, Celeberrimi illius Linguarum Orientalium Restauratoris, *Thomæ Erpenij*, Hebræis etiam ubique excusam characteribus, cujus Præfatio, à Nobiliss. & meritissimo Leidensium Theologo, *Constantino L'Empereur*, omnem mihi mox, & exemit scrupulum, & ademit moram. *Exhibeo*, (scribit magnus ille Vir) *tibi M. Thomæ Erpenii Grammaticam Syram ac Chaldæam, eámque literis Hebræis (i.e. quibus Hebræa excudi jam moris est) ab ipso authore conscriptam, istasq; literas præ Syris adhibere maluit. Sanè cùm arctissimam utriusq; Linguæ convenientiam secum expenderet, vel etiam Chaldæam cum Syra eandem esse sibi persuasum haberet, Chaldæosq; Veteris Testamenti libros illis literis excusos esse; meritò iisdem, quæ ad Syriasmum pertinent, exarare voluit: præsertim cùm Novum etiam Testamentum Syrum Hebræis literis excusum habeamus. Accedit cum utriusque Linguæ inter se ac cum Hebræa convenientiam perspiciendi, facilitas, si utraque iisdem scribatur characteribus; tum ex eo fonte promanans expeditior di-*

ſcendi, ac docendi via, ubi qui Hebrææ Linguæ ignari ſunt, oculis ac auribus tantùm illarum linguarum cum Hebræa cognationem perluſtrant. Tanti ergò viri exemplo atque authoritate excitatus, malui tandem tot amicorum ἐργοδιωκτῶν, parere monitis, quàm longiore mora vota eorum & deſideria ſuſpenſa tenere. Acceſſit publici muneris ratio, qua ſtudioſos noſtros tædioſo transſcribendi labore ſublevatum ivimus. Neque verò hoc tantùm loco *Erpenium* præeuntem habere juvabat. Lectionem etiam, quæ recentiorum Syrorum authoritate perplexa nimis reddebatur & intricata, ex vocalium quarundam affectata, & ab Arabibus mutuata κολοβώσει, reſtituere illi placuit ad eundem ferè modum, quem preceptis noſtris tradidimus. *Cæterùm*, inquit Cl. D. L'Emper. loc. cit. *puncta vocalia* ', ו, *&* ו *quæ in Syriaſmo ex ſententia quorundam doctiſſimorum virorum otiari multis locis aſſolent, cùm ea author propria manu aſcripſiſſet, negligere non fui auſus, cùm authorem commemoratæ ſententiæ non fuiſſe igna-*

gnarum, è pag. 13. *constet manifestissimè, utpote qui cum ipsis Syris aliquoties loquutus fuerit. Verùm quidem est* i, u, *&* a, *ultimas vocum vocales cum* ܝ, ܘ, *&* ܐ, *passim in Affixis & Verbis distinctè ac manifestè non audiri, attamen nullum omnino edere sonum, saltem* i, *in Affixis, &* a, *in Verbis, Masius (& ipse à Syro Præceptore, cujus peritiam alicubi laudat, institutus) in genere non asseverat. Sed enim quandoquidem ista lingua arctis limitibus conclusa non fuit, evenit fortassis ut diversa diversis locis pronunciatio obtinuerit, prout in Arabismo videre licet.* Legantur etiam sequentia. Imò, vix dubito, quin Syri, ut multa alia, hanc, ultimas quasdam absorbendi vocales, consuetudinem mutuârint ab Arabibus, quibus non modò Eliph unionis, sed & Nunnatio ferè ubique *ἄφωνος* est. His igitur invitatus prodromis, audacior, in revocanda lectione Syriaca ad primos fontes esse potui.

Ex *Arabismo* ea subinde inspersi in quibus Harmonia cum reliquis Linguis & facilis est, & cuilibet ubique obvia.

Characteres, quos singularis Typographi nostri solertia brevi nobis pollicetur, ubi accesserint Arabici, insigniter, ut ex specimine ominari jam licet, politi, nihil obstabit, quò minùs vel majori quoque Systemati Harmonico colophonem imponamus, vel ad pleniorem Arabicæ Grammaticæ editionem, nos accingamus. in qua, præter Methodi facilitatem, cujus aliquot in hoc compendio vestigia apparere confido, Arabum quoque ipsorum, *Muhammedis* præsertim, filii *Ahmedis, Hasanei (prolixum enim & eruditum ejus*; verbis utor *Erpenij*; *in Grammaticam Giarumiam Commentarium* Msc. ab Amplissimis & Clarissimis Bibliothecæ Genevensis Curatoribus, parario magno illo amico nostro, D. *Antonio Legero*, post *Erpenium* ad tempus obtinui,) terminos expendere dabitur & examinare.

Hac vice extra Chaldæam & Syriam pedem efferre noluimus, nisi finium fortè contiguitas, ut diximus, eò nos nonnunquam abripuerit. Satis sit, quòd superiori nobis Seculo, ne ipse quidem Rab-

bino-

binorum Phœnix, Elias Germanus, polliceri fuisset ausus, non Chaldaicam modò; sed & Syriacam Linguam in tam arctos cogi posse cancellos. Et, ne quæ temporis nostri est injuria, ipso libelli frontispicio, quasi Grammaticarum satis esset, multi terrerentur, appendices addere visum fuit, quæ non modò Linguarum studiosis, sed & rerum curiosis investigatoribus salivam movere possent. Constitueram quidem in Lectionis Rabbinicæ subsidium τεχνολογίαν subnectere Hebræam, quâ omnes Hebræorum termini, secundùm locos communes Theologicos dispositi, exprimerentur. Speciminis loco Caput I. de *Deo, Nominibus Dei, Essentia, Trinitate & attributis*, subjicere placet.

NOMINA DEI Hebræi vocant אזכרות i.e. *μνημόσυνα*, vel *memoracula*, quæ vel sunt עצמיות ESSENTIALIA, ut *a.* יהוה *Jehova*, vel, ut mihi legendum videtur, *Jeheveh*, quod aliâs dicitur שם של ארבע אותיות vel שם בן ארבע אותיות *Nomen quatuor literarum.* 2. שם המיוחד *Nomen proprium.* 3. שם הנכבד *Nomen gloriosum.* 4. שם

4. שם הנורא *Nomen terribile.* 5. שם הגדול *Nomen magnum.* 6. שם המפורש *Nomen expositum.* 7. שם הויה vel שם עצם *Nomen Substantiale*, vel, *Essentiale.* *b.* יה *Jah.* *c.* אהיה *ero.* Vel; כנוים *seu* COGNOMINA, sive NOMINA FORMÆ, quæ rursus sunt A. vel ἔγγραφα, ut אלהאלהים σέβασμα, *numen.* 2. שדי *potens, vastator.* 3. אל *Fortis.* 4. ארוני *Basis; Judex, Dominus.* 5. עליון *Excelsus.* 6. אלהי צבאות *Deus exercituum.* B. vel ἄγραφα, ut *a.* גבורה *Potentia.* 2. שם *Nomen.* 3. עקר *Fundamentum.* 4. מקום *Locus.* 5. רחמנא *Misericors.* 6. שמים *Cœli.* 7. רבונא של עולם vel רבון כל העולמים *Dominus mundi, vel æternitatum.* 8. עלת העלות *Causa causarum.* 9. הכבוד *Gloria.* 10. צור *Petra.* 11. שם יי *Nomen Domini.* 12. שם של יב׳ אותיות *Nomen duodecim literarum.* 13. שם של מב׳ אותיות *Nomen* 42. *literarum.* Vel KABBALISTICA, ut אכתריאל *Actariel*, & אגלא *Agla.* *Essentiam* autem appellant עצם, & *Existentiam* מציאות, *unitatem* יחוד, *dualitatem* שניות, *Trinitatem* שלוש, TRES PERSONAS שלשה גופים *tria corpora*, suntque

אב

אב *Pater*, בן *Filius*, רוח הקרש *Spiritus ſanctus*, qui & רוח הנבואה *Spiritus Prophetiæ* dicitur. MAIESTATEM DIVINAM nuncupant שכינה *σκήνωσιν*, *habitationem*, revelationem illius Majeſtatis, גלוי השכינה. ATTRIBUTA DEI Hebr. appellant תוארי אלהים, *attributa Eſſentialia* תוארים עצמיים, aliâs מרות אלהים *proprietates Dei*, quas diſtinguunt in מעשיות *practicas*, טפליות *acceſſorias*, & שולליות, quæ & תוארי השלילח, *negativas*, quibus opponuntur תוארי החיוב *attributa affirmativa*. Hac, inquam, ſerie totam percurrere breviter Theologiam & volupe fuiſſet, & utile, niſi ſola nobis brevitas compendioſiorem, quam etiam calcavimus, oſtendiſſet viam.

Ex *Chaldaiſmo* nihil excerpere commodiùs potui, quàm ipſa illa pro Jeſu Nazareno, Meſſia & Servatore Mundi, loca, quæ, niſi Majorum obſtaret authoritas, pertinaciſſimi Seculi noſtri verpuli manibus libenter noſtris & mentibus excuterent. Noſtros enim ipſos Paraphraſtas in hac ſæpiſſimè controverſia eſſe (rumpantur ut ilia apellæ) juventuti ſacris

cris destinatæ studiis monstrandum erat.

Ex *Syriasmi* laticibus quid propinare potissimùm vellem, dubius meritó hæsi. Difficilis erat optio, præstaret ne ex accurato illo Lexico Syro-Arabico, viri celeberrimi, *Isa, bar Ali*, quod sua aliquando manu, *Josephus Scaliger* ad literam ferè D. descripserat, difficiliorum vocum explicationem; an ex בית גזא Γαζοφυλακίῳ, quod, doctissimus, fidelissimusque Ecclesiæ & Scholę vestrę Minister, D. CHRISTIANUS HUBERUS, dum mecum hospitaretur, tersissimè in usum meum transscripserat, loca aliquot depromere Theologica, quibus non cōtemnendam Ecclesiarum Syriacarum cum nostris, in præcipuis fidei articulis ostendere harmoniam, fuisset proclive. Sed ne sic fortè scopum præfixum feliciter feriissem. Ut tyronum potissimùm haberetur ratio, ad N.T. oculos mentis conjeci, loca quędam excerpsi, & ne facilia tantùm & obvia ubique sectari viderer, locorum & vocabulorū, hactenus sub judice relictorum, examen tentavi, nec, fortassis, ducibus &

comi-

comitibus Syris ipsis, infeliciter. Cætera, אין שא אללה suo etiam loco & tempore sequentur. Vos intera, Viri *Amplissimi, Nobilissimi, Reverendi* item & *Clarissimi*; Patriæ Patres, Ecclesiæ Doctores & Nutritii, Scholarum Præsides, studiorum, studiosorúmque Vestrorum Mæcenates, felices & incolumes esse, benevolentiáque me Vestra & amicitia porrò dignum æstimare, pergite. Dabam Tiguri, 10. Julii, qui, præcedentis mensis, dies, urbi nostræ, & miserabilis fuit, & mirabilis: Anno toti Helvetiæ; ex fatali Magnorum aliquot in ea Virorum, literariæ etiam Reipub. procerum, singulariumq; conatuum meorum fautorum, obitu; luctuoso, qui quinquagesimus secundus est, supra millesimum, sexcentesimum.

Amplissimo, Nobilissimóque,
Reverendo item & Clarissimo
Nomini Vestro
Addictissimus
JOH. HENRICUS HOTTINGERUS,
Professor.

JOHANNES HEINRICUS HOTTINGERUS

ἀναγραμματισθεὶς:

Nónne hic ſerius inveſtigator?

S*Erius hic inveſtigator nónne* vocandus
Hottingeriades, Phœbi clariſſimus Heros?
Omnia Linguarum ceu qui penetralia novit;
Novit? Acuta dedit ſolidis myſteria Libris:
Et ſimul hiſtorias, ſummo Artis acumine, cæcis
Eripuit tenebris, & amæna luce beavit:
Denique; quod caput eſt; æternæ Sacra ſalutis
Jam priùs ex adytis immenſo protulit orbi:
Nec modò; quod poterat; ſecurâ mente quieſcit,
Plura ſed hæc animi μελετήματα ſedulus offert;
Omnia ſic adeò cultæ ſecreta Minervæ,
Quæ philo-cunque-ſophis inveſtiganda, revelat.
Serius hic inveſtigator nónne vocandus
Hottingeriades, Phœbi Clariſſimus Heros?

Obſervantiæ, & amoris ergò
appoſuit
IOH. IACOBVS RVEGGIVS, Tigurinus,
Eccleſiæ Rheguſco-Marpachenſis in Evangelio Chriſti Miniſter.

INTRODUCTIO
Ad
GRAMMATICAM
CHALDÆO-SYRIAcam.

Quid sentis, estne futuro Theologo Linguarum Chaldææ & Syriacæ notitia necessaria?

Cognitio Linguarum Chaldææ & Syriacæ Theologo futuro adeò necessaria est, ut absque his nec Vetus Testamentum solidè intelligere ille possit, nec Novum.

Unde hoc probas?

Duabus potissimùm rationibus, quarum una ex ipso petita est Textu sacro; altera verò à Paraphrasibus.

Quomodo necessitatem hujus studii ex ipso probas Contextu?

Necessitàs studii hujus ex ipso contextu hinc elucet, quia non modò (*a*) aliqua V.T. pars stylo *Chaldaico* est exarata; sed etiam in (*b*) Novo multæ hinc inde oc-

currunt voces, quarum intelligentia, ex ſolius Linguæ *Syriacæ* uſu & notitia dependet.

(a) Ut ſunt 1. *in* Lege *Geneſ.c.*31.*v.*47. 2. *In* Prophetis *Ieremiæ c.*10.*v.*11. *Danielis c.*2.*à v.*4.*ad c.* 8. *Eſræ c.*4.*à v.*8.*ad c.*7.*v.*27.

(b) Cujusmodi ſunt 1. *Matth.*27.*v.*46. σαβαχθανὶ, *Syr.* שְׁבַקְתַּנִי Deſeruiſti me. *Marci* 7.*v.*11. κορβᾶν, קוּרְבָּנָא munus, oblatio. *Matth.*16.*v.*17. βὰρ Ἰωνᾶ, בַּר יוֹנָא filius Jonæ. *Marci* 3.*v.*17. βοανεργὲς, בְּנֵי רְגֵשׁ filii tonitrui. *Luc.*3.*v.*17. μαμωνᾶ, מָמוֹנָא opes. *Marci* 5.*v.*41. ταλιθὰ κῦμι, טְלִיתָא קוּמִי puella ſurge. *Act.*5.*v.*1. Σαπφείρη, שְׁפִירָא pulchra. *Act.c.*9.*v.*36. ταβιθὰ טְבִיתָא, δορκὰς, caprea. *Ioh.*1.*v.*43. κηφᾶς כֵּאפָא, petra. *Marci* 14.*v.*33 *Rom.*8.*v.*14. Ἀββᾶ, אַבָּא pater. *Act. c.*1.*v.*19. Ἀκέλδαμα, חֲקַל דְּמָא χωρίον αἵματος, ager ſanguinis. 1.*Cor.*16.*v.*22. μαρὰν ἀθὰ, מָרַן אָתָא Dominus noſter venit. *Ipſum denique nomen* Ἰησοῦς *Syriacum eſt, ibi enim dicitur* יֵשׁוּע, Σωτὴρ, Servator.

De uſu translationum Chaldaicarum, Veteris, & Syriacę, Novi Teſtamenti nihil addemus, ut vel ſolius contextus Sacri exa-

xamen, utriusque Linguæ studium satis commendare nobis posse, pateat. *Videatur interim* Thesaurus *noster* Philologicus *l.*1.*c.*3.*S.*1.*&* 2.

GRAMMATICÆ CHALDÆO-SYRIACÆ
Liber primus, DE ETYMOLOGIA.

CAPUT I.
DE CONSONANTIBUS.

Quot partibus Grammatica hæc absolvitur?

Duabus: Etymologia & Syntaxi.

Etymologiæ quot sunt partes?

Duæ: Elementa & partes orationis.

Elementa quomodo distinguuntur?

In Literas & Puncta.

Quot veniunt circa Literas observanda?

Sex: I. Numerus. II. Figura. III. Officium. IV. Motio. V. Secundum Organa distinctio. VI. Pronunciatio.

I. NUMERUS.

Quot habent Chaldæi & Syri literas?

Viginti duas; easque omnes Consonas.

Totidem habent Arabes, eadem serie ponendas. Quod enim 28. alii numerant, inde fit, quòd literas ח צ ע ט ד punctis supernè hoc modo ח̇ צ̇ ע̇ ט̇ ד̇ notatas, à reliquis re ipsa faciant diversas, cùm aliud discrimen non intercedat, quàm quod occurrit inter literas Begadcephat Raphatas, & Dages leni insignitas.

II. FIGURA.

Quotuplex est literarum Alphabeticarum Figura?

Duplex utrobique: *Chaldæi* enim veterem *(a)* habent & novam: *Syri* usitatam *(b)* & inusitatam.

(a) De Veteri *nihil certi habemus. Sunt, qui* Samaritanas *fuisse volunt; alii* Æthiopicas. *Nos* ἐπέχομεν. *Facta aliquando spes fuit librorum & charactere, & lingua veteri Chaldæorum scriptorum Cl. D.* Golio *nostro.*

No-

Nova *occurrit in Daniele, Esra, & Paraphrasibus.* Eandem distinctionem Arabes retinent. *Vetus* autem Character *Cuficus* dici solet, de quo *Thesaur. Philol.*p.402. *Recentior* authorem habet *Iben-Mokli*, de quo *Elmac. Hist. Sarac.*p:205. Estque septiformis, *Erpen. Grammat.*p.4.

(b) Quæ ubique obvia est, in libris tum impressis, tum Msc.

(c) Estq; vel grandis, Estrangola *dicta, plerunque in librorum frontispiciis conspicua* : vel *exilis,* titulis librorum, vel capitum summariis adhiberi solita.

Schema characterum Chaldæorum *addere nihil attinet: coincidunt enim cum Hebraicis* : Syriacos *verò exprimere suis notis hac vice non datur.* Rectè etiam, & memoriæ consultissimum faciunt, qui eadem serie Alphabethi Arab. literas disponunt, tum quòd veteres Arabes, Ægyptiaci & Asiatici, exemplo suo præiverint; tum quòd in numeris idem ordo retineatur.

III. Officium.

Quotuplex est harum literarum Officium?

Duplex: Grammaticum & Arithmeticum.

Quomodo ratione officii Grammatici dividuntur?

In *serviles* duodecim, quæ his vocibus comprehenduntur מוֹשֶׁא דִכְתַב הָלֵין *Moses, qui hæc scripsit*: & *radicales* decem reliquas.

Arabes planè cum urtisque faciunt, nisi quòd servilibus pro ד addant פ, & pro ש, ס, ut. פַמוּסַי כְתַב לַהְנָא

Quotuplex est officium earum Arithmeticum?

Quadruplex: Exprimuntur enim iis numeri 1. (*a*) Monadici. 2. Denarii. 3. Centenarii. 4. Millenarii.

(*a*) *Eadem hîc ratio est, quæ apud Hebræos, nisi quòd* Syri *pro* 15 *ponant* יה, *secus quàm fit apud Hebræos, qui vel religione ducti, vel superstitione, à duabus illis literis in numerando abstinent. In denariis etiam quibusdam, centenariis & millenariis à* Syris *aliqua observatur differentia*, de qua *Ludovicus de Dieu*, Gramm. l. 1. p. 13. 14.

Arabes ab Hebræorum, Chaldæorum & Syrorum consuetudine nihil recedunt; crebriùs tamen Zifris suis utuntur, quas mutuârunt ab Indis, Europæi verò ab Arabibus.

IV. Mo-

IV. MOTIO.

Quænam est literarum, respectu Motionis, divisio?

Motionis respectu literæ dividuntur in (*a*) *quiescentes*; & (*b*) *mobiles*.

(*a*) *Chal.* אהוי *Syr.* & *Arab.* אוי

(*b*) *Reliquæ omnes: De officio earum videantur* Erotem. nostra p. 10.

V. SECUNDÙM ORGANA DISTINCTIO.

In quot tandem ordines, juxta pronunciationis organa, literæ distribuuntur?

In quinque ordines, secundùm quos literæ aliæ sunt;

1. Labiales בומף
2. Palatinæ גיכק
3. Linguales דטלנת
4. Dentales זסשרץ
5. Gutturales אחהע

Eandem distinctionem reperies apud Arabes.

VI. PRONUNCIATIO.

Quomodo literæ pronunciationis respectu dividuntur?

Pronunciationis respectu literæ sunt

 vel

vel immutabiles, quæ suum semper in pronunciatione naturalem sonum & potestatem retinent; vel (*a*) mutabiles, quæ potestatem suam cum aliis literis permutant.

(*a*) *Cujusmodi* apud Syros *sunt literæ* ע.י.ו.א. א enim, *præcedente, vel sequente alio* א. *pronunciatur ut jud, ut* אָאַר ojar, *aër. Ita in participio Benoni verborum quiesc.* Vau, *ut* קָאֵם Kojem, *stans.*

י. *initio dictionis notatum vocali* (ִ) *non pronunciatur ut j consonans, sed ut Chirek longum apud Hebræos, ut* יְתֵב Jthef, *sedit.* ע *sequente* ה *pronunciatur ut Olaph*, *ut* עוּהְדָנָא uhdono, *commemoratio.*

Cujusmodi literas mutabiles plures habent Arabes, præsertim ן. quæ 1. ante literas לומיר Tesdidatas, id est, Dages forti notatas, in earundem sonum, in pronunciatione cõvertitur, E G. מִן רַבּ *à Domino*, legitur *Mirrabbi*, non *minrabbi*, &c. 2. ante literam ב effertur ut מ, idque vel in eadem dictione, ut עַנְבַּר *Ambaron*; vel in diversis, ut מִן בַּיְת *Mimbeitin*, &c. Planè ut Græci dicunt ἐμπλέκω, pro ἐνπλέκω, & Latini *imbibo*, pro *inbibo*. Sed & litera ה mutabilis est Apud Arabes. Duobus enim supernè apicibus hoc modo

(ۃ) in

(הּ) in fine notata, idem valet quod ת, estque fœminini generis character, ut חכמה *sapientia*,

---

Caput II.

De Punctis Vocalibus.

Quomodo Punctum vocale distinguitur?

In proprium & improprium.

Quot sunt propria?

Puncta vocalia propria apud (*a*) Chaldæos sunt decem; apud (*b*) Syros quinque.

(*a*) *Eadem enim ratio* Chaldæorum *est, quæ Hebræorum.*

(*b*) *Quorum figura vel* vetustior *est à Græcis mutuata, vel* recentior *Arabum vocalibus vicina, utraque hoc Schemate expressa:*

		Vetustior.	Recentior.	Vetustissimi, more Cuphicorū, unum adhibebant apicem.
I.	A.	ב y	בָ	ב̇
II.	E.	ב ε	בֵ, בְ	בִ
III.	I.	ב η	בִ	בִ seq.
IV.	O.	ב ο	בֹ	ב̇
V.	U.	בֻ ϒ	בֻ	ב̇ & בְ

 No-

Notæ. I. *In his vocalib. Syri nullam quantitatis habent rationem, neque in longas eas & breves distinguunt, planè ut* Arabes, qui tribus tantùm vocalibus *Phatha*, i e. Patach (בַ) Dsamma (בֻ) *Cholem*, & *Kesre* (בִ) *Chirek*, vel *Zere* contenti, omne quantitatis discrimen tollunt. *Veteres etiam Hebræi septem duntaxat numerabant Vocales, (vide Clariß. Buxt.* de orig. Punct. p. 202.) *ex quibus, juxta* Aben Esram, *tres erant* simplices *Chirek, Cholem, Patach*; quatuor *compositæ. Ternario* simplicium *numero respondebant tres literæ* אוי *quas Vocalium loco adhibebant in libris nullis punctorum apicibus notatis.*

II. A. *Syri* פְּתָחָא Pthocho *appellant*, *i.e.* apertio, *& Hebræorum Patach respondet*: E. רְבָצָא Revozo, *i.e.* pressio, *éstq; Syrorum Tzeri vel Sægol.* I. חְבָצָא Chevozo, *i.e.* frictio, *valétque Heb. Chirek utrumque.* O. זְקָפָא Dsekopho, *i.e.* elatio, *sonátque Kametz & Cholem.* U. עְצָצָא Ezozo, *i.e.* compressio, *Schurek & Kibbutz.*

Quodnam est punctum vocale improprium?

Punctum vocale improprium est Scheva.

Chal-

Chaldæi *ſequuntur hoc loco Hebræos per omnia; niſi quòd illi Scheva poſt vocalem figurâ quidem longam, poteſtate tamen, ut plurimùm, brevem (Cholem præſertim & Schurek,* cùm *pro Kametz chatuph ponuntur) non legant, ut* אוּרְחָא urcha, *via*: חוּכְמְתָא ſapientia.

Syri *Scheva expreſſum nullum habent, ſubintelligunt tamen illud, quotiescunque ab Hebræis & Chaldæis exprimitur, ſive vocale, ſive mutum. Eædem enim ſunt affectiones τῶ Scheva, in lectione Syriaca, quas obſervari diximus in Hebræa, niſi quòd Syri* 1. Scheva tantùm habeant ſimplex, compoſitum non item: unde & gutturales Scheva ſimplex admittunt. 2. Si duo Scheva ab initio concurrunt, prius nunquam in Chirek tranſit, ſed Sægol, vel Patach. 3. Patach furtivum, Scheva vicarium, Syri reſpuunt: unde יֵשׁוּע dicitur, non יֵשׁוּעַ

Arabes nèc Scheva compoſitum habent, nec ſimplex vocale, ſed tantùm mutum, *Giezma* appellatum. Ejus figura eſt (ْ) officium verò literam, cui imponitur, cum præcedenti conjungere, ut יַצְלַח Jaz-lach

CAPUT III.

De
DAGES & MAPPIK.

Quid est Dages?

Dages est Punctum literarum (a) Chaldaicarum ventri, Syriacarum verò vel (b) capiti, vel (c) caudæ adjectum.

(a) *Planè ut apud Hebræos* (בּ)

(b) *Si nempe fuerit* קוּשׁי durum, *hoc modo* (ܒ)

(c) *Si fuerit* רוּכָּך lene, (ܒ)

Quotuplex est Dages?

Duplex: (a) Molle, & (b) Durum apud Syros: (c) Forte enim non habent; Lene (d) & Forte apud Chaldæos, quorum illud literas בגדכפת tantùm occupat; hoc omnes, exceptis gutturalibus & ר: Estq; vel *Characteristicum*, vel *Compensativum*, vel *Euphonicum.*

(a) *Vocatur* רוּכָּך mollities, *solétque, ut dixi, literis subscribi. Occupat tantùm literas Begadcephat, quas raphatas reddit seu aspiratas; unde Hebræorum Raphe æquipollet.*

(b) קוּשׁי

(*b*) קוּשׁי *vocant, quod eundem habet usum cum Dages leni Hebræorum* 1. *quia etiam literas* בגדכפת *occupat, eásque solas.* 2. *Quia easdem, per se aspiratas, tenues reddit, aspirationem ab iis tollendo, quod fit* a. *ab initio dictionis, nisi præfigatur illis una ex literis servilibus* בדול· *tunc enim aspiratio manet.* 6. *In media dictione post* Scheva quiescens.

(*c*) *Latiùs enim, quàm par est,* τὸ קוּשׁי *extendunt, qui eidem potestatem duplicandi, aut geminandi propriam tribuunt. Neque enim Syri Dages forte, aut geminans admittunt, neque Kuschoi alias literas, quàm Begadcephat possidet. Analogicè tamen Kuschoi vicem subit Dages fortis, quia ubi Hebræi Dages forte habent, ibidem sedem suam figit, in literis* בגדכפת· *Kuschoi.*

(*d*) *De his affectionibus videatur* Grammat. Heb. pag. 22. & deinceps, *quæ omnia Chaldæis æquè conveniunt, ac Hebræis.*

Arabes Dages lene non habent. Forte, quod figura Græcorum Omega respondet (ω) *Tesdid roboratio* dicitur. Usus ejus in ἀφωνίᾳ longè maximus est, ut suo, σὺν θεῷ, tempore, in pleniori Grammatica Harmonica quadrilingui ostendemus.

Quid

Quid est Mappik?

Mappik est Punctum Literæ ה finali, vel in-vel adſcriptum, eámque, aliás quieſcentem, mobilem efficit.

Mappik Syri & Chaldæi *affixo addunt tertiæ perſonæ, ut* מַלְכֵּהּ Rex ejus, מַלְכָּהּ fœmin. *Apud Syros in fœmin. tantùm uſurpatur ut* מַלְכָּהּ Rex ejus: רַגְלֵיהּ Pedes ejus. *Pauca quædam in Chaldaiſmo nomina reperias Mappikata, ut* גָּבִיהַּ altus.

Huic Mappik apud Arabes æquipollet *Medda* (˜) & *Hamza* (ˇ)

CAPUT IV.

DE PUNCTO ACCENTUALI, *ſeu* ACCENTU.

Quotuplex eſt Accentus?

Duplex: (*a*) Acuens & diſtinguens.

(*a*) *Habent* Chaldæi *doctrinam de Accentibus cum Hebræis per omnia communem, quoad contextum Sacrum: Paraphraſeis accentuum apicibus deſtituuntur, Onkeloſo excepto, cujus Thargum in Pentateuchum retinet accentuationem textus Hebræi.*

Syri

Syri *expressas accentuum tonicorum notas nullas habent, usu tamen discimus, accentum in bissyllabis, si prima syllaba fuerit composita, Scheva quiescente absoluta, occupare penultimam, ut* מַלְכָּא Málko, Rex; *sin autem secunda syllaba ita se habeat, illam affici accentu, ut* הַלֵּךְ halèch, *ivit :* דָּוִיד David.

In trissyllabis secunda plerunque afficitur, ut מַזְמוֹרָא Mazmúro, *Psalmus. In Polysyllabis penultima accentuatur,* דַּמְמַיְקָנֵא dammaikône, *derisorum.*

Arabes quoque, âccentuum figuris destituti, in dissyllabis attollunt penultimam, in polysyllabis antepenultimam, nisi penultima producatur per literas אוי

(*b*) Chaldæorum *accentus distinguentes sunt Silluk, Athnach, Rebiah, &c. Vide* Erotem Heb. p. 27.

Syrorum *accentus distinguentes puncta sunt, vel* sententiis integris *inservientia, vel* vocibus *singulis tantum.* Integris sententiis *distinguendis adhibent vel duo juncta* (:) *in semicolis: vel tria* (∴) *in interrogatione: vel quatuor* (::) *in periodis.*

Vo-

Vocibus verò singulis *puncta vel suprà vel infrà adjecta, distinguunt* I. Numerum verborum & nominum.

Duo enim puncta supra vocem posita pluralem notant numerum, Masculinum & Fœmininum in nominibus; *ut* טָבִ̈ין boni, טָבָ̈תָא bonæ: *In* verbis *verò fæmin. tantùm ut* תֶּפְקְ̈דָן נֶפְקְ̈דָן visitabunt, *&* visitabitis *fæminæ.*

II. Personas & tempora verborum: *Infrà enim scriptum notat* 1. *omnes personas præteriti, excepta prima singulari.* 2. *Infinitivum & Imperativum sæpe.* 3. *Omnes personas futuri, exceptis primis utriusq; numeri.*

Suprà positum indicat 1. *Primam præteriti.* 2. *Participium Benoni.* 3. *Utramque Futuri primam.* Quę puncta diacritica à Ruchoch diligenter sunt distinguenda.

Addunt Grammatici tertium puncti diacritici apud Syros usum, quòd vocum ambiguitatem tollat. Si enim הִ̇י *habeas, legis* הָ̣י hoi, *illa: Sin autem* הִ̣י *legis* hi: *Si* אָ̇ידָא *leg.* aidho, *quæ; Sin* אִ̣ידָא *est* Idho, *manus.*

Sed

Sed vocalium hæ potiùs notæ sunt, quàm punctorum Diacriticorum. Quemadmodum enim, ut suprà *p.9. monuimus, vetustissimus Arabum character Cuficus unico tantùm puncto, sitûs varietate distincto, suas exprimebat vocales; ita Syri quoque, antequam doctrinam de Accentibus, aliorum exemplo, ad eam perduxissent perfectionem, quâ hodiè nobis innotuit; unicum etiam punctum, collocatione tamen varium, vocibus punctandis adhibebant, quod in ambiguis quibusdam nominibus & pronominibus etiàm, pòst accuratiorem punctationem, remansit, non secus ac apud Hebræos, literas* יוא *sæpe reperias vocalium vicem supplere, in accuratissimè punctatis exemplaribus. Vide* Erotem.Ling.S. pag.4.

Quid notas?

Accentus Ablationem, quæ fit per (*a*) Makkaph, ubi duæ plurésve voces sub uno Accentu pronunciantur.

(*a*) *Iterum hîc* Chaldæi *sequuntur Hebræos. Vide* Erot.*p.*29. Syri *vocem quidem Makkaph non habent, sed rem & figuram,* virgulam *nempe* occultantem, *quæ duas*

contractionem voces sub unum redigit accentum. Unde קְרָא אֲנָא legens ego; *propter virgulam occultantem sub* א *pronuncio* Koreno. אֲמַר אֲנָא dicens ego; *lego* omar-no. *Quæ accentus ablatio frequentissima est in participiis Benoni, si adjunctum habent Pronomen primæ personæ* אֲנָא, *cum quo Præsentis significationem, ut plurimum, efficit. Habet tamen* virgula *hæc* occultans *suam etiam sedem extra contractionem, in vocibus singularibus, quarum prolixum contexuit Catalogum* Ludov. de Dieu, *in* Grammat. Ling. Orien. *p.* 50. *Otium tum notat earum literarum, quibus subscribitur, ut* אֲרָזָא Roso, *mysterium* אֲנָשָׁא noscho, *homo, &c. Atq; hinc est, quòd, quando litera servilis præponitur, si litera post Olaph schevata est, servilis habeat* (y) *ut* לַאחרָנָא alium: *Si verò schevata non est, servilis habet scheva, ut* לְאֲנָשָׁא homini, *& præcedente altera etiam servili,* דִלְאנָשָׁא

Apud *Arabes* poteſtatem ꝟ Makkaph habet Vesla, quæ ſupra literam א hoc modo א̃ (veteres tamen Cuphici ipſam Hebræorum lineolam retinebant) in vocis principio poſita, docet eam

cum

cum præcedenti conjungendam,& sub uno accentu pronunciandam; ut קַלְבּאֶלְמַלְךָ *Kalbolmdliki*,cor regis.

Caput V.

De Syllaba.

Quotuplex est Syllaba?

Duplex: Simplex, *seu* Pura, & Composita, *seu* Mixta.

Quæ est Syllaba simplex?

Quæ una constat Vocali,& una Consona mobili; vel; duabus quidem Consonis,sed altera quiescente,ut בִּי, בּוֹ, בּוּ &c.

Quæ est Syllaba composita?

Composita est, quæ una Vocali constat & duabus,vel pluribus Consonis mobilibus.

Syllaba composita apud Chaldæos *&* Syros *efficitur per* Scheva; *Apud Arabes per* Giezma.

Syllabam etiam compositam in Syriaca *&* Arabica *Lingua constituunt diphthongi* אַי ai, אַו au, אֶו eu, אֵי ei, אוֹי oi, אוֹ ou, יוּ ju. *Eas Hebræi ignorant.*

CAPUT VI.

DE PARTIBUS ORATIONIS, & primò de ARTICULO.

Quot sunt Partes Orationis?

Novem: Articulus, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Conjunctio, Præpositio, Interjectio.

Totidem assignari possunt Arabibus, quorum tamen Grammatici tres tantùm ponunt (*vide Giarum.* Erpen. c. 1.) more veterum Hebræorum, apud quos Orationis Partes sunt, שם *Nomen*: פועל *Verbum*, & מלה *Particula*.

Quotuplex est Articulus?

Articulum *Chaldæi* & *Syri* unicum habent postpositivum: Estque ipse status Emphaticus.

Arabum Articulus Præpositivus est אל *Al*, occurrit in vocibus *Almanach*, *Alkermes*, &c.

CAPUT VII.

DE NOMINE.

Quot sunt Nominis accidentia?

Nominis accidentia sunt sex: Qualitas,

tas, Genus, Numerus, Declinatio, Species & Figura.

Casus enim nec Chaldæi *distinctos habent nec* Syri. Genitivo *præfigunt* ד *vel* די. Dativo ל. Accusativo יַת (*quo tamen Syri carent, & pro eo* ל *utuntur*) Vocativus *redditur per statum Emphaticum.* Ablativo *Chaldæi præfigunt* מִן : *Syri* מִן, *vel* ב

Variant hîc Arabes, qui distinctas habent casuum terminationes. Definit enim Nominativus in nominibus triptotis in *on*: Genitivus (sub quo Dativus noster continetur & Ablativus) in *in*: Accusativus in *an*: Vocativus modò Nominativo includitur, modò Accusativo. *Diptota* tamen certam & constantem terminationem non habent. *Qua de re in pleniori Systemate Harmonico.*

I. QUALITAS.

Quotuplex est Nomen ratione Qualitatis?

Duplex: Substantivum & Adjectivum.

Quodnam est Substantivum?

Substantivum est Nomen unius Generis, sive Masculini, sive Fœminini, sive (*a*) Communis, sub una terminatione.

B 3 (*a*) Sunt

(a) Sunt hæc apud Arabes rariora.

Quid notas?

Substantiva Masculina, ad discernendum sexum, sæpe moventur in Fœminina, assumta terminatione תָא, ut à מַלְכָּא *Rex*, fit Fœmin. מַלְכְּתָא *Regina?*

Arabes addunt ה ut רַגֻל *Ragbolon*, vir; Fœm. רַגֻלָה *Ragbolathon*, virago.

Quodnam est Adjectivum?

Adjectivum est Nomen duorum Generum sub duplici terminatione, Masculinâ & Fœmininâ, ut טַב *bonus*, טַבָא *bona.*

Quid accidit Adjectivis?

Duo: Motio & Comparatio.

Quomodo fit Motio?

Motio è Masculino in Fœmininum fit assumto אָ ut à טַב fit טַבָא

Arabes habent ה, ut in Substantivis.

Quomodo fit Comparatio?

Comparatio non fit diversis graduum terminationibus, sed tantùm Periphrasi. *Prout apud Hebræos.* Vide Erotem. pag. 35.

Iterùm hîc in diversum abeunt Arabes. Compara-

parationes enim, graduum terminationibus reddunt. *Positivus*, ut apud Latinos & Græcos variè desinit: *Comparativus* verò & *Superlativus* formatur à *Positivo*, præfixo א, ut à כַּבִּיר Chabiron *magnus*; fit Comparativus & Superlativus אַכְבַּר achbaro *major* & *maximus*. Hanc formam cætera etiam sequuntur nomina. Est autem tum demum forma hæc Superlativi, cùm vel absolutè ponitur, vel in regimine.

II. Genus.

Ratione Generis quotuplex est Nomen?

Ratione Generis Nomen est vel Masculinum, vel Fœmininum, vel Commune. Neutrum non habent, sed ferè per Fœmininum exprimunt.

Genus Nominum quomodo cognoscitur?

Genus Nominum ex usu potissimùm & constructione cognoscitur; interim tamen *tum* ex significatione, *tum* ex terminatione de Genere judicium ferre licet.

Quænam ex Significatione *sunt Masculina?*

Maſculina ſunt Nomina Propria Virorum, Virilium officiorum, Fluviorum, Montium, Menſium, Populorum.

Vide Erotem. Heb. p. 36.

Quæ ſunt Fœminina?

Fœminina ſunt Nomina propria Mulierum, Muliebrium officiorum, Regionum & Urbium.

Quæ ſunt Communia?

Communia ſunt 1. Nomina animalium ſub una terminatione utrumque ſexum denotantia. 2. Nomina Numeralia à viginti ad centum incluſivè. 3. Partes animalium geminæ, quæ tamen ut plurimùm Fœminina ſunt. 4. Pauca quędam alia, de quibus *Ludov. de Dieu* p. 63.

Arabibus Communia ſunt Adjectiva quinque 1. *Formæ* נְצוּר activè ſumtæ, ut צַבוּר *hic & hæc patiens.* 2. For. מְנַצֵאר, ut מְעַטֵאר *hic & hæ condiens aromatibus.* 3. For. מִנְצִיר, ut מִסְכִין *hic & hæc pauper.* 4. For. מִנְצַר ut מִעְשַׁר *avarus & avara.* 5. For. נַצִיר paſſivè ſumtæ, ut קְתִיל *hic occiſus, & hæc occiſa.*

Quænam ex Terminatione *ſunt Maſculina?*

Ma-

Mafculina funt omnia (*a*) ferè Nomina in literam radicalem defınentia ut נַהֲרָא נְהַר *fluvius*: Arab. נהר

(*a*) *Excipiuntur enim* I. *quædam, ut* אַרְעָא· *Arab.* אֶרֶץ terra, *&c. quæ ufu Fœminina deprehenduntur.*

II. *Numeralia Cardinalia à tribus ad decem, quæ fub terminatione Mafculina, Fœminina funt: & rurfus fub terminatione Fœminina, Mafculina, ut* תְּלָת· tres, אַרְבַּע· quatuor *Fœminina funt: Contrà*, תְּלָתָא· אַרְבְּעָא *Mafculina.*

Eadem ratio eft apud *Arabes*: תַלַאת *tres*; אַרְבַע *quatuor*, Fœminina funt: תלאתה verò, אַרְבַעַה Mafculina.

Quænam funt ex Terminatione *Fœminina?*

Ex terminatione ufitatiffima, Fœminina funt defınentia in ָה vel ָא· תָא· ות· ית·

Arabum terminatio Fœm. receptiffima eft ה *ah*, feu *aton*; vel etiam א, aut י inftar א *Eliph*, quiefcens.

Nota. *Excipiuntur* 1. *Nomina officium*

virile denotantia, quæ, sub terminatione Fœminina, Masculina sunt, ut פֶּחָה Dux.

Est hæc exceptio in *Arabica* Lingua frequentior, quàm in cæteris. Nec enim multa Nomina tantùm officium virile denotantia, sub Fœminina terminatione, Masculina sunt, ut כְּלִיפָה chalipha, *Imperator, Successor*, &c. Sed etiam Adjectiva quædam qualitatis intensionem habentia, ut עַאלְמָה *sciens*, plus est, quàm עַאלִם: בַּאקְעָה *versutus*, plùs quàm בַּאקִע

2. *Pauca quædam alia, ut sunt* 1. *Adjectiva quædam Masculina, ut* זַכְּאָה justus; עִלָּאָה Excelsus. 2. *Gentilitia & Patronymica, ut* פְּלִשְׁתָּאָה Philistæus, *&c.* 3. *Numeralia, ut* קַדְמָאָה primus. *Sunt tamen hæc solis* Chaldæis *propria:* Syriaca *enim lingua terminationem hanc respuit.*

3. *Status Emphatici, qui communem semper habent cum Fœmininis absolutis terminationem, ut* טָבָא *& Fœm. est absolut. & Emphat. Mascul.*

III. NUMERUS.

Quotuplex est Numerus?

Duplex: *Singularis*, cujus terminatio varia est; & *Pluralis*, qui regulariter in Ma-

Maſculinis in ִין in Fœmininis in ֶן deſinit.

Arabes, Hebræorum more, Numerum faciunt triplicem, *Singularem* terminatione varium: *Dualem*, qui in אָן *ani*, *Pluralem*, qui in Maſcul. ſanis in וּן *una*: in Fœminino in אַת *aton* deſinit, ut מַאלְכַאן *duo Reges*: מַאלְכוּן *plures Reges*: מַאלְכַאת *Reginæ*.

Hunc tamen Dualem Syri & Chaldæi non recipiunt: Quæ verò in contextu ſacro hac teminatione leguntur, ex Hebraiſmo petita ſunt, ut קַרְנַיִן cornua duo: רַגְלַיִן duo pedes, &c. *Terminatio* ִין *Syriaca in quatuor iſtis* תְּרֵין duo: תַּרְתֵּין duæ: מָתַיִן ducenti: מִצְרַיִן Ægyptus; *obſervata, itidem Dualem Hebræorum imitatur.*

IV. DECLINATIO.

Quot ſunt Declinationes?

Duæ: *prima*, ad quam Nomina Maſculina: & *ſecunda*, ad quam Fœminina referuntur.

Nihil variant Arabes.

A. DECLINATIO PRIMA.

Quomodo Nomina primæ Declinationis deſinunt in Singulari?

Nomina primæ Declinationis in ſtatu

(a) *Ab-*

(*a*) *Absoluto* Singulari variè desinunt: In (*b*) *Emphatico* habent א: (*c*) *Constructus* idem planè est cum *Absoluto.*

(*a*) *Habent* Chaldæi & Syri *tres status*, Absolutum, Emphaticum & Constructum. Arabes *verò, in* Absoluto & Constructo, *cum Hebræis, acquiescunt.*

(*b*) *Qui ab* Absoluto *formatur vel sine ulla mutatione, ut à* טָב *fit* Emphat. טָבָא: *vel mediante mutatione punctorum vocalium, & tunc multum juvat nôsse formas & modum affingendi apud Hebræos, quas Syri & Chaldæi hoc loco sequuntur. Verbi gratia,* 1. *ut à* מֶלֶךְ Rex, *fit* מַלְכּוֹ Rex ejus; *ita ab absoluto Chald. & Syr.* מְלֵךְ, *fit* מַלְכָּא *à* גְּבִיא electus, *fit* גַּבְיָא 2. *Ut à* זֶרַע semen, *fit* זַרְעוֹ; *sic à* גְּבַר vir, *fit* גַּבְרָא 3. *Ut à* גֶּזַע *fit* גִּזְעוֹ; *sic* בְּשַׂר caro, *format* בִּשְׂרָא *Chald. & Syr.* סְפַר liber, סִפְרָא *quæ forma apud Hebræos etiam occurrit in* נֶגְדּוֹ coram eo. 4. *A* חַיִל *fit* חֵילוֹ; *ita à* עַיִן oculus, *habemus* עֵינָא 5. קוֹדֶשׁ *in affixo habet* קָדְשׁוֹ; *sic ab absoluto Syr.* קְדוּשׁ *fit Emphat.* קוּדְשָׁא. *Sed & aliæ simpliciores Emphatici status formæ sunt, ut à Chald. & Syr.* רַחֵם amator, *fit Emph.* רַחְמָא *à* גְּבָא eligens

ligens, נְבִיָּא à : מָרֵא Dominus; מָרְיָא à שֵׁם Nomen, *Emph.* שְׁמָא à יָתֵם pupillus, יָתְמָא *ab* אִמַּר agnus, *Emph.* אִמְּרָא *quas quidem formas tum usu discere, tum ex Cl.* De Dieu Grammat. Orient. *pluribus illustrare exemplis p.79. & deinc. facilè fuerit.*

Peculiariter autem notandum, quòd nomina, quorum terminatio in absoluto est י *aut* יָא *Emphaticam formam habeant* אָה *vel* יָא *ut à* תְּלִיתַי tertius, *fit* תְּלִיתָאָה *à* נוּכְרָי *fit* נוּכְרָיָא *à* כַּשְׂדָּי *fit* כַּשְׂדָּיָא

(c) *Sic dicunt* Chaldæi כְּתָב *in absoluto & constructo; ut,* כְּתָב סְפַר Scriptura libri, *Es.* 6.18. Syr. עֲבַד *in absoluto & constructo.* עֲבַד מַלְכָּא Servus Regis.

Arabes Nunnationem tantùm abjiciunt, à כתאב *Chitabon,* liber, fit constr. *Chitabo.*

Excipiuntur in omnibus penè linguis Orientalibus, אָב pater, אָח frater, *&* חָם socer, *quæ in constructo apud Heb. Chald. & Syros habent,* אֲבִי, אֲחִי, חֲמִי *Arab.* אבו, אכו, חמו

Quomodo Nomina primæ Declinationis desinunt in Plurali?

Nomina primæ Declinationis in Plurali apud *Chaldæos* & *Syros* in absoluto

statu regulariter, & usitatissime habent (a) ין: In Emphatico (b) *Chaldæi* יָא, rarò (c) אֵ. *Syri* (d) א rarò Chaldæorũ (e) more יֵא. In Constructo Chaldæi (f) י, Syri (g) י aut (h) יי

(a) *Ut à* מַלְכָּא *utrobique fit* מַלְכִּין Reges; *ubi observandum*: Pluralia Mascul. absoluta, formari à Singularibus Emphaticis sine mutatione, ultimæ consonæ addendo terminationem Pluralem.

Addo autem regulariter *&* usitatissime. *Quia Syri nonnunquam habent* ין *quæ à Singularibus absolutis formant; ut* רְוָא ebrius, *fit* רַוִין *à* מַשְׁרֵי habitatio, מַשְׁרִין habitationes. *Fit hoc in illis Nominibus, quæ in Singulari absoluto vel in* א *desinunt, vel in* י *ut ex positis exemplis liquet.*

(b) *Mutando terminationem absolutam* ין *in* יָא *ut à* מַלְכִּין *fit* מַלְכַּיָא

(c) *In iis Nominibus, quorum absoluta sunt* אִין *ut à* יְהוּדָאִין *fit* יְהוּדָאֵי

(d) *Ut à* זַדִּיקִין justi, *fit Emphat.* זַדִּיקָא

(e) *In iis videlicet Nominibus, quorum status absolutus desinit in* ין *de quibus lit. a. dictum est; Sic à* רַוִין ebrii, *fit* רַוָּיָא *à* מַשְׁרִין habi-

habitationes, מַשְׁרְיָא. *Tria, pro* יָא *apud Syros habent* יָא *ut* טַלְיָא pueri: קְצָיָא fragmenta: חַדְיָא pectora: *cujus terminationis exempla etiam occurrunt apud Chaldæos, ut* תִּפְתָּיֵא Exactores, *Dan.* 3. *v.* 2.

(*f*) *More Hebræorum, ut à* מַלְכִּין *fit* מַלְכֵּי *à* צַדִּיקִין *fit* צַדִּיקֵי

(*g*) *A* גַּבְרִין viri, *fit* גַּבְרֵי

(*h*) *Quæ terminatio constructa iis propria est Nominibus, quæ in Sing. absoluto in* א *in Plurali absol. habent* ין, *in Emphatico* יָא, *ut à* קָרִין *fit* קָרַיי invocantes.

Arabum terminatio absoluta sana, ut diximus, est ון *una*, ut à פָאקַר *visitans*, fit פָאקְרוּן *visitantes*, quæ reperitur in Nominibus Propr. rationalium, Adjectivis item formantibus Fœmin. addito ה *thon*; Participiis deniq; Activis & Passivis. In cæteris forma ferè retinetur fracta, quam ad XXII. Species refert *Erpenius*: Nos tamen in Grammatica nostra quatuor Linguarum Harmonica ad X. Classes reduximus: Constructus iterum tollit Nunnationem, ut à בנון *filii*, fit const. בנו à כתב *Chotobon* fit Const. כתב *Chotobo*.

B. DECLINATIO II.

Quomodo Nomina secundæ Declinationis desinunt in Singulari?

No-

Nomina secundæ Declinationis in statu absoluto varie etiam desinunt, plerunque tamen in (a) אָ vel הָ, (b) אָה, (c) י ו. In Emphatico in (d) תָא. In Constructo in (e) ת

(a) *Ut* Chal. חָכְמָא, Syr. חכמא *sapientia.*

(b) *Cujusmodi sunt Adjectiva Fœminina Masculinorum desinentium in* י *ut* קַדְמַי primus; קַדְמָאָה prima.

(c) *Ut* תּוֹדִי confessio: מַלְכוּ regnum; רִבּוֹ myrias.

(d) *Ubi tamen notandum* 1. Fœminina, quę in Absoluto statu terminationem habent Masculinam, sequuntur etiam rationem Masculinorum in Emphat. ut ab אֲרַע *terra*; *fit* אַרְעָא 2. Quæ verò in Absoluto habent אָ vel הָ proximè ante se ascifcunt ת præcedente Scheva, ut à מְדִינָא *urbs*, fit מְדִינְתָא; חָכְמָה Emph. חָכְמְתָא; sed quæ absolutum habent אָה, Emphat. formant יְתָא ut à רְבִיעָאָה fit רְבִיעָיְתָא quarta. 3. Desinentia in ו & י tantùm addunt תָא, ut à מַלְכוּ fit מַלְכוּתָא à מַרְעִי fit מַרְעִיתָא quam formam sequuntur, תַּדְמוּרְתָא *miraculum*, מְאכוּלְתָא *cibus*, תֻּשְׁבּוּחְתָא *laus*, ab absol.

תַּדְמְרָא,

תְּשְׁבְּחָא, מֶאֱכָלָא, תְּדְמֻרָא 4. Fœminina, quæ à Mafculinis oriuntur, facilem habent formationem, fi nempe Mafculina Emphatica reducantur ad formam fimplicem, eique tantùm addatur fyllaba תָא: ut בְּרָא Emph. Mafcul. reductum ad fimplex בַּר *filius*, habet Fœm. Emph. בְּרַתָּא *filia*. Sic מְהֵימַן *fidelis, cui creditur*, Emph. Mafc. מְהֵימְנָא Emphat. Fœm. מְהֵימַנְתָּא. Sed quæ definunt in א mutant א in י, & ‹ in ±, ut טְלֵא *puer*, Emphat. Mafc. טַלְיָא Fœm. Emphat. טְלִיתָא. Quæ verò in fine habent ן fub Nun affumunt ± fequente י, ut מְרַחְמָן *mifericors*, Emphat. Mafcul. מְרַחְמָנָא Emphat. Fœm. מְרַחְמָנִיתָא.

(e) Sic ab Abfol. חָכְמָה *fit Conft.* חָכְמַת *more Hebræorum:* Syr. חָכְמָא *fit* חָכְמַת *At quæ in Abfolutò habent* י ו *vel* ו *in Conft. ftatu tantùm affumunt* ת, *ut à* תַּרְכִּי purgatio, *fit Conft.* תַּרְכִּית, *à* מַלְכוּ *fit Conft.* מַלְכוּת.

Arabum terminatio fœminina abfoluta eft ה, א, vel י quiefcens inftar א. In Conftructo Nunnatio tantùm, ubi adeft, tollitur; prorfus ut in Mafculinis;

Quomodo Nomina ſecundæ Declinationis deſinunt in Plur. Abſoluto?

Nomina ſecundæ Declinationis in ſtatu Abſoluto Plur. in (*a*) ָן deſinunt, in Emphatico (*b*) ָתָא, Conſtructo in ַת.

(*a*) *Formatur à ſimplici forma Singulari, mutato* ָא *in* ָן *ut à* בּוּרְכָּא benedictio, *fit* בּוּרְכָּן benedictiones: *aut à forma Emphatica, in iis videlicet Nominibus, quorum terminatio Singularis Maſculina eſt, ut à* נְפַשׁ *Plur.* נַפְשָׁן. *At quæ in Singulari Abſoluto* י, ו *vel* ו *habent, efficiunt literas illas in Plurali mobiles, ut à* מַלְכּוּ *fit* מַלְכְּוָן, *à* מַרְעִי grex מַרְעָיָן *à* רִבּוֹ myrias, *fit* רִבְוָן *quam formam alia quædam ſequuntur. Vide* Ludov. de Dieu pag. 109.

(*b*) *Fit à ſimplici Plurali,* ָן *mutato in* ָתָא *ut à* בְּתוּלָן virgines, *fit Emphat.* בְּתוּלָתָא *differtque ab Emphatico Singulari ſola vocali penultima, quæ in Plur. eſt Kametz, in Singulari Scheva; Sic* בְּתוּלְתָּא *eſt Emphat. Singul. at* בְּתוּלָתָא *Plurale.*

(*c*) *Solo abjecto* ָא *ſtatus Emphatici, ut à* בְּתוּלָתָא *Emph. fit Conſt.* בְּתוּלָת, *à* מַלְכְּוָתָא *Emph. fit Conſt.* מַלְכְּוָת

Ara-

Arabum terminatio fœminina *sana* absoluta est את *aton*; Constructa Nunnationem iterum abjicit, ut ab Abs. פאקדאת *Phakedathon*, hæ visitantes: fit Const. *Phakedathô*.

Quid observas?

Observandæ occurrunt aliquot anomaliæ, quarum genera sunt 1. Quædam Masculina terminationem habent Fœmininam, sic tamen, ut virtute Fœminina ma neant, & vice versa. 2. Quædam utramq; admittũt terminationem. 3. Quędam Syr. (ea videlicet, quæ â geminantibus secunda deducuntur) geminatam literam, si retineant eam in Plurali, in pronunciatione occultant. 4. Quædam sunt Pluralia tantùm, 5. Quædam Syr. terminatione etiam Singularia, Pluralis numeri notam habent duo puncta, id quod in collectivis potissimûm Nominibus evenire reperias.

Qua de re fusè agit Lud. de Dieu Grammat. lib. 1. c. 8. *de Declinationum Anomaliis. Et Clariß.* Buxt. Grammat. Syr. Chal. p. 35. *Nobis Compendium paucis regulis ostendisse sufficiat; Tyronibus enim scribi-*

mus, quibus, ubi de regia primùm rectè constiterit via, facilè fuerit deflectentes formas, & specialia exempla, ad regulas illas & exceptiones generales reducere.

Arabes anomaliam terminationis, quando Masculinâ terminationem asciscunt Fœmininam, ubique obviam habent in Adjectivis participialibus; ut à כָּאמִל *Chamilon*, perfectus; fit Plur. כָּאמִלָה *Chamilathon*; רָאםִ *Ramin*; projiciens; Plur. רָמָאה *Romathon*.

V. SPECIES.

Quotuplex est Nomen ratione speciei?

Duplex: (*a*) *Primitivum*, & *Derivativum.*

(*a*) Chald. רָאשׁ, Syr. רִישׁ, Arab. ראס *caput.*

Derivata unde desumuntur?

Derivata desumuntur tum à Verbis, tum à Nominibus.

Quomodo à Verbis?

Variis modis. I. Enim ab ipsis Verbis nihil prorsus differunt; ut גָּבַר est, *valuit*, *vir fuit*; verbaliter; & *vir* nominaliter.

II. Sola

II. Sola vocalium mutatione, ut à כַּהֵן *Sacerdotio functus est*, fit כָּהֵן *Sacerdos.*

III. Literarum quarundam additione, quas Chaldæi, exemplo Hebræorum, *Syri* אֱמוּנְתִי וְהָאֱמַנְתִּי vocant.

IV. Literarum radicalium detractione, quæ forma in Defectivis & Quiescentibus sæpissimè occurrit, ut שְׁנַן fit שִׁנָּא *dens*, à יְצַף *solicitus fuit*; fit צִפְתָּא

V. Additione & detractione simul, ut à יְדַע *novit*, fit מַדַּע *notitia*; à נְפַק *egressus est*, fit מַפָּק *exitus.*

In *Arabismo* tertius ferè modus tantùm est usitatus, nisi quòd literis אמונתי formativis, ם quoque adjungant, in Nominibus ex Conjugatione decima deductis.

Quænam Nomina derivantur ab aliis quoque Nominibus?

Ab aliis Nominibus derivantur (*a*) denominativa, & (*b*) diminutiva.

(*a*) *Quæ vel* propria *sunt, ut apud* Chaldæos יְהוּדִי Judæus, מִצְרִי Ægyptius; *Syr. à* רְהוֹמִי Roma, רְהוֹמָיָא Romanus; *vel* appellativa, *quæ in Syriasmo tantùm reperias. Forma eorum triplex est* 1. *Substantivo*

 tan-

tantum addit ן, *ut à* רוּחָא Spiritus, *fit* רוּחָנָא spiritualis. 2. י, *ut à* גּוּשְׁמָא corpus; *Adjectivum*, גּוּשְׁמָיָא corporalis. 3. *Accedit* י *&* ן *ut à* רוּחָא *fit* רוּחָנָיָא, *quòd à* רוּחָנָא Amira *ita distinguit, ut* רוּחָנָא *dicatur de eo, cui propriè competit, ut de Angelo;* רוּחָנָיָא *autem cui Metaphoricè.*

(*b*) *Quæ frequentissima sunt apud Syros, formanturq; à primitivis insertis ultimæ syllabæ literis* ון *vel* וס: *ut à* בְּרָא filius, *fit* בְּרִינָא filiolus: *à* גַּבְרָא vir, גַּבְרוּנָא *&* גַּבְרוּסָא *Fœminina inserunt* ונית *ut à* בְּרַתָּא filia, *fit* בְּרַתּוּנִיתָא filiola.

Arabes & denominativa habent, ut ab ארץ *terra*, fit אַרְצִי *terrenus*; & diminutiva, quæ sunt formæ נֻצַיר *Nozairon*, ut à עַבְד *Abdon* servus, formatur עֻבַיד *Obeidon* servulus.

Adduntetiam *augmentativa*, quæ significationem intendunt, ut צַרוּב· *Darubon*, מִצְרָאב *Midrabon*, est qui vehementer verberat: Et *localia*, vel *collectiva*, significantia locum, in quo res sunt copiosè, suntque formæ מַנצרה *Mansarathon*; ut ab אסד *Asadon*, leo, מַאסדה *Masadathon*, locus leonibus refertus: vel *singularia*, significantia locum seu instrumentum, in quo quid reponitur, aut

aut aſſervatur; ſúntque formæ מַנְצָאר *Minſaron*, vel מַנְצָר *Minsaron*, vel מַנְצָרָה *Minſarathon*; ut à קָלָם *calamus*, fit מַקְלָם *Miklamon*, calamarium, &c.

VI. Figura.

Quotuplex eſt Nomen ratione Figuræ?

Ratione Figuræ nomen eſt vel (*a*) *Simplex* vel (*b*) *Compoſitum*.

(*a*) *Ea ubique obvia.*

(*b*) *Compoſitio hæc cumprimis elegans & frequens eſt apud Syros & Chaldæos, qui* Diabolum, *& quemvis* calumniatorem *uſitatè appellant* אָכְלְקַרְצָא quod eum notat, *qui calumniis veſcitur & delectatur*: Hoſtem, בְּעֵל דְבָבָא: Lunaticum בַּר אֶגְרָא filium tecti: *Tectis enim ſpiritus ille lunaticus & ſupremis ædium partibus gaudet.*

Imitantur Syros *Arabes*, in Nominibus præſertim Propriis cum אַבּוּ *Pater*, & אִם *Mater* conjunctis, quorum illud viris, hoc fœminis tribuitur. Exempla habes ubique obvia, ut *Abulfeda*, *Abu Ali*--*Ibn Sina*; *Abu Iuſeph*--*Alcendi*.

CAPUT VIII.
DE PRONOMINE.

Quotuplex est Pronomen?
Duplex: Separabile & Inseparabile.
Quotuplicia sunt Separabilia?
Duplicia: *Integra* & *Defectiva.*
Quænam sunt Integra?

Integra sunt, quæ Genere & Numero distinguuntur: suntque tria, tres personas indicantia.

Singularia.

	Syr.	*Chald.*	
Ego.c.	אנא vel אנא	אנא vel אנה	1.perf.
Tu m.	אנת	את vel אנת	2.perf.
Tu.f.	אנתי	את	
Ille.	הו vel הו	הוא vel איהוא	3.perf.
Illa.	הי vel הי	היא vel איהי	

Pluralia.

Nos.c.	חנן	אנן vel אנחנא	1.perf.
Vos.m.	אנתון	אנתון	2.perf.
Vos.f.	אנתין	אנתין	
Illi.	הנון אנון	הנון אינון המון	3.perf.
Illæ.c.	הנין אנין	הנין אינין	

Ata-

Arabum Pronomina integra ſunt I. *Singularia.* אֲנָא *Ego:* אַנְתְּ *tu*, m. אַנְתְּ *tu*, f. הוּ *ille:* הִי *illa.* II. Dual. אַנְתֻמַא *vos duo:* הֻמַא *illi duo.* III. Plur. נַחְנֻ *Nos:* אַנְתֻם *vos*, m. אַנְתֻנַּ *vos*, f. הֻם *illi*, הֻנַּ *illæ.* Addunt Arabes Relativum אלדי *qui, quæ, quod*, nam & hoc perfectum eſt.

Notae. 1. *Pronom. Syr.* אֶנָא ego, אַנְתְּי tu, f. אַנְתְּ tu, m. הוּ ille, *vicem ſuſtinent Verbi Subſtantivi* Sum, *& tum coaleſcunt cum ſequenti dictione, ut:* אָמַר אנָא *omarno*, dicens ſum, dico: יְלִיד אַנְתְּ natus es, *leg.* jlidat. מְהַימַן הוּ *mehaimanu*, fidelis eſt. *Craſeos hujus nota eſt virgula occultans. Sæpe tamen prima Pronominis litera planè abſorbetur, ut* שָׁאֵלְנָא petens ego, *pro* שָׁאֵלאַנָא

2. *Singulare* הו *modò valet* Demonſtrativum Ipſe: *modò* Verbum Subſtantivum; *modò* redundat, vel Emphaſin ſententiæ addit; *& tunc coaleſcit quoque pronunciatione cum præcedenti dictione., & ſi terminetur in* א *mutatur* ָ *in* ַ *ut* לְכַרְסַא הו in venterem. *De differentia verò inter* הו *&* הוּ ׃ הֵנוּן *&* הֵנוּן *conſulatur Ludovicus*

C 5 de

de Dieu lib.2.p.138. Flavignius Epist.cont. Ecchellens.p.283.

3. *Syrorum* אַנְתְּי *Tu f. apparet in Heb.* אַתְּי *luculentiùs in Arab.* אַנְת.

Quænam sunt Defectiva ?

Defectiva vocantur, quæ vel Genere, vel Numero deficiunt, suntque:

1. Singularia *tantùm Chald.* דֵּין׳ דֵּיךְ *iste* דְּנָה דָּךְ, vel דְּנָא דָא *ista:* הָכֵן *iste, ista.* Syr. הָנָא *hic,* הָדָא *hæc.*

Pluralia *tantùm, Chald.* אִילוּ אִלֵּין *illi, illæ, illa:* אֵל, אִלֵּיךְ *illi:* Syr. הָלֵין *illi, illæ illa;* אִלֵּין *illi qui,* sequente nempe ד.

3. *Utriusq; Generis & Numeri.* 1. Chaldæ. & Syr. ד *vel* דִּי 2. *Interrogativum* tum *personæ* Chald. & Syr. מַן *quis,* tum *rei* Chald. מָא, מַה: Syr. מָא, מָנָא *quid,* Chald. אֵינָא אֵידִין *quisnam?* אֵידָא *quænam?* Syr. אֵינָא *quisnam,* אֵידָא *quænam?*

Arab. Interrogativum personæ est מַן, *rei* מָא utrique inservit אַי *aijo;* ut אַי רַגֻל *quis vir?*

Quotuplex est Pronomen Inseparabile ?

Duplex: Præfixum & Suffixum.

Quot

Quot sunt Præfixa?

Duo: ה & ד vel די apud *Chaldæos*: apud *Syros* ד tantùm.

Arabes neutrum habent, nisi velis הַ in demonstrativo הרא (quod ipsum est Hebræorum הַזֶּה) hoc sustinere munus: quod quidem adeò absurdum non videtur: Cur enim הַ illud non ex הַן æquè sit ac ex הָא, ut scribunt vulgò Grammatici.?

Quænam sunt Suffixa?

Pronomina *Suffixa*, seu *Affixa* sunt, quæ fini aliarum partium Orationis adhærent. *Hoc loco Affixa tantùm Nominum dabimus.*

Hæc autem Pronomina Affixa vocari possunt:

I. Vel *Singularia* cum partibus Orationis *Singularibus*, quorum terminationes sunt:

Syr.	*Chald.*	
ֵהּ	ֵהּ	3. Masc.
ָהּ	ָהּ	3. Fœm.
ָךְ	ָךְ	2. Masc.
ֵכִי	ֵךְ	2. Fœm.
ִי	ִי	1. Comm.

I'. *Sin-*

II. *Singularia* cum *Pluralibus*, nempe

וְהִי_	וֹהִי	3.	Masc.
יַהּ	הָא_		Fœm.
יָךְ	יָךְ_	2.	Masc.
יָכִי	יָכִי_		Fœm.
יַ	יַ_	1.	Comm.

III. *Pluralia* cum *Singularibus*.

הוֹן	הוֹן	3.	Masc.
הֵין	הֵן		Fœm.
כוֹן	כוֹן	2.	Masc.
כֵין	כֵן		Fœm.
ן_	נָא_	1.	Comm.

IV. Vel *Pluralia* cum *Pluralibus*: atque hæc Affixa eadem ſunt cum modò præcedentibus, niſi quòd, more Hebræorum, *Chaldæi* & *Syri*, in Singulari & Plurali, Affixis quatuor כֵין כוֹן הֵין הוֹן adjungant Conſtr. ut: מַלְכֵיהוֹן *Reges eorum*, Chald. מַלְכַיהוֹן Syr. מַלְכֵיהֵן *Reges earum*, Chald. מַלְכַיהֵין Syr.

Exemplaverò Aff. ſunt hæc:

I. Singularia cum Singularibus.

Syr.	*Chald.*		
מַלְכֵּה	מַלְכֵּהּ	*Rex*	ejus. m.
מַלְכָּה	מַלְכָּהּ		ejus. f.

Chald.

Syr.	*Chald.*		
מַלְכָךְ	מַלְכָּךְ	*Rex*	tuus.m.
מַלְכֵךְ	מַלְכֵּךְ		tuus.f.
מַלְכִי	מַלְכִּי		meus.c.

II. Singularia cum Pluralibus.

מַלְכְהוֹן	מַלְכְּהוֹן	*Rex*	eorum.m.
מַלְכְהֵין	מַלְכְּהֵן		earum.f.
מַלְכְכוֹן	מַלְכְּכוֹן		veſter.m.
מַלְכְכֵין	מַלְכְּכֵן		veſter.f.
מַלְכַן	מַלְכָּנָא		noſter.c.

III. Pluralia cum Singularibus.

מַלְכַוְהִי	מַלְכּוֹהִי	*Reges*	ejus.m.
מַלְכֵיה	מַלְכָּהָא		ejus.f.
מַלְכַיךְ	מַלְכָּיךְ		tui.m.
מַלְכַיְכִי	מַלְכַּיְכִי		tui.f.
מַלְכַי	מַלְכַּי		noſtri.c.

IV. Pluralia cum Pluralibus.

Redit nunc Forma Secunda, ut ſuprà monuimus.

Notæ. 1. *Magna ſatis & perſpicua eſt affinitas inter Syrorum Affixa & Chaldæorum: clarior tamen evadit, ſi utrinque omnes exprimantur terminationes, quod Erpenij & aliorum exemplo, nos præſtitimus.* Re-

Recentiores *quidem Syri multas in pronunciando terminationes absorbent. Unde* מַלְכִּי Rex meus; *legunt* malk. מַלְכַּכִי Rex tuus, f. *more Hebræorum* מַלְכֵּךְ malcek. *Sic Plur.* מַלְכַּוְהִי *leg.* malkau, *Reges ejus:* מַלְכַּיְכִי malcaik. *Sed aliam apud* Veteres *(quod maximè urgendum mihi videtur, ut luculentior sit harmonia, & confusionis periculum longiùs absit) obtinuisse rationem, ex ijs elucet vestigijs, quæ in Novo adhuc Testamento extant; unde* σαβαχθανὶ (Syrus שְׁבַקְתַּנִי) *non* σαβαχθάν. *Et in verbis* 2. *pers. fœmin.* ταλιθὰ κοῦμι (Syr. קוּמִי) *non* κοῦμ: *& sic deinceps.*

2. *Affixa Masculina & Fœminina Singularia cum Singularibus accedunt, ut plurimùm, formæ Emphaticæ; ut ab Emphat.* מַלְכָּא *fit* מַלְכֵּה Rex ejus, *apud Syr. & Chald. Sic à Fœm. Emph.* בְּתוּלְתָּא virgo, *fit* בְּתוּלְתֵּה *Singul. verò Aff. Pluralium adduntur formæ Constructæ: ut à Syriaco Masc.* מַלְכַּי *fit* מַלְכַּוְהִי *&c. à* מַלְכַּי *Chald.* מַלְכּוֹהִי: *à Fœmin.* בְּתוּלָת virgines; *fit* בְּתוּלָתְהִי. *Aff. Plur. cum Singularibus & Pluralibus, sequuntur formam Constructam.* Quæ apud Syros in Affixis peculiariter debeant observari, reperi-

peries, apud *Ludov. de Dieu*, p. 153. & deinceps. Nos hîc generalia tantùm persequimur.

III. *Tria* אַבָא אַחָא *&* חַמָא *in his quoque Linguis à communi affigendi forma recedunt, hoc modo:*

Syr.	*Chald.*		
אֲבוּהִי	אֲבוּהִי		ejus.m.
אֲבוּה	אֲבוּהָא		ejus.f.
אֲבוּךְ	אֲבוּךְ	*Pater*	tuus.m.
אֲבוּכִי	אֲבוּכִי		tuus.f.
אָבִי	אֲבִי		meus.c.
אֲבוּהוֹן	אֲבוּהוֹן		eorum.m.
אֲבוּהֵין	אֲבוּהֵן		earum.f.
אֲבוּכוֹן	אֲבוּכוֹן	*Pater*	vester.m.
אֲבוּכֵין	אֲבוּכֵן		vester.f.
אֲבוּן	אֲבוּנָא		noster.c.

Sic אַחָא *&* חַמָא *nisi quòd* אַחָא *Syr. in Affix. 1. perf. Sing. formam sequitur* אָבִי, *(-) mutato in (·) at* חָמָא *facit* חֲמִי Socer meus. *Rebozo (ܘ), quod in statu Emphatico mutari solet in Scheva, in Affixis sæpe redit, quod fieri cum primis consuevit in Monosyllabis,*

bis,ut à שֵׁם nomen,*Emphat.* שְׁמָא *cum Affix.* שְׁמִי nomen meum.

Ratio affigendi Arabum facilima eſt in omnibus Orationis partibus. Ultimæ enim vocis conſonæ, Nunnatione,ſi quæ adſit,abjecta, addunt Affixa,vel Singularia cum Singularibus & Pluralibus; vel Pluralia cum Singularibus & Pluralibus,hoc ordine:

Affixa Plural. cum Nominib. Sing. & Plur.		*Affixa Singul. cum Nominib. Sing. & Plur.*	
Eorum.m.	הֹם	Ejus.m.	הֹ
earum.f.	הֵן	ejus.f.	הָא
veſter.m.	כֹם	tuus.m.	כָ
veſter.f.	כֵן	tua.f.	כִ
noſter.c.	נָא	meus,a,um.	י

Pro הֹ *raro eſt* הֻ, *ſi nempe præcedat Keſre, ut* פִּיהִ in eo. *Quam formam ſequitur* עֲלַיהִ ſuper eum; *non* עֲלַיהֻ

Quid hic notas?

Duo.

Quodnam eſt primum?

Affixa Chaldæorum,Syrorum & Arabum apud ipſos nonnunquam reperiri He-

Hebræos, & quidem in Contextu Sacro.

Non contemnendus est regulæ hujus usus. Multa hinc inde in Biblijs Affixa occurrunt, quæ à communi affigendi normâ prorsus recedunt. Ad anomaliam recurritur. Rectè: sed de reductione parùm cogitatur, quæ beneficio collationis Linguarum Orientalium tutissimè monstratur. Luculentissima Arabismi vestigia passim occurrunt. Sic 2. Sam. 23. v. 6. כֻּלָּהֶם omnes ipsi, *est purum putum Arabicum* כֻּלְּהֻם 1. Reg. 7. v. 37. כֻּלָּהְנָה *Arab.* כלהנ. *Huc pertinere videtur Affixum tertiæ pers.* ה *pro* ו, *quod aliquoties occurrit*, ut עֶזְרָה auxilium ejus: שִׁירֹה canticum ejus. *Vide* Thes. Buxt. lib. 2. p. 89. *Omnium verò luculentissimè Arabismus apparet in Aff. sec. pers.* כֶם *pro* כֶם *& Aff. tert. pers.* הֶם *pro* הֵם *quæ extant aliquoties* Esræ c. 7. *&* Jer. 10. v. 11. *Syriasmum & Chaldaismum sapit terminatio* יְכִי tuus 2. *pers. Fœm. quod non semel tantùm iteratur*, Ps. 116. v. 7. Ps. 103. v. 3. 5. Jerem. 11. v. 5. *Sic* עֲנָךְ *pro* עֲנָךְ *eundem redolet Idiotismum. Et* Psal. 116. v. 12

תַּגְמוּלוֹהִי retributiones ejus, *&c. pro* תַּגְמוּלָיו

Quodnam eſt ſecundum?

Syri & Chaldæi tum in Contextu Sacro, tum in Targum ſuas ſæpiſſimè confundunt Affixorum terminationes.

Exempla ubiquè ſunt obvia. Sic Dan. 5. v. 2. שֵׁגְלָתֵהּ uxores ejus; *terminationem habet planè Syriacam, &c.*

CAPUT IX.

DE VERBO & PARTICIPIO.

Quot ſunt propria Verbi apud Chaldæos & Syros accidentia?

Propria Verbi apud Chaldæos & Syros accidentia ſunt ſeptem: I. Ejus, tanquam Radicis, ordinaria conſtitutio. II. Generalis Diſtinctio. III. Tempus IV. Temporum formatio. V. Modus. VI. Conjugatio. VII. Significatio.

Tot etiam Verbi accidentia occurrunt apud Arabes.

I. CONSTITUTIO VERBI ordinaria.

Ex quot Literis Verbum ordinariè conſtituitur?

Omne

Omne Verbum,ſeu Radix tribus regulariter conſtat Literis,iiſque vel expreſſis,ſi perfectum fuerit; ut פָּקַד: vel ſubintellectis,ſi Imperfectum,ut דַּק *contrivit.*

Arabes hîc nihil variant.

Ratio verò inveſtigandæ Radicis eadem eſt quæ apud Hebræos: Conſulantur igitur Erotem.noſtra Heb.p.56. *Hoc unum addo: quod* Arabes tantò feliciores ſint in tradendo compendio inveſtigandæ Radicis; quantò pauciora habent Verba,in quibus radicalis aliqua deſit,aut cujus non appareant veſtigia. Incipientia enim à Nun perfectè formantur. Sola defectiva Aijn abjectam radicalem per Teſdid,ſeu Dages compenſant. Quieſcentium literarum ferè index eſt Hamza.

II. GENERALIS DISTINCTIO.

Quomodò Verba in genere diſtinguuntur?

Diſtinguuntur Verba in *Perfecta*,quæ inter conjugandum tres Literas Radicales conſtanter retinent, & *Imperfecta*, quorum Radicales inter conjugandum modò deficiunt,modò quieſcunt.

Quotuplicia ſunt Imperfecta?

Duplicia: vel *Defectiva*, vel *Quiescentia.*

Quænam sunt Defectiva?

Defectiva ſunt, quæ inter conjugandum Literam aliquam radicalem omnino abijciunt, vel abjectam per Dageſch *(a)* forte compenſant.

(a) Id quod apud Chaldæos locum habet & Arabes. Syri, ad compenſandam abjectam radicalem, Literas בגדכפת Kuſchoi *notant.*

Notæ. I. *Hujus autem ordinis Verba apud Chaldæos & Syros eadem ſunt, quæ apud Hebræos.* 1. *Incipientia à Nun, ut* נְפַק egreſſus eſt. 2. *Geminantia ſecundam, ut* דַּק comminutus eſt.

II. *Ex his Verbis Defectivis quædam* ἀναλόγως *flectuntur, modò per integras Conjugationes, modò per certa Tempora.* V.G. *Defectiva Nun, primam radicalem ſæpe exprimunt, ut Chald.* הַנְפֵּק produxit, Dan. 5. v. 3. *Syr.* אַנְהַר lucere fecit, Act. 16. *Arabibus, ut modò diximus, incipientia à Nun, ſemper & ubique analoga ſunt:* Defectiva verò ſecundâ *per totum Pahel,*

Etpa-

Ethpahel vel Jthpahel ordinariam conjugandi rationem ſequuntur, ut אִתְדַּקַק ,דַּקֵּק *Syr.* אֶתְדַּקַק

Arabum flexio regularis eſt in omnibus illis Conjugationibus, quæ Teſdid ſeu Dages forte habent Characteriſticum, ut תַּדַקָּק ,דַּקַּק

Quænam ſunt Quieſcentia?

Quieſcentia ſunt, quæ habent unam ex Literis quieſcentibus.

Nota: *Quatuor ſunt apud Chaldæos genera Verborum quieſcentium; apud Syros tria tantùm juxta numerum Literarum quieſcentium.*

Communia utrisque ſunt 1. *Quieſcentia* פּי, ut יְתֵב *Chald.* יִתֵב *Syr.* ſedit. 2. *Quieſcentia* עוֹ ut קוּם ſurrexit, *vel* עי, ut מִית mortuus eſt. 3. *Quieſcentia* לא ut גְּלָא *vel* גְּלִי migravit. *Propria Chaldæorum ſunt Quieſc.* לה ut גְּלֵה

Quidam addunt Quieſcentia פא *id eſt*, prima Radicali א, ut אֲכַל *Chald.* אֶכַל *Syr.* edit: *quæ tamen, ut plurimùm, ἀναλόγως flectuntur.*

Sed & Arab. Syrorum more, tria tantùm gene-

ra Verborum Quiescentium habent. 1. Omniq; Verba incipientia à י vel ו sunt Quiescentia prima, quæ *Similia* vulgò vocantur, & exiguam habent anomaliã. 2. Quæ pro media radicali, י habent, vel ו, ipsa quoq; quiescunt, & *Concava* appellantur. Atq; hæc Verba ו & י in tertiis personis vocali abjecta, mutant in א Quiescens: unde pro קוּל dicunt קְאַל, pro סִיר, סְאַר 3. Quæ verò *Eliph* possident ab initio, ut אֲתַר, vel in medio, ut סְאַל, vel in fine, ut הֲנָא, *Hamzata* dicuntur, & ad formam perfectorum, observatis certis quibusdam de *Eliph* Canonibus, flectuntur.

Atque ex his, quæ simpliciter vel Defectiva sunt, vel Quiescentia, cæterorum etiam, dupliciter Anomalorum naturam colligere licet: de quibus proinde, exemplis agere, non est necesse.

III. TEMPUS.

Quotuplex est Tempus?

Triplex: Præteritum, Præsens & Futurum.

Quotuplex est Præteritum?

Præteritum unicum est, quod tamen reliquas Præteriti species, vel absolutè, vel certa adhibita *(a)* particula, includit.

(a) Syri enim ad denotandum Plusquamperfectum, adhibent Verbum Substantivum הֲוָא

הֲוָא ut אֲמַר הֲוָא dixerat. *Idem etiam apud Arabes obtinet*, ut כַאַן קַאל fuit dixit, *id est*, dixerat.

Quotuplex est Præsens?

Unicum; nempe Præsens Participium, *ut* פָּקֵד *visitans*: sic *Arab.* פַאקֵד

Notæ. 1. *Participia absolutè posita apud Syros pro Præsenti ferè Indicativi ponuntur, personis distincta*: ut פָּקֵד præcipit, פָּקֵד אֲנָא præcipio. *Particulis verò* ד *vel* כַּד *præfixis, Participii usum habent*, ut, דְּפָקֵד visitans.

2. *Præsentis significationem sæpe induunt Præterita, Futura, & Participia, etiam Paßiva, seu Pehil, ut* Rom. 15.18. סְעִיר *facit*; כְּרִיכִין *circumdant*, Psal. 125.2.

Quotuplex est Futurum?

Unicum, ut אֶפְקֵד Chald. אפקוד Syr.

Sunt & aliæ horum Temporum affectiones apud Hebræos, quas Chaldæi & Syri ignorant, Arabes autem cum illis communes habent. Sic quemadmodum Hebræis usitatum est ו *Conversivum; ita Arabibus particulæ* אִן si, אִדַא *vel* אִד cùm, *quæ Præteritum*

in Futurum Subjunctivi convertunt: לַם *&* לַמָּא non, nondum, *quæ præfixæ Futuro, illud in Præteritum mutant;* ut לַם יִצְרַב non verberavit.

IV. TEMPORUM FORMATIO.

Undenam Tempora apud Chaldæos & Syros certissimè formantur?

Tempora apud Chaldæos & Syros certissimè à *(a)* Præterito formantur.

(a) Si solam exceperis Conjugationem Kal, quæ ut simplicissima est, & Characteribus destituta, ita etiam peculiares suas habet terminationes. Sic (ut de Activis formis primò loquamur) à Præterito *Pahel & Aphel fit utrumq;* Participium, *solo præfixo* מ *formativo, ut à* פַּקֵּד *fit* Partic. מְפַקֵּד *&* מַפְקֵד: *ab* אַפְקֵד *formatur* מַפְקֵד *&* מְפַקֵּד

Infinitivus *Chaldæorum in fine assumit* א; ut אַפְקָדָא, פַּקָּדָא *Syrorum verò* מ *initio, &* ו *in calce,* ut מְפַקָּדוּ, *& Aph.* אַפְקָדוּ.

Imperativus, *quò ad primam vocem, idem planè est in utraque Conjugatione cum Præterito: à quo facilè formantur Futura, solis præfixis literis* אית֫ן *apud* Chald. *vel* אתן *apud* Syros.

Ea-

Eadem ratio eſt Verborum Paſſivorum Jthpehel, Jtpahal & Jthaphal.

Neque aliter Arabes procedunt. *Præterita* enim omnia, excepta Conjugatione prima, ſuos habent Characteres, *ut* תַפַּקַּד, פַּקַּד &c.

Participiis præfigitur מ cum Dsamma in utraque forma Activa & Paſſiva, hoc tamen diſcrimine, quòd penultima vocis activæ vocalis regulariter ſit Keſre, *ut* מֻנְצִר *Monſiron*; paſſivæ Phatha, *ut* מֻנְצַר *Monſaron*.

Futuro præfiguntur literæ אִיתַן. *Infinitivus*, qui ferè nominaſcit, peculiares ſuas habet terminationes. *Imperativus* (excepta Conjugatione prima, cujus Character eſt Eliph) ſine ulla mutatione, duas tantùm ultimas abjicit vocales, & pro iis Keſre habet cum Giezma; ut à נַצַרַ fit נַצִּר, ab אַנְצַרַ fit אַנְצִר &c.

V. Modus.

Quot ſunt Modi?

Modi ſunt tres: *Indicativus*, ſub quo & Optativus continetur: *Imperativus*, qui per ſecundas tantùm perſonas flectitur: & *Infinitivus*, quo & *(a)* Gerundia exprimuntur.

(a) Præfixis literis בכלם *apud Chal-*

dæos. Syri tantùm ל *adhibent, & Præpositionem* מן *integram.*

VI. CONIUGATIO.

Quot sunt Conjugationes?

Conjugationes sunt tres: formis, Activa & Passiva, distinctæ.

Quomodo Conjugationes istæ vocantur?

Primæ Conjugationis forma Activa vulgò פְּעַל *Peal* dicitur; Passiva verò אִתְפְּעֵל *Jthpehel* (Chald.) vel אֶתְפְּעֵל *Etphehel* (Syr.)

Conjugatio secunda in Activo פַּעֵל *Pael*, in Passivo verò Chald. אִתְפַּעַל *Jthpahal* Syr. אֶתְפַּעַל *Ethpaal* vocatur.

Conjugatio tertia Activa אַפְעֵל *Aphel*; Passiva Chald. אִתַּפְעַל *Jttaphal*; Syr. אֶתְתַּפְעַל *Ettaphal* nuncupatur.

Arabum Conjugationes sunt tredecim. Ita enim vulgò traduntur. Neque facilè ordo receptus mutari potest. Quia tamen multi in ipso statim primo limine subsistunt, magna illa Conjugationum phalange territi, viderint alii, nonne hîc etiam compendiosiùs agi, totáque Arabicarum Conjugationum series, ad quatuor Hebræorum revocari posset classes. Atque sic

Pri-

Prima Conjugatio Activa Hebræorum respondet Kal *ut* נָצַר: raró pro Phatha in medio est Dsamma vel Kesre, quemadmodum & apud Hebræos in Cholem quædam desinunt, *ut* יָכוֹל, quædam in Tzere, *ut* חָפֵץ: Forma Passiva, solis mutatis vocalibus, omnes retinet consonas נִצַּר.

Secunda Conjugatio est Dagessata, *ut* נַצַּר Passiv. נֻצַּר. Resolvitur tamen nonnunquam Dages in א, *ut* נַאצַר Passiv. נוּצַר. Quemadmodum verô apud Hebræos & Chaldæos verba reperies, in quibus litera ת q. formativa est, ut in תַּלְעֵב *subsannavit*, à לעב (quo pertinere videtur vexatum illud verbum תִּרְגַּלְתִּי *Hos.* 11.3.) Ita Arabes hanc sibi formam propriam ferè faciunt, in utraque Conjugationis simplicis flexione; *ut* à נַצַר formatur תַּנַצַר, à נַאצַר verò venit תַּנַאצַר.

Tertia est ipsa Chaldæorum Aphel, *ut* אַנְצַר, quæ tamen & ipsa vel inserit Nun, *ut* אַנְצַר, vel ו, *ut* אַנְצוֹר, vel duplicat tertiam, *ut* אַנְצַר & אַנְצַאר; vel secundam, *ut* אַנְצוֹצַר

Quarta respondet Hebræorum Hithpahel, aut veriùs Chaldæorum & Syrorum Jthpehel, nisi quòd ת formativum, per Metathesin, primæ radicali præponatur. Sic pro Chald. אִתְפְּעֵל Arab. per Metathesin dicunt אִפְתַּעַל, aut præfixo אִסְתַּפְעַל ,אסת quæ etiam forma apud Chaldæ-

os

os occurrit, *ut* אִשְׁתַּלְהַב *comburi*, à לְהַב; אִשְׁתַּלְהִי *molestè, ægrè ferre*, à לְהָה, אִשְׁתַּעְבַּר *subjici*, & si quæ sunt alia. Atque sic crux, quam multi sibi fingunt & figunt in ediscendis Conjugationibus Arabicis, facilè tolleretur, dummodò simpliciores formæ à reliquis, certis etiam Nominibus, distinguerentur. Ordo verò Arabum talis est:

1. נַצַר	5. תַנַצַּר	9. אִנְצַר
2. נַצַּר	6. תַנַאצַר	10. אִסְתַנְצַר
3. נַאצַר	7. אִנְצַר	11. אִנְצַאהַ
4. אַנְצַר	8. אִנְתַצַר	12. אִנְצַוְצַר
		13. אִנְצַוַּר

Verba verò quadrilitera per quatuor tantùm Conjugationes formantur, quarum prima primæ, secunda quintæ, tertia septimæ, quarta nonæ triliterarum respondet.

VII. SIGNIFICATIO.

Quas habes de significatione Verborum regulas?

Sequentes: I. Verborum Activorum, in Conjugationibus *Peal* & *Pael* usitatorum, Conjugatio *Peal* apud Syros tantùm est, ubi unicum occurrit Suppositum, in quod actio transeat, Conjugatio verò *Pahel* ubi plura; *ut* קְטַל *occidit unum*: קַטֵּל *occidit*

cidit plures. צְרָא *ſemel ſcidit,* צַרִי *ſæpius ſcidit. Hanc regulam, ſine exceptione tradit* Flavig. Epiſt. 2. cont. Ecchell. p. 232. *cum exceptione, quod magis placet,* Ludov. de Dieu p. 175.

II. *Jthpeel* & *Jthpaal* Chaldæorum & Syrorum non modò paſſivam habet ſignificationem; ſed reciprocam ſæpe. Rom. 11. 20. לָא תִתְרִים *Ne efferas te;* aliàs activam *ut,* אֶסְתַּכַּל *intellexit,* &c.

Cætera ferè cum Hebræis habent communia: Vide proinde Erotem. Heb. p. 72.

Mirè hîc felices ſunt Arabes, qui ſuis Conjugationibus nihil non commodiſſimè exprimere poſſunt. Fuſiùs hoc probare nunc quidem non licet; pauca tamen quædam, Erpenii ordinem ſecuti, propinabimus.

De Conjugatione I.

I. Verba Conjugationis primæ ſimplicem planè habent ſignificationem, eámque vel tranſitivam, *ut* צַרַב *percuſſit*; vel immanentem, *ut* חַזִן *triſtatus eſt.*

II. Idem ſæpe Verbum in Conjugatione prima vel immanens eſt, vel tranſiens, & ſola diſtinguuntur vocali, *ut* רַצַן *abſolvere*; רַצֻן *prudentem eſſe*; זַהִק *levis fuit*; זַהַק *levem fecit.*

III. Re-

III. Reperies tamen Verba, quæ eandem habent cum omnibus tribus vocalibus significationem, *ut* רַעַף רָעֵף רֵעַף *è viri naribus sanguis stillavit.*

IV. Sæpe interim vel sola media vocalis integram mutat significationem, *ut* שָׁעַר *verus Poëta fuit.* שֵׂעָר *multis crinibus fuit.*

De Conjugatione II. & IV.

Conjugatio II. & IV. Hebræorum more, ex absolutis vel formant transitiva ab חָזַן *tristis fuit*; fit חִזֵּן & אַחְזִין *cōtristavit*: vel ex transitivis transitiva in aliud, *ut* à צָרַב *verberavit*; fit צִרֵּב & אַצְרִב *verberare fecit alium.*

De Conjugatione III. & VI.

Conjugatio III. & VI. mutuam & reciprocam notant actionem: Græcis vicem hanc præstat particula σὺν.

Apud Hebræos Conjugatio Hithpahel hanc nonnunquam induit significationem, *ut* Gen. 42. v. 2. מַה תִּתְרָאוּ *quid vos invicem aspicitis?*

De Conjugatione V. VII. & VIII.

Quinta, septima & octava formant Absoluta & Passiva: quinta quidem & septima à secunda, *ut* עַלַּמְתֹּה וְהוּ תַּעֲלַם *docui eum, & ipse doctus fuit*, seu *didicit*: Octava verò à prima, *ut* קְצַרְתְּ דִּלְךָ וַאקְתְּצַר *abbreviavi hoc, & abbreviatum est.*

De

De Conjugatione IX. & XI.

Nona & undecima formant abſoluta colorum cum intenſione, mediocri quidem prior, *ut* 9. אִצְפַּר *valde flavus fuit*; 11. אִצְפַּאַר *multò flaviſſimus fuit*: & deformitatum verba, *ut* אִצְגַּם & אִצְגַּאַם *ore diſtorto fuit*.

De Conjugatione X.

Decima Conjugatio petitionem & confeſſionem deſignat, *ut* à גַּפַּר *remiſit*; fit אִסְתַּגְפַּר *remiſſionem petiit*.

De Conjugatione XII. & XIII.

Duæ ultimæ Conjugationes, quæ rariſſimè occurrunt, aut ſimplicem retinent ſignificationem, aut eam intendunt.

Caput X.

DE CONJUGATIONE PEAL, Activa; Verborum Perfectorum, Defectivorum & Quieſcentium prima.

Quomodo Conjugationes Chaldæorum & Syrorum compendioſiſſimè addiſcuntur?

Conjugationes Chaldæorum & Syrorum compendioſiſſimè addiſcuntur, ſi obſer-

obſervatis Regulis de formatione Temporum & Conjugationum jam traditis, ad ea attendatur Verba, quæ inter conjugandum eandem ferè rationem ſequuntur, cujuſmodi ſunt Verba Perfecta, Defectiva primâ Nun; Quieſcentia primâ Aleph & Jod, quæ ordine jam ſubjiciemus:

PEAL.

Præteritum.

Syr.	Chald.	
פְּקַד	פְּקַד	3. M.
פֶּקְדַת	פִּקְדַת	3. F.
פְּקַדְתְּ	פְּקַדְתְּ	2. M.
פְּקַדְתִּי	פְּקַדְתְּ	2. F.
פֶּקְדֵת	פִּקְדֵת	1. C.
פְּקַדוּ	פְּקַדוּ	3. M.
פְּקַדִי, פְּקַדֵין	פְּקַדָא	3. F.
פְּקַדְתּוּן	פְּקַדתּוּן	2. M.
פְּקַדְתֵּין	פְּקַדְתֵּן	2. F.
פְּקַדְן, פְּקַדְנַן	פְּקַדְנָא	1. C.

Ita etiam formantur Defectiva primâ Nun; נְפַק *egreſſus eſt*; Quieſcentia primâ

א, *ut*

א, *ut* Chal. אֲכַל Syr. אֲכַל *edit*: & Quiesc. 1. Jod, *ut* יְתֵב Syr. יְתֵב *ſedit*. Hoc ſolo diſcrimine, quòd *Syri* in Quieſc. prima א pro -: habeant; & in Quieſc. verò Jud, ִ ubicunque Chaldęi Scheva ſubjiciunt: unde יְתֵב *Jtef* diciturSyr. non יְתֵב

Participium Benoni.

Syri nihil variant.	*Chald.*
	פָּקֵר
	פָּקְרָא
	פָּקְרִין
Sic יָתֵב, אָכֵל, נָפֵק	פָּקְרָן

Participium Pehil.

Sic *Syri.*	*Chald.*
	פְּקִיד
	פְּקִידָא
Ita יְלִיד, אֲכִיל, נְפִיק	פְּקִידִין
Syr. יְלִיד	פְּקִידָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶפְקַד	מִפְקַד

Defectiva primâ, Nun ſimpliciter abij-

 ciunt:

obſervatis Regulis de formatione Temporum & Conjugationum jam traditis; ad ea attendatur Verba, quæ inter conjugandum eandem ferè rationem ſequuntur, cujusmodi ſunt Verba Perfecta, Defectiva primâ Nun; Quieſcentia primâ Aleph & Jod, quæ ordine jam ſubjiciemus:

PEAL.

Præteritum.

Syr.	Chald.	
פְּקַד	פְּקַד	3. M.
פְּקְדַת	פִּקְדַת	3. F.
פְּקַדְתְּ	פְּקַדְתְּ	2. M.
פְּקַדְתִּי	פְּקַדְתְּ	2. F.
פְּקְדֵת	פִּקְדֵת	1. C.
פְּקַדוּ	פְּקַדוּ	3. M.
פְּקַדִי, פְּקַדֵין	פְּקַדָא	3. F.
פְּקַדְתּוּן	פְּקַדְתּוּן	2. M.
פְּקַדְתֵּין	פְּקַדְתֵּן	2. F.
פְּקַדְן, פְּקַדְנַן	פְּקַדְנָא	1. C.

Ita etiam formantur Defectiva primâ Nun; נְפַק *egreſſus eſt*; Quieſcentia primâ

א, *ut*

א, *ut* Chal. אֲכַל Syr. אֱכַל *edit*: & Quiesc. 1. Jod, *ut* יְתַב Syr. יְתֵב *sedit*. Hoc solo discrimine, quòd *Syri* in Quiesc. prima א pro -: habeant; ∞ in Quiesc. verò Jud, ⸗ ubicunque Chaldæi Scheva subjiciunt: unde יְתֵב *Jtef* dicitur Syr. non יְתַב

Participium Benoni.

Syri	Chald.
Syri nihil variant.	פָּקֵר
	פָּקְרָא
	פָּקְרִין
Sic יָתֵב, אָכֵל, נָפֵק	פָּקְרָן

Participium Pehil.

Syri	Chald.
Sic *Syri*.	פְּקִיר
	פְּקִירָא
Ita יְלִיד, אֲכִיל, נְפִיק	פְּקִירִין
Syr. יְלִיד	פְּקִירָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶפְקַד	מִפְקַד

Defectiva primâ, Nun simpliciter abij-

 ciunt:

observatis Regulis de formatione Temporum & Conjugationum jam traditis; ad ea attendatur Verba, quæ inter conjugandum eandem ferè rationem sequuntur, cujusmodi sunt Verba Perfecta, Defectiva primâ Nun; Quiescentia primâ Aleph & Jod, quæ ordine jam subjiciemus.

PEAL.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
פְּקַד	פְּקַד	3. M.
פֶּקְדַת	פִּקְדַת	3. F.
פְּקַדְתְּ	פְּקַדְתְּ	2. M.
פְּקַדְתִּי	פְּקַדְתְּ	2. F.
פֶּקְדֵת	פִּקְדֵת	1. C.
פְּקַדוּ	פְּקַדוּ	3. M.
פְּקַדִי, פְּקַדֵין	פְּקַדָא	3. F.
פְּקַדְתּוּן	פְּקַדְתּוּן	2. M.
פְּקַדְתֵּין	פְּקַדְתֵּן	2. F.
פְּקַדְן, פְּקַדְנַן	פְּקַדְנָא	1. C.

Ita etiam formantur Defectiva primâ Nun; נְפַק *egressus est*; Quiescentia primâ

א, *ut*

Google

א, *ut* Chal. אֲכַל Syr. אֱכַל *edit*: & Quiesc. 1. Jod, *ut* יְתֵב Syr. יִתֵב *sedit*. Hoc solo discrimine, quòd *Syri* in Quiesc. prima א pro ֱ habeant; ֶ in Quiesc. verò Jud, ִ ubicunque Chaldęi Scheva subjiciunt: unde יִתֵב *Itef* dicitur Syr. non יְתֵב

Participium Benoni.

Syri	Chald.
Syri nihil variant.	פָּקֵד
	פָּקְדָא
	פָּקְדִין
Sic יָתֵב, אָכֵל, נָפֵק	פָּקְדָן

Participium Pehil.

Syri	Chald.
Sic *Syri*.	פְּקִיד
	פְּקִידָא
Ita יְלִיד, אֲכִיל, נְפִיק	פְּקִידִין
Syr. יִלִיד	פְּקִידָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶפְקַד	מִפְקַד

Defectiva primâ, Nun simpliciter abjiciunt:

observatis Regulis de formatione Temporum & Conjugationum jam traditis; ad ea attendatur Verba, quæ inter conjugandum eandem ferè rationem sequuntur, cujusmodi sunt Verba Perfecta, Defectiva primâ Nun; Quiescentia primâ Aleph & Jod, quæ ordine jam subjiciemus.

PEAL.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
פְּקַר	פְּקַר	3. M.
פֶּקְדַת	פִּקְדַת	3. F.
פְּקַדְתְּ	פְּקַדְתְּ	2. M.
פְּקַדְתִּי	פְּקַדְתְּ	2. F.
פֶּקְדֵת	פִּקְדֵת	1. C.
פְּקַדוּ	פְּקַדוּ	3. M.
פְּקַדִי, פְּקַדֵין	פְּקַדָא	3. F.
פְּקַדְתּוּן	פְּקַדְתּוּן	2. M.
פְּקַדְתֵּין	פְּקַדְתֵּן	2. F.
פְּקַדְן, פְּקַדְנַן	פְּקַדְנָא	1. C.

Ita etiam formantur Defectiva primâ Nun; נְפַק *egressus est*; Quiescentia primâ

א, *ut*

א, *ut* Chal. אֲכַל Syr. אֲכַל *edit*: & Quiesc. 1. Jod, *ut* יְתֵב Syr. יְתֵב *sedit*. Hoc solo discrimine, quòd *Syri* in Quiesc. prima א pro ֵ habeant, & in Quiesc. verò Jud, ֵ ubicunque Chaldei Scheva subjiciunt: unde יְתֵב *Jtef* diciturSyr. non יְתֵב

Participium Benoni.

Syri nihil variant.	*Chald.*
	פָּקֵר
	פָּקְרָא
	פָּקְרִין
Sic יָתֵב, אָכֵל, נָפֵק	פָּקְרָן

Participium Pehil.

Sic *Syri.*	*Chald.*
	פְּקִיר
	פְּקִירָא
Ita יְלִיד, אֲכִיל, נְפִיק	פְּקִירִין
Syr. יְלִיד	פְּקִירָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶפְקַר	מִפְקַר

Defectiva primâ, Nun simpliciter abijciunt:

III. Reperies tamen Verba, quæ eandem habent cum omnibus tribus vocalibus significationem, *ut* רעף רעף רעף *è viri naribus sanguis stillavit.*

IV. Sæpe interim vel sola media vocalis integram mutat significationem, *ut* שָׁעַר *verus Poëta fuit.* שָׁעֵר *multis crinibus fuit.*

De Conjugatione II. & IV.

Conjugatio II. & IV. Hebræorum more, ex absolutis vel formant transitiva ab חָזַן *tristis fuit*; fit חִזֵּן & אֶחְזַן *cõtristavit*: vel ex transitivis transitiva in aliud, *ut* à צָרַב *verberavit*; fit צֵרֵב & אַצְרַב *verberare fecit alium.*

De Conjugatione III. & VI.

Conjugatio III. & VI. mutuam & reciprocam notant actionem: Græcis vicem hanc præstat particula σὺν.

Apud Hebræos Conjugatio Hithpahel hanc nonnunquam induit significationem, *ut* Gen. 42. v. 2. מַה תִּתְרָאוּ *quid vos invicem aspicitis?*

De Conjugatione V. VII. & VIII.

Quinta, septima & octava formant Absoluta & Passiva: quinta quidem & septima à secunda, *ut* עַלַּמְתֵּהּ וְהוּ תַעֲלַם *docui eum, & ipse doctus fuit*, seu *didicit*: Octava verò à prima, *ut* קְצָרֵת דִּלָךְ וְאִקְתְצַר *abbreviavi hoc, & abbreviatum est.*

De

De Conjugatione IX. & XI.

Nona & undecima formant absoluta colorum cum intensione, mediocri quidem prior, *ut* 9. אִצְפַּר *valde flavus fuit*; 11. אִצְפָּאַר *multò flavissimus fuit*: & deformitatum verba, *ut* אִצְגַּם & אִצְגָּאַם *ore distorto fuit.*

De Conjugatione X.

Decima Conjugatio petitionem & confessionem designat, *ut* à גַּפַּר *remisit*; fit אִסְתַּגְּפַּר *remissionem petiit.*

De Conjugatione XII. & XIII.

Duæ ultimæ Conjugationes, quæ rarissimè occurrunt, aut simplicem retinent significationem, aut eam intendunt.

CAPUT X.

DE CONJUGATIONE PEAL, Activa; Verborum Perfectorum, Defectivorum & Quiescentium prima.

Quomodo Conjugationes Chaldæorum & Syrorum compendiosissimè addiscuntur?

Conjugationes Chaldæorum & Syrorum compendiosissimè addiscuntur, si obser-

observatis Regulis de formatione Temporum & Conjugationum jam traditis; ad ea attendatur Verba, quæ inter conjugandum eandem ferè rationem sequuntur, cujusmodi sunt Verba Perfecta, Defectiva primâ Nun; Quiescentia primâ Aleph & Jod, quæ ordine jam subjiciemus.

PEAL.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
פְּקַד	פְּקַד	3. M.
פֶּקְדַת	פִּקְדַת	3. F.
פְּקַדְתְּ	פְּקַדְתְּ	2. M.
פְּקַדְתִּי	פְּקַדְתְּ	2. F.
פֶּקְדֵת	פִּקְדֵת	1. C.
פְּקַדוּ	פְּקַדוּ	3. M.
פְּקַדִי, פְּקַדֵין	פְּקַדָא	3. F.
פְּקַדְתּוּן	פְּקַדְתּוּן	2. M.
פְּקַדְתֵּין	פְּקַדְתֵּן	2. F.
פְּקַדְן, פְּקַדְנַן	פְּקַדְנָא	1. C.

Ita etiam formantur Defectiva primâ Nun; נְפַק *egressus est*; Quiescentia primâ א, *ut*

א, *ut* Chal. אֲכַל Syr. אֱכַל *edit*: & Quiesc. 1. Jod, *ut* יְתַב Syr. יִתַב *sedit*. Hoc solo discrimine, quòd *Syri* in Quiesc. prima א pro ‐ habeant, ∞ in Quiesc. verò Jud, ± ubicunque Chaldei Scheva subjiciunt: unde יְתֵב *Jtef* diciturSyr. non יְתֵב

Participium Benoni.

Syri nihil variant.	*Chald.*
	פָּקֵר
	פָּקְרָא
	פָּקְרִין
Sic יָתֵב, אָכֵל, נָפֵק	פָּקְרָן

Participium Pehil.

Sic *Syri.*	*Chald.*
	פְּקִיד
	פְּקִידָא
Ita יְלִיד, אֲכִיל, נְפִיק	פְּקִידִין
Syr. יְלִיד	פְּקִידָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶפְקַד	מִפְקַד

Defectiva primâ, Nun simpliciter abij-

 ciunt:

ciunt: ut *Chald.* מְפַק, *Syr.* מֶפַּק Quiescentia verò י, apud Chaldæos illud retinent, ut מֵילַד : *Syri* in א commutant, ut מֵאלַד Quiescentia primâ א analogam sequuntur formam, ut *Chald.* מֵאכַל *Syr.* מֵאכַל

Imperativus.

Syr.	Chald.		
פְּקוּד	פְּקַד	Sing.	M.
פְּקוּדִי	פְּקֻדִי		F.
פְּקוּדוּ	פְּקֻדוּ	Plur.	M.
פְּקוּדֵין	פְּקֻדָנָא		F.

Defectiva Nun illud iterum abjiciunt, ut *Chald* פַּק *Syr.* פּוּק. Quiescentia א analoga sunt, *Chald.* אֱכֻל *Syr.* אֲכוֹל In Quiesc. I. י, *Chaldæi* Hebræos sequuntur, ut à יְלַד fit לֵד. *Syrorum* forma planè perfecta est, desinens in ַ, quod in utroque numero retinet, ut יְלַד, Plur. יְלַדוּ

Futurum.

Syr.	Chald.		
אֶפְקוּד	אֶפְקֻד	1.	C.
תֶּפְקוּד	תִּפְקֻד	2.	M.
תֶּפְקְדִין	תִּפְקְדִין		F.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
נפקוד	יפקד	3. M.
תפקודי	תפקד	3. F.
נפקוד	נפקד	1. C.
תפקדון	תפקדון	2. M.
תפקדן	תפקדן	2. F.
נפקדון	יפקדון	3. M.
נפקדן	יפקדן	3. F.

Sic Defectiva prima *Chald.* אפק, *Syr.* אפוק: Quiescent. primâ א, *Chald.* איכול, vel איכל *Syr.* אכול: Quiescentia primâ י *Chald.* אילד *Syr.* אילד

Notæ ad Præteritum.

I. *Terminatio, seu ultima horum Verborum vocalis, vulgò est* Patach, *ut* פקד: *Quædam tamen habent* Tzere, *cuiusmodi apud Syros sunt pleraque intransitiva, ut* קרב appropinquavit, *aut quorum secunda radicalis est Olaph, ut* שאל rogavit. *Cholem rariùs in fine admittunt, ut* Chald. נגוב exiccatus est. *Syr.* קפוד exhorruit, *quod unicum apud Syros occurrit*, Psal. 119.

Arabes omnes frequenter in medio admit-

tunt vocales, *Phatha*, ut פַּקַד; *Kesre*, ut עֶלֶם *scivit*; *Dsamma*, ut חֲסַן *pulcher fuit*.

II. *Syri recentiores, quos nostri ferè Seculi Grammatici sequuntur,* י *secundæ personæ Singularis, & 3. Plur. Fæmin. gener.* ו *item Plurale, quotiescunque vocem claudit, planè absorbent, & in pronuntiando otiosum relinquunt. Atque sic plures formæ confunduntur. Nos expressimus, non secus ac terminationes Pronominum Affixorum. Vide* sup. p. 45.

Quòd si denuò Amiram, Sionitam, aliósque viros doctos, natione etiam Syros, opponas, respondemus, *ab initio non fuisse sic*. Veteres enim Syros omnes suos in pronunciando expressisse apices, colligimus ex ruderibus in N.T. nobis hinc inde relictis, cujusmodi sunt ἠλὶ, ἠλὶ λαμμὰ σαβαχθανὶ, *Matth. c. 27. v. 46. Marci 5. v. 41.* ταλιθὰ κοῦμι, &c. Syrorum etiam, literas Orientales in Europa docentium, compendium est, Arabum *Phatha* semper valere a. *Kesre* e, nisi quando finale fuerit, aut י præcedat, tunc enim *i*. sonare; *Dsamma*, nisi cum sequenti ו in Schureck coalescat,

ſcat, o. Compendioſè, inquam, hæc dicuntur; ſed ipſos Arabes aliter ſentire, Ægyptios, Palęſtinos & Mauros, non modò *Erpenius* monet; ſed etiam Magnus ille *Golius*, felici cum Arabibus converſatione clariſſimus, coràm aliquando mihi fatebàtur, communem Arabum uſum repugnare. Nonne ergò & hanc quoque, de occultandis literis finalibus, quæ tot poſt ſe trahit incommoda, rationem ad veteres, ceu veriores reducere liceat? Notantur aliâs inter ipſos Syros aliquot Dialecti, quæ fortè diſcrimen pronunciationis faciunt. Digna ſunt verba *Gregorÿ Abulfaraÿ*, quæ huc apponantur.
תתקסם אלי תלת לעאת אפצחהא אלארמאיה
והי לעה אהל אלרהא וחראן ואלשאם אלכארגה
ובעדהא אלפלסטיניה והי לעה אהל דמשק וגבל
לבנאן ובאקי אלשאם אלדאכלה ואסמגהא
אלכלדאניה אלנבטיה והי לעה אהל גבאל
אלעראק וסואד אתור i.e. *Diſtinguitur* Lingua Syriaca *in tres Dialectos, quarum elegantiſſima eſt Aramæa, quæ eſt lingua in-*

 cola-

colarum Rohæ & Harran, & Syriæ exterioris; proxima illi est Palæstina, quæ est ea, qua utuntur Damasci, & montis Libani & reliquæ Syriæ interioris incolæ; at omnium impurissima Chaldaica Nabatæa, quæ est Dialectus populi montium Assyriæ & pagorum Iraci.

PARTICIPIUM פָּקֵר) Est nonnunquam apud *Chaldæos* Chireck pro Tzere, *ut* דְּלִיק *ardens*, Dan. 7. 9. Utrobique autem (id est, apud Syros & Chaldæos) Patach, si ultima Verbi sit החער *ut* Dan. 6. 17. פָּלַח *serviens*, quod ipsum etiam 1. Cor. 16. 10. in Syriac. occurrit.

Participium PEHIL פְּקִיר) In intransitivis Syrorum sæpe pro Scheva, prima litera Patach assumit; Marc. 7. v. 30. נַפִּיק *egressus*. Sic incipientia א, formant אֲכִיל.

Arabes & Hebræorum formam habent פָּקוּד & Chaldæorum, vel Syrorum, פְּקִיר, significatione autem modò activa sunt, modò passiva, intensa tamen & Emphatica: Unde plus est טַלּוּם *oppressor*, quàm טָאלֵם *opprimens*; אַכּוּל *helluo*, quàm אָכֵל illud habitum, hoc actum denotare videtur.

IMPE-

Imperativus) Terminatio Imperat est vel 1. *Cholem*, ut Chald. פְּרוֹק *redime*, Psal. 26. 1.

Sic Arab. אִפְּקַר (ubi observandum; א esse Imperativi formativum) aliàque Verba multa, quorum media radicalis in Præterito Dsamma habet vel Phatha.

Vel 2. *Patach*, præsertim si ultima vel penultima sit חער, aut quæ in Præterito terminantur in (ש) apud Syros, in Imperativo & Futuro Peal desinunt in Patach, *ut* à לְבַשׁ *induit*; fit לְבַשׁ, à רְגַז *iratus fuit*, est רְגַז. Excipiuntur pauca quædam.

Ita & Arabes vel ob gutturalem vel Kesre penultimum, in Imperativo Phatha assumunt.

Vel 3. *Tzere*, ut à עֲבַר fit; עֲבֵר, à זְבַן est זְבֵן

Futurum אֶפְקַר) Eadem hic ratio est, quæ Imperativi, quò ad terminationes. Initio accedunt literæ formativæ אית‍ן apud Chaldæos; אתן apud Syros: Jod enim, tertiæ personæ indicem hi non habent, sed ejus loco Nun adhibent, ceu ex flexione patet.

Arabum Futurum est quadriforme, simplex,

Apocopatum, Antitheticum, & Paragogicum, de quibus aliàs. Apocopatum idem planè est cum Futuro Hebræorum & Chaldæorum :

Plur.	Dual.	Sing.	
נפקד		אפקד	1.
תפקרוא	תפקרא	תפקד	2. M.
תפקרנא		תפקרי	2. F.
יפקרוא	יפקרא	יפקד	3. M.
יפקרן	תפקרא	תפקד	3. F.

CAPUT XI.

DE FORMA PASSIVA, QUÆ JTPEHEL Chaldæis; Syris ETHPEHEL dicitur.

Præteritum.

Syr.	Cald.	
אתפקד	אתפקד	3. M.
אתפקרת	אתפקרת	3. F.
אתפקדת	אתפקדת	2. M.
אתפקדתי	אתפקדת	2. F.
אתפקדת	אתפקדת	1. C.

Chald-

Syr.	*Chald.*	
אֶתְפְּקֵרוּ	אִתְפְּקֵרוּ	3. M.
אֶתְפְּקֵרִי, vel דֵין	אִתְפְּקֵרָא	3. F.
אֶתְפְּקֵרְתּוּן	אִתְפְּקֵרְתּוּן	2. M.
אֶתְפְּקֵרְתֵּין	אִתְפְּקֵרְתֵּין	2. F.
אֶתְפְּקֵרַן, vel רְנַן	אִתְפְּקֵרְנָא	1. C.

Sic a. *Def.* 1. *Nun.* Chal. אִתְנְפֵק & Syr. אֶתְנְפֵק b. *Quiescent.* א. Chald. אִתְאֲכֵל Syr. אֶתְאֵכֵל c. *Quiescentia* י. Chal. אִתְיְלֵד Syr. אֶתְיְלֵדֶת, אֶתִילֵד, &c.

Participium.

Syr.	*Chald.*
מֶתְפְּקֵר	מִתְפְּקֵר
מֶתְפַּקְרָא	מִתְפַּקְרָא
מֶתְפַּקְרִין	מִתְפַּקְרִין
מֶתְפַּקְרָן	מִתְפַּקְרָן

Sic a. *Defect.* 1. *Nun* Chald. מִתְנְפֵק Syr. מֶתְנְפֵק b. *Quiescent.* א, Chald. מִתְאֲכֵל Syr. מֵתְאכֵל c. *Quiescent.* י. Chald. מִתְיְלֵד Syr. מֵתִילֵד.

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מִתְפַּקָּדוּ	אִתְפְּקָדָא

Sic a. *Defect.* 1. *Nun*, Chald. אִתְנְפָּקָא Syr. מִתְנְפָּקוּ b. *Quiesc.* א. Chald. אִתְאֲכָלָא Syr. מִתְאַכָּלוּ c. *Quiesc.* י. Chald. אִתְיְלָדָא Syr. מִתְיַלְדוּ.

Imperativus.

Syr.	*Chald.*
אֶתְפְּקַד	אִתְפְּקֵד
אֶתְפְּקַדִי	אִתְפְּקַדִי
אֶתְפְּקַדוּ	אִתְפְּקַדוּ
אֶתְפְּקַדִין	אִתְפְּקַדְנָא

Sic a. *Defect.* 1. *Nun*, Chald. אִתְנְפַק Syr. אֶתְנְפַק b. *Quiesc.* א. Chald. אִתְאֲכַל Syr. אֶתְאַכַל c. *Quiescent.* י. Chald. אִתְיְלֵד Syr. אֶתְיַלַד.

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְפְּקַד	אֶתְפְּקֵד	1. C.
תֶתְפְּקַד	תִּתְפְּקֵד	2. M.
תֶתְפַּקְדִין	תִּתְפַּקְדִין	2. F.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
נֶתְפְּקֵר	יִתְפְּקֵד	3. M.
תֶּתְפְּקֵד	תִּתְפְּקֵד	3. F.
נֶתְפְּקֵר	נִתְפְּקֵד	1. C.
תֶּתְפַּקְדוּן	תִּתְפַּקְדוּן	2. M.
תֶּתְפַּקְדָן	תִּתְפַּקְדָן	2. F.
נֶתְפַּקְדוּן	יִתְפַּקְדוּן	3. M.
נֶתְפַּקְדָן	יִתְפַּקְדָן	3. F.

Sic a. *Defect.* 1. *Nun*, Chald. אִתְנְפֵק Syr. אֶתְנְפֵק b. *Quiesc.* א. Chald. אִתְאֲכֵל Syr. אֶתְאכֵל c. *Quiesc.* ו. י. Chald. אִתְיְלֵד Syr. נֶתִילֵד

Notæ ad Præteritum.

I. *Conjugationem hanc Syriacam* אֶתְפַּעַל *multi vocant; exempla verò, ipsaq́ Grammaticorum Syrorum authoritas formam* אֶתְפְּעֶל *requirunt: Paucis exceptis, quæ pro (ε) ultimæ Syllabæ habent (ÿ) propter* החער. *Solum Verbum* טְפַס obedivit, *totum Paſsivum format per Chirek longum*, ut אֶתְטְפִים

II. *Eſt & alia forma Paſsiva uſitata Chaldæis, Participium nempe Pehil, quod per genera & numeros flectitur ut Præteritum;*

פְּקִיד

Chald.

פְּקִידַת	פְּקִיד
פְּקִידְתְּ	פְּקִידְתָּ
	פְּקִידֵת
פְּקִידָא	פְּקִידוּ
פְּקִידְתֵּן	פְּקִידְתּוּן
	פְּקִידְנָא

Hæc tamen forma in Contextu tantùm Biblico Chaldæo (uno fortè & altero apud Paraphrastas usitato excepto exemplo) occurrit, & ad Arabismum proximè accedit. Nam & Arabum Conjugatio Paßiva simplicißima est, litera Characteristica destituta, & solis vocalibus distincta: sic ab Activo פְּקַד *fit Paßivum* פְּקִד.

III. *Omnes voces Præteriti, Imperativi & Futuri, quæ ad primam radicalem in hac Conjug. habent (ץ) non differunt ab ijsdem vocibus Conjugationis* Ethpaal *formâ, sed usu tantùm.*

IMPERATIVUS) *Eum nos expreßimus ad formam Chaldaicam, propter rationes jam suprà datas: Recentiores alioquin Grammatici, Syros secuti, pronuntiant hoc modo:* אֶתְפְּקַד

אֶתְפַּקַד
אֶתְפַּקְדִי
אֶתְפַּקְדוּ
אֶתְפַּקְדִין

Vides, eandem ferè utriusque numeri esse pronuntiationem!

Caput XII.
DE CONIUGATIONE SECUNDA, quæ in Activo Pael, in Passivo Jth-seu Ethpaal vocatur.

Quæ est Conjugatio secunda?

Conjugatio secunda est, cujus Character est Dages forte apud Chaldæos in secunda Radicali; Kuſchoi verò, apud Syros, si sit litera Begadcephat.

Arabes sequuntur Hebræos & Chaldæos.

Præteritum.

Syr.	Chald.
פַּקֵּד	פַּקֵּד
פַּקְּדַת	פַּקְּדַת
פַּקֵּדְתְּ	פַּקֵּדְתְּ
פַּקֵּדְתִּי	פַּקֵּדֶת

Præ-

Præteritum.

Syr.	Chald.	
פַּקְדֵת	פַּקְדֵת	1.C.
פַּקְדוּ	פַּקְדוּ	3. M.
פַּקְדִי פַּקְדֵין	פַּקְדָא	3. F.
פַּקְדְתּוּן	פַּקְדְתּוּן	2. M.
פַּקְדְתֵּין	פַּקְדְתֵּין	2. F.
פַּקְדַן פַּקְדְנַן	פַּקְדְנָא	1.C.

Defectiva & Quiescentia י *:planè ἀνα-λόγως flectuntur per totam Conjugationem,* ut יְלֵד,אֲכַל,נְפַק.

Participium præsens.

Syr.	Chald.		
מְפַקֵּד	מְפַקֵּד	M.	Sing:
מְפַקְּדָא	מְפַקְּדָא	F.	
מְפַקְּדִין	מְפַקְּדִין	M.	Plur:
מְפַקְּדָן	מְפַקְּדָן	F.	

Sic Defectiva & Quiescentia מְיַלֵּד,מְנַפֵּק *Quiescentia tamen* א *apud Syros & Chaldæos Aleph suum, post* מ*. formativum, sæpe amittunt,* ut מַלֵּף *pro* מְאַלֵּף

Par-

Participium præteritum.

Syr.	Chald.
מְפַקַּר	מְפַקַּר
מְפַקְּרָא	מְפַקְּרָא

Planè se habet Participium hoc ut activum, nisi quòd ultima poßideat (־). *Quòd si tamen ultima sit gutturalis, vel* ר, *vel etiam vox in Emphat. occurrat statu, tum paßiva forma ab activa nihil differt*; ut מְהַדַּר honorans, & honoratus; מְדַבַּר gubernans, & gubernatus.

Infinitivus.

Syr.	Chald.
מְפַקָּרוּ	פַּקָּרָא

Imperativus.

Syr.	Chald.		
פַּקַּר	פַּקַּר	M.	Sing.
פַּקַּרִי	פַּקַּרִי	F.	
פַּקַּרוּ	פַּקַּרוּ	M.	Plur.
פַּקַּרֵין	פַּקַּרָנָא	F.	

Futu-

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אפקד	אפקד	1.C.
תפקד	תפקד	M. } 2.
תפקדין	תפקדין	F.
נפקד	יפקד	M. } 3.
תפקדי	תפקד	F.
נפקד	נפקד	1.C.
תפקדון	תפקדון	M. } 2.
תפקדן	תפקדן	E.
נפקדון	יפקדון	M. } 3.
נפקדן	יפקדן	F.

Notæ ad PRÆTERITUM.

Pro TZere ultimo assumitur nonnunquam Chireck, modò longum, ut 1.Reg.19. v.4. הליך ambulavit, *modò breve,* ut Dan. 3. v.22. קטל occidit: *Quo quidam referunt illud Syrorum* בריך benedixit, Marci 10.16.

INFINITIVUS) *Paraphrastæ posteriores, Syrorum nonnunquum more, præfigunt* מ. *formativum,* ut Cant.1.v.7. למהלכא ad abeundum.

FUTURUM) *Primæ personæ formativa Sin-*

Singularis א. *utrinque sub se habet* (..) ut, אֵפַּקַּד, *id quod per* י, *à Thargumistis* [i]*nseri solitum, apud Chaldæos significatur.*

Caput XIII.

De forma passiva Jthpaal Chald. Ethpaal Syr.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְפַּקַד	אִתְפַּקַד	3. M.
אֶתְפַּקְדַת	אִתְפַּקְדַת	3. F.
אֶתְפַּקַדְתְּ	אִתְפַּקַדְתְּ	2. M.
אֶתְפַּקַדְתִּי	אִתְפַּקַדְתְּ	2. F.
אֶתְפַּקְדֵת	אִתְפַּקְדֵת	1. C.
אֶתְפַּקַדוּ	אִתְפַּקַדוּ	3. M.
אֶתְפַּקְדִי אֶתְפַּקְדֵין	אִתְפַּקְדָא	3. F.
אֶתְפַּקַדְתּוּן	אִתְפַּקַדְתּוּן	2. M.
אֶתְפַּקַדְתֵּין	אִתְפַּקַדְתֵּין	2. F.
אֶתְפַּקַדְן אֶתְפַּקְדְנַן	אִתְפַּקַדְנָא	1. C.

Participium.

Syr.	*Chald.*	
מֶתְפַּקַד	מִתְפַּקַד	M. *Sing.*
מֶתְפַּקְדָא	מִתְפַּקְדָא	F. *Sing.*

Syr.	*Chald.*	
מֶתְפַּקְדִין	מִתְפַּקְדִין	M. *Plur.*
מֶתְפַּקְדָן	מִתְפַּקְדָן	F.

Iifinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶתְפַּקָדוּ	אִתְפַּקָדָא

Imperativus.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְפַּקַד	אֶתְפַּקַד	M. *Sing.*
אֶתְפַּקְדִי	אֶתְפַּקְדִי	F.
אֶתְפַּקְדוּ	אֶתְפַּקְדוּ	M. *Plur.*
אֶתְפַּקְדֵן	אֶתְפַּקְדָנָא	F.

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְפַּקַד	אֶתְפַּקַד	1. C.
תֶתְפַּקַד	תִתְפַּקַד	2. M.
תֶתְפַּקְדִין	תִתְפַּקְדִין	F.
נֶתְפַּקַד	יִתְפַּקַד	3. M.
תֶתְפַּקְדִי	תִתְפַּקַד	F.

Chald-

Syr.	Chald.	
נְתְפַּקַר	נִתְפַּקַר	1. C.
תֶתְפַּקְדוּן	תִתְפַּקְדוּן	2. M.
תֶתְפַּקְדָן	תִתְפַּקְדָן	2. F.
נֶתְפַּקְדוּן	יִתְפַּקְדוּן	3. M.
נֶתְפַּקְדָן	יִתְפַּקְדָן	3. F.

Notæ ad PRÆTERITUM.

Formativa Syllaba apud Chald. est אִת, *apud Syros verò* אֶת. *Terminatio autem* Syrorum *frequentissima est (-): unde &* Ethpaal *vocamus, quod* Ethpael *alij dicunt.* Chaldęorum *verò terminatio modò Patach est, modò Chirek, modò Tzere.* Talmudici *& vulgares* Rabbini, *pro* א *Characteristico, sæpe Nun usurpant, formamq́ ex Niphal quasi & Hithpahel constituunt mixtam,* ut נִתְכַּפֵּר expiatus est, *&c.*

PARTICIPIUM Ethpaal *Syrorum, solo sensu differt à Participio* Ethpeel; *excepta tamen prima, cujus ultima vocalis est (-)*

INFINITIVUS) *Infinitivus* Chaldæorum *ab initio nonnunquam admittit* מ *formativum,* Job. 28. v. 22. מִתְיְהָבָא dando; *nonnunquam etiam desinit in* וּת, Psal. 102.

v. 23. בְּאִתְכַּנָּשׁוּת cùm congregati fuerint.

IMPERATIVUS) *Habent* Chaldæi & Syri *Imperativum Conjugationis Passivæ Ethpaal, contrà quàm fieri solet apud Hebræos, quod passio apud illos sæpe significetur; sæpe actio nuda insinuetur, planè ut apud Hebræos fit in Conjugat. Hithpael. Hîc iterum* Amira, *cæteriq; qui eum sequuntur Grammatici, in fœmin. Plur. tertiam tantùm efferunt radicalem, ut in Ethpeel, reliquis quiescentibus relictis, & uno quasi sono prolatis, cui tamen iterum consuetudini repugnare videtur veterum Syrorum authoritas. Unde* Marc. c. 7. v. 34. *illud* ἐφφαθὰ, ὅ ἐστι, διανοίχθητι, *aliam punctationem non admittit, quàm* אֶתְפַּתַּח, *quod* Amira *soli vendicat verbo* אֶתְרַחַם.

Porrò, Verba Defectiva & Quiescentia prima radicali planè analoga sunt.

CAPUT XIV.

DE CONIUGATIONE TERTIA, quæ APHEL, utrobique, in Activa forma dicitur; JTTAPHAL Chald. ETTAPHAL Syr. in Passiva.

Quæ est tertia Conjugatio?

Conju-

Conjugatio tertia est, quæ initio Verbi א præfigit in Activo, & Aphel vulgô dicitur; in Passivo את אִת & אַת, & Jttaphal Chaldæis, Syris verô Ettaphal appellatur.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
אַפְקֵר	אַפְקֵר	3. M.
אַפְקְרַת	אַפְקְרַת	3. F.
אַפְקֵרְתְּ	אַפְקֵרְתְּ	2. M.
אַפְקֵרְתִּי	אַפְקֵרְתְּ	2. F.
אַפְקְרֵת	אַפְקְרֵת	1. C.
אַפְקֵרוּ	אַפְקֵרוּ	3. M.
אַפְקֵרִי	אַפְקֵרָא	3. F.
אַפְקֵרְתּוּן	אַפְקֵרְתּוּן	2. M.
אַפְקֵרְתֵּין	אַפְקֵרְתֵּין	2. F.
אַפְקֵרַן אַפְקֵרְנַן	אַפְקֵרְנָא	1. C.

Defectiva 1. *Nun*, *Nun abjectum per Dages apud* Chaldæos; *vel Kuſchoi apud* Syros *(in literis Begadcephat) compenſant*; *Quieſcentia verò* א *&* י, *primam radicalem in* ו *apud* Chaldæos, *vel* ו *apud* Syros *convertunt, unde à* נְפַק *formant* אַפֵּק, *ab* אֲכַל

Chald. אוֹכַל, Syr. אֱוֹכֵל, *à* יְלַד, Chald. אוֹלֵד, Syr. אֱוֹלֵד. *Patet hinc, Quiescentia primâ* א *&* י *usu tantùm & significatione distingui, nisi quòd incipientia à Jod, interdum illud retineant; ut à* Chald. יְבַל, *fit* הֵיבֵל deportavit; *à* Syr. יְנַק, *fit* אֵינֵק lactavit.

Participium præsens.

Syr.	*Chald.*
מְפַקֵּד	מְפַקֵּד
מְפַקְּדָא	מְפַקְּדָא
מְפַקְּדִין	מְפַקְּדִין
מְפַקְּדָן	מְפַקְּדָן

Sic Defectiva 1. מַפֵּק *Quiesc.* 1. א. Chal. מוֹכַל, Syr. מַוְכֵל. *Quiesc.* י. Chal. מוֹלֵד, Syr. מַוְלֵד

Participium Passivum.

Differt hoc, à præcedenti Participio, sola voce prima, quæ, ut in Pael, Patach habet; ut מְפַקַּד, מַפַּק: מוֹכַל, Chald. מַוְכַל, Syr. מוֹלַד, Chald. מַוְלַד Syr.

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מְפַקָּדוּ	אַפְקָדָא

Sic Defectiva prima, Chald. אַפֵּקָא. Syr. מַפְּקוּ. *Quiesc.* 1. א. Chald. אוֹכָלָא, Syr. מוּכָלוּ.

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
אַפְקֶד	אַפְקֵד	M.	*Sing.*
אַפְקֶדִי	אַפְקִדִי	F.	
אַפְקֶדוּ	אַפְקִדוּ	M.	*Plur.*
אַפְקֶדֶין	אַפְקִדָנָא	F.	

Sic Defectiva prima Nun אפק *Quiescentia prima* א. Chald. אוֹכֵל, Syr. אֱוכֵל *Quiescentia prima* י. Chald. אוֹלֵד, Syr. אֱולֵד.

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אֶפְקֶד	אֶפְקֵד	1. C.
תֶּפְקֶד	תִּפְקֵד	2. M.
תֶּפְקְדִין	תִּפְקְדִין	2. F.
נֶפְקֶד	יִפְקֵד	3. M.
תֶּפְקֶדִי	תִּפְקֵד	3. F.
נֶפְקֶד	נִפְקֵד	1. C.
תֶּפְקְדוּן	תִּפְקְדוּן	2. M.
תֶּפְקְדָן	תִּפְקְדָן	2. F.

Syr.	*Chald.*	
נַפְּקְרוּן	יִפְּקְרוּן	3. M.
נַפְּקְרָן	יִפְּקְרָן	3. F.

Sic Defectiva prima אַפֵּק *Quiescentia prima* א. Chald. אוֹכֵל Syr. אוֹכֵל *Quiescentia prima* י. Chald. אוֹלֵד, Syr. אַוֹלֵד.

Notæ ad PRÆTERITUM.

I. *Propter Gutturalem sæpe in* (-) *desinunt* : ut אֶשְׁכַּח potuit, *quod præterea sub formativis* (ω) *habet, pro* (γ).

II. *Verba, quæ apud Syros secundam Radicalem, habent* א, *illud in Aphel nunc retinent, nunc transponunt, ut à* בְּאֵשׁ malus fuit; *fit* אַבְאֵשׁ læsit; *& transposito* א, *in Futuro* נַאבֵשׁ malè faciet, Psal. 37. v. 5.

INFINITIVUS Chald. אַפְקָדָא) *Sæpe pro* א *occurrit* ה, *tam ab initio, quàm in fine,* Dan. 6. v. 4. לְהַשְׁכָּחָה invenire; *& vicissim apud Hebræos pro* ה *Hiphil, habes* א. *Chald.* Es. c. 63. v. 3. אֶגְאַלְתִּי pollui, *pro* הִגְאַלְתִּי, Genes. 41. v. 4. אַבְרֵךְ *pro* הַבְרֵךְ.

CA-

Caput XV.

De Forma Passiva, Quæ Jttaphal Chaldæis, Syris Ettaphal dicitur.

Participium.

Syr.	Cald.	
אתתפקר	אתפקר	3. M.
אתתפקררת	אתפקרת	3. F.
אתתפקרת	אתפקרת	2. M.
אתתפקרתי	אתפקרת	2. F.
אתתפקרת	אתפקררת	1. C.
אתתפקרו	אתפקרו	3. M.
אתתפקרי	אתפקרא	3. E.
אתתפקרתון	אתפקרתון	2. M.
אתתפקרתין	אתפקרתן	2. F.
אתתפקרן vel רנן	אתפקרנא	1. C.

Sic Defectiva prima Chald. אתפק, Syr. אתתפק. *Quiescentia prima* א, Chal. אתוכל, Syr. אתתוכל. *Quiescentia prima* י, Chald. אתולד, Syr. אתתולד.

Participium.

Syr.	Chald.
מֶתְתַפְקַר	מִתְפְּקַר
מֶתְתַפְקְרָא	מִתְפַּקְרָא
מֶתְתַפְקְרִין	מִתְפַּקְרִין
מֶתְתַפְקְרָן	מִתְפַּקְרָן

Sic Defectiva prima Nun, Chald. מִתַּפַּק, Syr. מֶתְתַפַּק. *Quiescentia prima* א, Chald. מִתּוֹכַל, Syr. מֶתְתַוכַל. *Quiescentia prima* י, Chald. מִתּוֹלַד, Syr. מֶתְתַוְלַד.

Infinitivus.

Syr.	Chald.
מֶתְתַפְקָדוּ	אִתְפַּקָּדָא

Sic Defectiva prima Nun, Chald. אִתַּפָּקָא, Syr. מֶתְתַפָּקוּ. *Quiescentia prima* א, Chald. אִתּוֹכָלָא, Syr. מֶתְתַוכָלוּ. *Quiescentia prima* י, Chald. אִתּוֹלָדָא, Syr. מֶתְתַוְלָדוּ.

Imperativus.

Syr.	Chald.
אֶתְתַפְקַר	אִתְפְּקַר
אֶתְתַפְקַרִי	אִתְפְּקַרִי
אֶתְתַפְקַרוּ	אִתְפְּקַרוּ
אֶתְתַפְקְרֵין	אִתְפְּקַרְנָא

Sic Defectiva prima Nun, Chald. אִתַּפַּק, Syr. אֶתְתַּפַּק. *Quiescentia prima* א, Chald. אִתּוֹכַל, Syr. אֶתְתַּוכַל. *Quiescentia prima* י, Chald. אִתּוֹלַד, Syr. אֶתְתַּוְלַד.

Futurum.

Syr.	*Chald.*
אֶתְתַּפְקַד	אֶתַּפְקַד
תֶּתַּפְקַד	תִּתַּפְקַד
תֶּתַּפְקְדִין	תִּתַּפְקְדִין
נֶתְתַּפְקַד	יִתַּפְקַד
תֶּתַּפְקְדִי	תִּתַּפְקַד
נֶתְתַּפְקַד	נִתַּפְקַד
נֶתְתַּפְקְדוּן	יִתַּפְקְדוּן
נֶתְתַּפְקְדָן	יִתַּפְקְדָן
תֶּתַּפְקְדוּן	תִּתַּפְקְדוּן
תֶּתַּפְקְדָן	תִּתַּפְקְדָן

Sic Defectiva prima Nun, Chald. אֶתַּפַּק, Syr. אֶתְתַּפַּק. *Quiescentia prima* א, Chald. אֶתּוֹכַל, Syr. אֶתְתַּוכַל. *Quiescentia prima* י, Chald. אֶתּוֹלַד, Syr. אֶתְתַּוְלַד.

Notæ ad Conjugationem Jttaphal, vel Ettaphal.

I. *Est hæc Conjugatio, præsertim in Verbis*

bis Perfectis, rarò admodùm usitata: unde & à plerisq; omittitur Grammaticis. Quia verò & exempla, & ipsa Syrorum authoritas aliud suadent, hanc quoqne exprimere formam non minùs necessarium videtur, quàm apud Hebræos fieri solet & Arabes, qui, etsi rarissimè Verbum aliquod in omnibus Conjugationibus æquè reperiatur usitatum, exempli tamen loco, tempora omnia ponunt, & Conjugationes.

II. *In Contextu Sacro,* Danielis & Esrę, *forma Hebræa* Hoph. *aliquoties occurrit,* ut Dan.4.v.33. הָתְקְנַת confirmatus est, &c.

CAPUT XVI.

DE VERBIS DEFECTIVIS SEcunda Radicali, eorûmque Conjugatione prima Activa, seu PEAL.

Quænam sunt Verba Defectiva secunda?

Verba Defectiva secunda sunt, quæ secundam tertiæ habent similem. Unde & geminantia secundam dicuntur. *Ubi obser-*

observandum, Chaldæos deficientem secundam compensare per Dagesch in prima, non in tertia, quotiescunque præfigitur Characteristica vel temporis, ut ידקון *pro* ידוקון, *vel Conjugationis*, ut ארקרת, *non* ארקרת.

PEAL.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
דק	דק	3. M.
דקרת	דקרת	3. F.
דקת	דקת	2. M.
דקתי	דקת	2. F.
דקרת	דקרת	I. C.
דקו	דקו	3. M.
דקי דקין	דקא	3. F.
דקתון	דקתון	2. M.
דקתין	דקתן	2. F.
דקן דקנן	דקנא	I. C.

Participium præsens.

Syr.	*Chald.*
דאק	דקק
דקא	דקקא
דקין	דקקין
דקן	דקקן

Syr.	*Chald.*
דְּקִיק	דְּקִיק
דְּקִיקָא	דְּקִיקָא
דְּקִיקִין	דְּקִיקִין
דְּקִיקָן	דְּקִיקָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מְדַק	מִדַּק

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
דוּק	דוּק	M.	*Sing.*
דוּקִי	דוּקִי	F.	
דוּקוּ	דוּקוּ	M.	*Plur.*
דוּקְנָא	דוּקְנָא	F.	

Futurum.

Syr.	*Chald.*		
אֶדּוּק	אֲדוּק	1.	C.
תֶּדּוּק	תְּדוּק	2.	M.
תֶּדְקִין	תִּדְקִין		F.
נֶדּוּק	יְדוּק	3.	M.
תֶּדּוּקִי	תְּדוּק		F.

Syr.	Chald.	
נֶרוֹק	נִרוֹק	1.C.
נֶרְקוּן	יִרְקוּן	2. M.
נֶרְקָן	יִרְקָן	2. F.
תֶּרְקוּן	תִּרְקוּן	3. M.
תֶּרְקָן	תִּרְקָן	3. F.

Notæ ad Præteritum.

I. *Conjunximus in Erot. Linguæ Hebrææ Verba Quiescentia secunda cum Defectivis secunda, quæ tamen consultò hic, (etsi magna utrinque sit affinitas, apud Syros præsertim, quorum flexio ad Quiescentia secunda proximè accedit) separatim ponimus.*

II. *Terminatio horum Verborum est* Patach, *ad differentiam Quiescentium secundæ. Confunduntur tamen nonnunquam hæ formæ; unde &* Dan.2.v.35. דָקוּ, *pro* דַקוּ.

III. *Quemadmodum apud Hebræos Defectiva secunda perfectè sæpe flectuntur, ceu diximus Erot. Heb.p.98. Ita & apud Chaldæos fieri consuevisse, patet ex vestigiis*

gis apud Dan. 5. 10. עָלְלַת, *pro* עָלַּלְתְּ, *ut non sit necesse alterum* ל *cum Masorethis expungere.*

IV. *Dagesch sub litera Schevata apud Chaldæos sæpe excidit.*

PARTICIPIUM præsens) Chaldæi *vel imperfectè flectunt* דָּק; *vel, idq; frequentiùs, perfectè*, ut דָּקִק. Syri, *primam geminatarum in Olaph vertunt*, ut דָּאֵק, *quos recentiores Chaldæorum Paraphrastæ sæpe imitantur.*

INFINITIVUS Chald. (מִדַּק) *sæpe retinetur Syriasmus, præsertim si prima Radicis litera fuerit Gutturalis*, ut לְמֵיעַל ad occumbendum, Gen. 15. v. 12.

IMPERATIVUS) *Promiscuè apud* Chaldæos *Patach habet, Schureck vel Cholem. Apud* Syros *Schureck, vel Patach.*

FUTURUM) 1. *Imperativus & Futurum Syrorum hujus generis Verborum idem planè est cum Imperat. & Fut. Defect.* 1 *Nun, solóque usu distinguuntur. Unde ab eruditis etiam formas has aliquando confundi, mirum non est.*

2. *Futu-*

2. *Futurum easdem assumit terminationes, quas diximus in Infinitivo occurrere.*

Caput XVII.

De Forma Passiva, seu Jth- vel Ethpeel.

Quomodo hæc Forma Passiva *conjugatur?*

Forma hęc *Passiva* planè *ἀναλόγως* conjugatur: unde satis fuerit vel primas posuisse temporum voces.

Syr.	*Chald.*
אֶתְדְקֵק	אִתְדְקֵק *Præt.*
מֶתְדְקֵק	מִתְדְקֵק *Part.*
מֶתְדְקָקוּ	אִתְדְקָקָא *Infinit.*
אֶתְדְקַק	אִתְדְקַק *Imper.*
אֶתְדְקֵק	אִתְדְקֵק *Fut.*

Eadem etiam ratio est Conjugationis II. Pael, Activæ; Jth- vel Ethpaal, Passivæ, ut

Pael.

Syr.	*Chald.*
דַקֵק	דַקֵק *Præt.*

Syr.	Chald.
מְדַקֵק	מְדַקֵק *Part.præs.*
מְדַקַק	מְדַקַק *Part.Præt.*
מְדַקָקוֹ	דַקָקָא *Infinit.*
דַקֵק	דַקֵק *Imp.*
אֲדַקֵק	אֲדַקֵק *Fut.*

JTH-vel ETHPAAL.

Syr.	Chald.
אֶתְדַקַק	אֶתְדַקַק *Præt.*
מֶתְדַקַק	מִתְדַקַק *Part.*
מֶתְדַקָקוֹ	אִתְדַקָקָא *Inf.*
אֶתְדַקַק	אֶתְדַקַק *Imp.*
אֶתְדַקַק	אֶתְדַקַק *Fut.*

CAPUT XVIII.

DE CONJUGATIONE TERtia, APHEL Activa, & JTT-vel ETTAPHAL Passiva.

APHEL.

Syr.	Chald.
אַדֵק	אַדֵק } 3. M.
אַדְקַת	אַדְקֵת } 3. F.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
ארקת	ארקת	2. M.
ארקתי	ארקת	2. F.
ארקרת	ארקרת	1. C.
ארקו	ארקו	3. M.
ארקי vel ארקין	ארקא	3. F.
ארקתון	ארקתון	2. M.
ארקתין	ארקתן	2. F.
ארקן ארקנן	ארקנא	1. C.

Participium præſens.

Syr.	*Chald.*	
מרק	מרק	M. *Sing.*
מרקא	מרקא	F. *Sing.*
מרקין	מרקין	M. *Plur.*
מרקן	מרקן	F. *Plur.*

Participium Paſſivum.

Syr.	*Chald.*
מרק	מרק
מרקא	מרקא

Imperativus.

Syr.	Chald.		
אֲרֵק	אֲרֵק	M.	Sing.
אֲרֵקִי	אֲרֵקִי	F.	
אֲרֵקוּ	אֲרֵקוּ	M.	Plur.
אֲרֵקִין אֲרֵקִי	אֲרֵקָנָא	F.	

Futurum.

Syr.	Chald.		
אֲרֵק	אֲרֵק		1.C.
תֲּרֵק	תֲּרֵק	2.	M.
תֲּרֵקִין	תֲּרֵקִין		F.
נֲרֵק	יֲרֵק	3.	M.
תֲּרֵק	תֲּרֵק		F.
נֲרֵק	נֲרֵק		1.C.
תֲּרֵקוּן	תֲּרֵקוּן	2.	M.
תֲּרֵקָן	תֲּרֵקָן		F.
נֲרֵקוּן	יֲרֵקוּן	3.	M.
נֲרֵקָן	יֲרֵקָן		F.

Sic forma Passiva:

Syr.	Chald.	
אֶתְתְּרֵק	אִתְּרֵק	Præt.
מֶתְתְּרֵק	מִתְּרֵק	Part.

Syr.	Chald.	
מתתדקו	אתדקא	*Inf.*
אתתדק	אתדק	*Imp.*
נתתדק	אתדק	*Fut.*

Caput XIX.

De Quiescentibus secunda Radicali Vau.

Quænam sunt Verba Quiescentia secunda Radicali Vau?

Verba Quiescentia secunda Radicali Vau sunt, quæ pro Vau, ubi illud quiescit, vel *(a)* Kametz habent, vel *(b)* Tzere, vel *(c)* Chirek, vocalem *(d)* י. quiescenti homogeneam, vel *(e)* Patach.

(*a*) Kametz *habent* Chaldæi *in Præterito Peal, & Jthpeel toto, Participio Paßivo & Infinitivo Aphel.* Syri *vero Kametz admittunt in solo Præterito Kal. Infinitivo Jthpeel, Particip. Paß. & Infinit. Aphel.*

(*b*) Syri & Chaldæi *in Participio Benoni conjugat Peal.*

(*c*) Chaldæi *in Præterito Peil, tota Conjugatione Aphel, solo excepto Infinitivo.*

Syri *Participium Peil Conjug.I.per totum Jthpeel, Aphel, Jttaphal, exceptis Infinitivis & Participiis Passivis.*

(*d*) *Nam si mobilis sit, ἀναλόγως flectitur, ut Pahel & Jthpaal,* Chald. & Syr.

(*e*) *Apud* Chaldæos.

CONIUGATIONIS PRIMÆ
forma Activa.

Syr.	*Chald.*		
קָם	קָם	3. M.	Sing.
קָמַת	קָמַת	3. F.	
קָמְתְּ	קָמְתְּ	2. M.	
קָמְתִּי	קָמְתְּ	2. F.	
קָמֵת	קָמֵת	1. Com.	
קָמוּ	קָמוּ	3. M.	Plur.
קָמִי קָמֵין	קָמָא	3. F.	
קָמְתּוּן	קָמְתּוּן	2. M.	
קָמְתֵּין	קָמְתֵּין	2. F.	
קָמֵן קָמְנַן	קָמְנָא	1. Com.	

Participium Benoni.

Syr.	*Chald.*
קָאֵם	קָאֵם
קָיְמָא	קָיְמָא Chald.

Syr.	*Chald.*
קָיְמִין	קָיְמִין
קָיְמָן	קָיְמָן

Participium Peil.

Syr.	*Chald.*
קִים	קִים
קִימָא	קִימָא
קִימִין	קִימִין
קִימָן	קִימָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מְקָם	מְקָם

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
קוּם	קוּם	M.	*Sing.*
קוּמִי	קוּמִי	F.	
קוּמוּ	קוּמוּ	M.	*Plur.*
קוּמִין vel קוּמִי	קוּמְנָא	F.	

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אֵקוּם▭	אֲקוּם▭	1.Com.
תְּקוּם▭	תְּקוּם▭	2. M.
תְּקוּמִין	תְּקוּמִין	2. F.
נְקוּם▭	יְקוּם▭	2. M. *Plur.*
תְּקוּמִי	תְּקוּם▭	2. F. *Plur.*
נְקוּם▭	נְקוּם▭	1.Com.
תְּקוּמוּן	תְּקוּמוּן	2. M.
תְּקוּמָן	תְּקוּמָן	2. F.
נְקוּמוּן	יְקוּמוּן	3. M. *Sing.*
נְקוּמָן	יְקוּמָן	3. F. *Sing.*

Notæ I. ad Præteritum קָם▭) *Pro* Kametz *etiam occurit* Chirek, *ut* מִית mortuus est. *Vide* sup. p. 53.

II. Ad Participium Benoni קָאֵם▭) *Transit ergò Vau Radicale in* א, *in Masculino Singulari, in reliquis vocibus in* י. *Sunt tamen nonnulla apud Chaldæos, quæ vel* א *ubique retinent*, ut Dan. 7. v. 16. קָאֲמַיָּא stantes; *vel* י. *ubiq;, in prima etiam voce, assumunt, præsertim apud Targumistas*, ut Proverb. c. 17. v. 4. צָיֵית auscultans. *Syri Jod illud*

Jud non quidem actu habent, sed potestate in Olaph medio, quod instar Jud pronunciant, ut קָאֵם Kojem. Unde Arabes in hoc genere Verborum & Aleph habent & Jod, ut סאיר *incedens.*

IV. Ad Infinitivum מְקָם) מ *formativum apud* Syros *Scheva semper notatur;* Chaldæi *verò modò Scheva habent, idq́ frequentissimè, modò Tzere, modò Chirek tam longum, quàm breve. Terminatio verò vel Chaldaica est* ִ, *vel Hebræa, Schureck: sed raro.* Talmudica *terminatio est* ִי

Ad Imperativum קוּם) *At à* סָם, *fit* סִים pone, *Chald. & Syr. quæ terminatio in Futuro apud Syros redit. Unde potiùs Quiescens* י. *dici meretur, quàm Quiescens* ו. *quæ duo Quiescentium genera ab Arabibus distinctis suis Conjugationibus exprimuntur. Vide* superius p. 54. *Confer cum* Erotem. Ling. Heb. p. 113.

V. Ad Futurum) *Literæ formativæ apud* Syros *Scheva possident, excepta prima, quæ vocalem illam planè respuit.* Chaldæi *communiter formativis subjiciunt Scheva:* Targumistę *tamen modò Hebræorum exem-*

 plo

plo Kametz habent, modò Tzere, modò Chireck. Sed ad primam formam reliqua castiganda videntur. Terminatio frequentissima est Schureck; Reperitur interim etiam vel Kibbuz, vel Cholem. Unum Verbum הַךְ ivit; *Kametz ubique servat.*

CAPUT XX.

DE FORMA PASSIVA JTHPEEL Chald. seu ETHPEEL Syr.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְתְּקִים	אִתְּקַם	3. M.
אֶתְתְּקִימַת	אִתְּקָמַת	3. F.
אֶתְתְּקִימְתְּ	אִתְּקַמְתְּ	2. M.
אֶתְתְּקִימְתִּי	אִתְּקַמְתְּ	2. F.
אֶתְתְּקִימֵת	אִתְּקָמֵת	1. C.
אֶתְתְּקִימוּ	אִתְּקָמוּ	3. M.
אֶתְתְּקִימִי אֶתְתְּקִימֵין	אִתְּקָמָא	3. F.
אֶתְתְּקִימְתּוּן	אִתְּקַמְתּוּן	2. M.
אֶתְתְּקִימְתֵּין	אִתְּקַמְתֵּין	2. F.
אֶתְתְּקִימַן אֶתְתְּקִימְנַן	אִתְּקָמְנָא	1. C.

Parti-

Participium.

Syr.	*Chald.*
מֶתְתְקִים	מִתְקָם
מֶתְתְקִימָא	מִתְקָמָא
מֶתְתְקִימִין	מִתְקָמִין
מֶתְתְקִימָן	מִתְקָמָן

Iifinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶתְתְקָמוּ	אִתְקָמָא

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
אֶתְתְקִים	אִתְקָם	M.	*Sing.*
אֶתְתְקִימִי	אִתְקָמִי	F.	
אֶתְתְקִימוּ	אִתְקָמוּ	M.	*Plur.*
אֶתְתְקִימֵין	אִתְקָמָנָא	F.	

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְתְקִים	אֶתְקָם	1.C.
תֶתְתְקִים	תִתְקָם	2. M.
תֶתְתְקִימִי	תִתְקָמִי	2. F.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
נתתקים	יתקם	3. M.
תתקים	תתקם	3. F.
נתתקים	נתקם	1. C.
תתקימון	תתקמון	2. M.
תתקימן	תתקמן	2. F.
נתתקימון	יתקמון	3. M.
נתתקימן	יתקמן	3. F.

Notæ ad PRÆTERITUM.

I. *Terminatio Præteri* Chaldaica *usitatior est* Kametz, *rarior* Tzere, *rarissima, Syrorum more*, Chirek; Syriaca *verò* Jod *cum* (±). II. *Tau, syllabæ* את, *geminatur apud* Syros *expressè*, ut אתתקים: *per Dages verò apud* Chaldæos, *ut* אתקם. *Talmudicis & Rabbinis communis est Characteristica* נת, *& Verbum per Schurek vel Cholem ex Hebræorum formâ efferunt*, ut נידון, *vel* נידון judicatus fuit, *pro* נתדון.

FUTURUM) ת *Characteristicum apud Syros geminatur, præterquam in iis Futuri personis, quæ* ת *ex* אתן *habent.*

De

De Conjugatione Pael, & Jthpaal.

Flexio harum Conjugationum apud Chaldęos gemina eſt. *Prior* coinciditcum Hebræ. *Piel*, ut, קוֹמֵם *Jthp.* אִתְקוֹמֵם, *poſterior* Vau Quieſcens mutat in Jod mobile, fitque adeò forma hæc planè perfecta, ut *Pael* קַיֵּם, *Jthp.* אִתְקַיַּם. *Syri* verò hanc poſteriorem tantùm admittunt formam, ut à רָם fit רַיֵּם. Ea autem Verba, quæ ו in medio retinent, perfectis accenſenda ſunt, ut à רְוַז *exultavit*, fit רַוֵּז, &c.

Caput XXI.

De Coniugatione Tertia Aphel.

Præteritum.

Syr.	Chald.	
אַקִים	אֲקִים	3. M.
אַקִימַת	אֲקִימַת	3. F.
אַקִימְתְּ	אֲקֵמְתְּ	2. M.
אַקִימְתִּי	אֲקֵמְתְּ	2. F.
אַקִימֵת	אֲקִימֵת	1. C.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
אַקִימוּ	אֲקִימוּ	M. } 3.
אַקִימִי אַקִימֵין	אֲקִימָא	F. } 3.
אַקִימְתּוּן	אֲקֵמְתּוּן	M. } 2.
אַקִימְתֵּין	אֲקֵמְתֵּן	F. } 2.
אַקִימַן אַקִימְנַן	אֲקֵמְנָא	1. C.

Participium præsens.

Syr.	*Chald.*	
מְקִים	מְקִים	M. } *Sing.*
מְקִימָא	מְקִימָא	F. } *Sing.*
מְקִימִין	מְקִימִין	M. } *Plur.*
מְקִימָן	מְקִימָן	F. } *Plur.*

Participium Passivum.

Syr.	*Chald.*	
מְקָם	מְקָם	M. } *Sing.*
מְקָמָא	מְקָמָא	F. } *Sing.*
מְקָמִין	מְקָמִין	M. } *Plur.*
מְקָמָן	מְקָמָן	F. } *Plur.*

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מְקָמוּ	אֲקָמָא

Imperativus.

Syr.	Chald.		
אַקִים	אֲקִים	M.	Sing.
אַקִימִי	אֲקִימִי	F.	
אַקִימוּ	אֲקִימוּ	M.	Plur.
אַקִימֵין	אֲקִימְנָא	F.	

Futurum.

Syr.	Chald.		
אַקִים	אֲקִים		1.C.
תְּקִים	תְּקִים	2.	M.
תְּקִימִין	תְּקִימִי		F.
נְקִים	יְקִים	3.	M.
תְּקִימִי	תְּקִים		F.
נְקִים	נְקִים		1.C.
תְּקִימוּן	תְּקִימוּן	2.	M.
תְּקִימָן	תְּקִימָן		F.
נְקִימוּן	יְקִימוּן	3.	M.
נְקִימָן	יְקִימָן		F.

Notæ ad Conjugationem APHEL.

1. Chaldæi *pro* א *in Præterito & Infinitivo retinent characterem Hebræorum* ה.

2. א Chaldæorum *modò Catephpatach possidet*;

ſidet; modò poſt ſe ו *Quieſcens aſſumit,* ut אוקים□ (Talmudicè אוקי) *quæ forma in Paraphraſibus, poſterioribus, maximè occurrit.* 3. *Terminatio Chaldæa vel* ִ *eſt, vel Tzere.*

De Conjugatione JTTAPHAL, vel ETTAPHAL.

Conjugatio *Ettaphal* Syrorum eadem planè eſt, cum Ethpeel, ſola ſignificatione diſtincta. Chaldæi verò ſuum *Jttaphal*, vel ab אֲקִים□ formant, vel ab אוקים□: illud אִתְּקַם□ gignit, hoc אִתּוֹקַם□.

CAPUT XXII.

DE VERBIS QUIESCENTIBUS TERTIA RADICALI.

Quænam ſunt Verba Quieſcentia tertiâ Radicali?

Quieſcentia tertiâ Radicali ſunt, quæ illam Quieſcentem habent apud *Chaldæos* vel in Tzere, *ut* גְּלֵי, vel *Chireck,* ut גְּלִי, vel *Kametz*, ut גְּלָה & גְּלָא: Apud *Syros* verò tantûm vel in *Kametz*, ut גְּלָא, vel *Chireck*, ut גְּלִי, quæ poſteriora ferè intranſiti-

va

va ſunt. Quæ in ה deſinunt, ad ordinem Verborum Perfectorum referri debent, *ut* שְׁמַר *nominavit*, à quo מִשְׁתַּמַּר *quod nominatur*, Epheſ.1.21.

Præteritum PEAL.

Syr.	*Chald.*	
גְלָא	גְלָא	3. M.
גְלָת	גְלָת	3. F.
גְלִית	גְלִיתָ	2. M.
גְלִיתִי	גְלִיתְ	2. F.
גְלִית	גְלִית	1. C.
גְלוֹ	גְלוֹ	3. M.
גְלִי גְלַיִן	גְלָאָה	3. F.
גְלִיתוּן	גְלִיתוּן	2. M.
גְלִיתֵין	גְלִיתֵין	2. F.
גְלִין גְלַינַן	גְלֵינָא	1. C.

Participium Benoni.

Syr.	*Chald.*
גָלֵא	גָלֵי
גָלְיָא	גָלְיָא
גָלֵין	גָלַיִן
גָלְיָן	גָלְיָן

H Parti-

Participium Peil.

Syr.	*Chald.*
גְלֵא	גְלֵא
גְלֵיָא	גְלֵיָא
גְלֵין	גְלֵין
גְלֵיָן	גְלֵיָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶגְלָא	מִגְלֵא

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
גְלִי	גְלִי, גְלוֹ	M.	*Sing.*
גְלִי	גְלִי, גְלַי	F.	
גְלוֹ, גְלַוּן	גְלוֹ	M.	*Plur.*
גְלַיִן	גְלָן, גְלָנָא	F.	

Futurum.

Syr.	*Cald.*		
אֶגְלֵא	אֶגְלֵי	I. C.	
תֶגְלֵי	תִגְלֵי	M.	2.
תֶגְלֵין	תִגְלֵין	F.	

Syr.	*Chald.*	
נִגְלֵא	יִגְלֵי	3. M.
תִגְלֵא	תִגְלֵי	3. E.
נִגְלֵא	נִגְלֵי	1. C.
תִגְלוּן	תִגְלוּן	2. M.
תִגְלְיָן	תִגְלְיָן	2. F.
נִגְלוּן	יִגְלוּן	3. M.
נִגְלְיָן	יִגְלְיָן	3. F.

Notæ ad PRÆTERITUM.

I. *Desinentia in Jod apud Chaldæos & Syros in solo Præterito peculiarem habent formam, quæ talis est:*

Syr.	*Chald.*
גְלִי	גְלִי
גְלִית	גְלִית
גְלִית	גְלִיתָ
גְלִיתִי	גְלִית
גְלִית	גְלִית
גְלִיו	גְלִיו גְלִיאוּ
גְלִי גְלִיַין	גְלִיאָ
גְלִיתוּן	גְלִיתוּן
גְלִיתֵין	גְלִיתֵין
גְלִין גְלִינַן	גְלִינָא

 II. *Ter-*

II. *Terminationem Fœm. 3. perſ. Singul. Chaldæo-Syram* גְּלַת, *exprimunt Hebræi in* עָשָׂת, Lev. 25. v. 21. *& ſimilibus: quemadmodum viciſſim Chaldæi & Syri Patach nonnunquam habent pro Kametz, more Arabum, vel Verborum Perfectorum.*

III. *Tertia perſona Plur. Maſc. nonnunquam admittit* ן *Paragogicum*, Chald. גְּלוֹן, Syr. גְלַוְן.

Ad INFINITIVUM.) *Infinitivus Chaldæorum aliquando aphæreſin patitur literæ formativæ* מ, *in voce* לְהֱוֵא, *pro* לְמֶהֱוֵא eſſe: *unde ſpecialia illa* לֶהֱוֹן ut ſint ipſi, Dan. 2. v. 43. לֶהֱוְיָן ut ſint ipſæ, Dan. 5. 17. *niſi malis, eſſe futura, præfixo* ל, *quod Rabbinis & Arabibus cumprimis ſolenne eſt, &* י. *Characteriſtico per Aphæreſin ablato: Aliquando habet paragogen literæ* א, ut לְמִבְנְיָא ad ædificandum, Eſr. 5. verſ. 9.

CA-

Caput XXIII.

De forma passiva, quæ Jthpehel Chaldæis, Syris Ethpehel dicitur.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
אתגלי	אתגלי	3. M.
אתגלית	אתגלית	3. F.
אתגלית	אתגלית	2. M.
אתגליתי	אתגלית	2. F.
אתגלית	אתגליתי	1. C.
אתגליו	אתגליו	3. M.
אתגלי אתגליין	אתגליאה	3. F.
אתגליתון	אתגליתון	2. M.
אתגליתין	אתגליתין	2. F.
אתגלין אתגלינן	אתגלינא	1. C.

Participium.

Syr.	*Chald.*
מתגלי	מתגלי
מתגליא	מתגליא

Syr.	*Chald.*
מתגלין	מתגלין
מתגלין	מתגלין

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מתגליו	אתגלאה:

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
אתגלי	אתגלי	M.	*Sing.*
אתגלי	אתגלא	F.	
אתגלו	אתגלו	M.	*Plur.*
אתגליין	אתגלנא	F.	

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אתגלא	אתגלי	1.C.
תתגלא	תתגלי	2. M.
תתגלין	תתגלין	2. F.
נתגלא	יתגלי	3. M.
תתגלא	תתגלי	3. F.

Chald.

Syr.	Chald.	
נֶתְגְּלֵא	נִתְגְּלֵא	1. C.
נֶתְגַּלּוּן	תִּתְגְּלוּן	2. M.
נֶתְגַּלְיָן	תִּתְגַּלְיָן	2. F.
תֶּתְגַּלּוּן	יִתְגְּלוּן	3. M.
תֶּתְגַּלְיָן	יִתְגַּלְיָן	3. F.

Nihil hîc notandum occurrit, nisi quòd terminatio Syriaca Imperativi Singul. Mascul. variet. Alii *enim ponunt* אֶתְגְּלָא, alii אֶתְגְּלֵא: *ipsi verò Gram. Syri habent* אֶתְגְּלִי. *Unicum est Verbum* אֶתְפְּנִי, *quod* אֶתְפַּן *admittit, &* אֶתְפַּנִי.

CAPUT XXIV.

DE CONIUGATIONIS SECUNDÆ forma Activa, seu PAEL.

Præteritum.

Syr.	Chald.	
גַּלִּי	גַּלִּי	3. M.
גַּלִּית	גַּלִּיַת	3. F.

Syr.	*Chald.*	
גַלִית	גַלִיתָ	2. M.
גַלִיתִי	גַלִית	F.
גַלִית	גַלִיתִי	1.C.
גַלִיו	גַלִיו גַלִיאוּ	3. M.
גַלִי גַלִיֵין	גַלִיאָה	F.
גַלִיתוּן	גַלִיתוּן	2. M.
גַלִיתֵין	גַלִיתֵן	F.
גַלִין גַלִינַן	גַלִינָא	1.C.

Participium Activum.

Syr.	*Chald.*
מְגַלֵא	מְגַלֵי
מְגַלְיָא	מְגַלְיָא
מְגַלֵין	מְגַלֵין
מְגַלְיָן	מְגַלְיָן

Participium Passivum.

Syr.	*Chald.*
מְגַלִי	מְגַלִי
מְגַלְיָא	מְגַלְיָא
מְגַלִין	מְגַלִין
מְגַלְיָן	מְגַלְיָן

Impe-

Imperativus.

Syr.	Chald.		
גְּלָא	גְּלִי	M.	Sing.
גְּלִי	גְּלִי	F.	
גְּלוֹ	גְּלוֹ	M.	Plur.
גְּלַיִן	גְּלָן	F.	

Futurum.

Syr.	Chald.		
אֶגְלָא	אֶגְלֵי	1.C.	
תִּגְלָא	תִּגְלֵי	2.	M.
תִּגְלֵין	תִּגְלֵין		F.
נִגְלָא	יִגְלֵי	3.	M.
תִּגְלָא	תִּגְלֵי		F.
נִגְלֵי	נִגְלֵי	1.C.	
תִּגְלוֹן	תִּגְלוֹן	2.	M.
תִּגְלְיָן	תִּגְלְיָן		F.
נִגְלוֹן	יִגְלוֹן	3.	M.
נִגְלְיָן	יִגְלְיָן		F.

Notæ ad Præteritum.

I. Chald. *in Prima perſ. Sing. modò Hebræorum more Jod habent in fine,* גְּלִיתִי *vel*

גַּלִּיתִי *modò, Syros secuti, illud abjiciunt: quo referri possunt flexiones illæ anomalæ,* Proverb. 7. v. 16. שַׁוִּית posui. Psal. 2. 6. רַבְּיַת amplificavi, *pro* שַׁוִּיתִ, רַבְּיִתִ.

II. *Tertia Pluralis* Syr. *fœminina, formam* גַּלְּי *non admittit; sed* גְּלִי *vel* גַּלִּי, *Jud posteriori quiescente.*

PARTICIPIUM.) *Incipientia ab* א, *illud sæpe abjiciunt,* ut מַסֵּי *pro* מְאַסֵּי sanans.

Talmudici Plurale fœm. per Apocopen formant מְחַוּ indicantes: *Infinit.* ״ ut גַּלוֹיֵי *Imper. Apocop.* גַּל.

CAPUT XXV.

DE CONIUGATIONE JTHPAAL, vel ETHPAAL.

Præteritum.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְגַּלִּי	אִתְגַּלִּי	3. M.
אֶתְגַּלִּית	אִתְגַּלִּית	3. F.
אֶתְגַּלִּית	אִתְגַּלִּיתָ	2. M.
אֶתְגַּלִּיתִי	אִתְגַּלִּית	2. F.
אֶתְגַּלִּית	אִתְגַּלִּיתִי	1. C.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
אֶתְגַּלִיו	אִתְגַּלִיו	3. M.
אֶתְגַּלִי	אִתְגַּלְיָאַת	3. F.
אֶתְגַּלִיתוּן	אִתְגַּלִיתוּן	2. M.
אֶתְגַּלִיתֵין	אִתְגַּלִיתֵן	2. F.
אֶתְגַּלִין	אִתְגַּלִינָא	1. C.

Participium.

Syr.	*Chald.*
מֶתְגַּלֵא	מִתְגַּלֵא
מֶתְגַּלְיָא	מִתְגַּלְיָא
מֶתְגַּלִין	מִתְגַּלִין
מֶתְגַּלְיָן	מִתְגַּלְיָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מֶתְגַּלָיוּ	אִתְגַּלָאָה

Imperativus.

Syr.	*Chald.*
אֶתְגַּלָא	אֶתְגַּלִי
אֶתְגַּלַי	אֶתְגַּלִי
אֶתְגַּלוֹ	אֶתְגַּלוֹ
אֶתְגַּלְיֵין	אֶתְגַּלָנָא

Futurum.

Syr.	*Chald.*		
אֶתְגְּלֵא	אֶתְגְּלֵי	1.C.	
תֶּתְגְּלֵי	תִּתְגְּלֵי	2.	M.
תֶּתְגְּלְיָן	תִּתְגְּלְיָן		F.
נֶתְגְּלֵא	יִתְגְּלֵי	3.	M.
תֶּתְגְּלֵי	תִּתְגְּלֵי		F.
נֶתְגְּלֵי	נִתְגְּלֵי	1.C.	
תֶּתְגְּלוּן	תִּתְגְּלוּן	2.	M.
תֶּתְגְּלְיָן	תִּתְגְּלְיָן		F.
נֶתְגְּלוּן	יִתְגְּלוּן	3.	M.
נֶתְגְּלְיָן	יִתְגְּלְיָן		F.

Occurrunt quædam hujus Conjugationis exempla Chaldaica, quæ Hebræorum Hithpael sequuntur, ut Jerem. 23. 25. Gen. 29. v. 42. אִתְחֲוָה *&* אִתְחֲוָא annunciatum est: *Partic.* Esajæ 4. 19. מִתְנַשְּׂאָה efferens se.

CAPUT XXVI.

DE CONIUGATIONIS TERTIÆ forma Activa, seu APHEL.

Præ-

Præteritum.

Syr.	*Chald.*		
אַגְלִי	אַגְלִי	3. M.	*Sing.*
אַגְלִית	אַגְלִית	3. F.	
אַגְלִית	אַגְלִיתָ	2. M.	
אַגְלִיתִי	אַגְלִית	2. F.	
אַגְלִית	אַגְלִיתִי	1. Com.	
אַגְלִיו	אַגְלִיו	3. M.	*Plur.*
אַגְלִי	אַגְלִיאָה	3. F.	
אַגְלִיתוּן	אַגְלִיתוּן	2. M.	
אַגְלִיתֵין	אַגְלִיתֵן	2. F.	
אַגְלִין אַגְלִינַן	אַגְלִינָא	1. Com.	

Participium Benoni.

Syr.	*Chald.*
מְגַלְיָא	מְגַלִי
מְגַלְיָא	מְגַלְיָא
מְגַלִין	מְגַלִין
מְגַלְיָן	מְגַלְיָן

Participium Pahul.

Syr.	*Chald.*
מְגַלִי	מְגַלִי
מְגַלְיָא	מְגַלְיָא

Syr.	*Chald.*
מַגְלֵין	מַגְלִין
מַגְלְיָן	מַגְלְיָן

Infinitivus.

Syr.	*Chald.*
מַגְלָיוּ	אַגְלָאָה

Imperativus.

Syr.	*Chald.*		
אַגְלָא	אַגְלִי	M.	*Sing.*
אַגְלַי	אַגְלַי	F.	
אַגְלוֹ	אַגְלוֹ	M.	*Plur.*
אַגְלַיְין	אַגְלֵינָא	F.	

Futurum.

Syr.	*Chald.*	
אַגְלֵא	אַגְלֵי	1. C.
תַגְלֵא	תַגְלֵי	2. M.
תַגְלַיִן	תַגְלַיִן	2. F.
נַגְלֵא	יַגְלֵי	3. M.
תַגְלֵא	תַגְלֵי	3. F.

Chald.

Syr.	*Chald.*	
נִגְלֵא	נִגְלֵי	1.C.
נִגְלוֹן	יִגְלוֹן }	2. M.
נִגְלֵין	יִגְלֵין }	2. F.
תִּגְלוֹן	תִּגְלוֹן }	3. M.
תִּגְלֵין	תִּגְלֵין }	3. F.

Notæ ad PRÆTERITUM.

I. *Terminatio Chaldaica ſæpe eſt Chirek*, Eſajæ 4.v.10. הַגְלִי, *quod & Hebræi imitantur in verbo* הַחֲלִי morbo affecit, Jeſaiç 13.v.10.11.

II. *Litera Characteriſtica Hebræorum* ה. *ſæpe retinetur, tam in Præterito, quàm reliquis temporibus*, הֶעְדִּיו removerunt, Dan. 5.v.20. *cujus etiam formæ eſt illud* הִמְסִיו liquefecerunt, Jeſ. 14.v.8.

PARTICIPIUM.) *Particip. Chaldæorum ſæpe aliquid ab Hebræis participat, aliquid à Syris.* Dan. 2.v.21. מְהַשְׁנֵא mutans; א *Terminatio eſt Syrorum*, ה *formativum Hebræorum.*

INFINITIVUS.) *Chald.* א. *penultimum*

ſæpe

ſæpe mutant in י, ut לְהַשְׁנָיָה mutare, Dan. 6.v.8.

Conjugationis JTTHAPHAL voces initiales ſunt ſequentes:

Syr.	Chald.
אֶתְתַּגְלִי	אִתַּגְלִי *Præt.*
מֶתְתַּגְלֵא	מִתַּגְלֵי *Part.*
מֶתְתַּגְלָיוּ	אִתַּגְלָאָה *Inf.*
אֶתְתַּגְלָא	אִתַּגְלִי *Imp.*
אֶתְתַּגְלֵא	אִתַּגְלֵי *Fut.*

Rariùs hæc forma apud Chaldæos occurrit, frequentiùs apud Syros. Hebraiſmo accedunt הֵיתָיִת adductus eſt, Dan.6.v.18. *&* הֵיתָיו adducti ſunt, cap.3.v.13. *quæ formæ ſunt Hophal.*

CAPUT XXVII.

DE VERBIS DUPLICITER IMPERFECTIS & Anomalis.

Quænam ſunt Verba dupliciter Imperfecta?

Verba dupliciter Imperfecta ſunt, quæ vel literam habent *(a)* deficientem & quie-

quiescentem simul; vel *(b)* duas quiescentes; quæ per omnia normam simpliciter Imperfectorum sequuntur.

(a) Sunq; Deficientia prima Nun, & Quiescentia ultima Aleph vel He, ut, Chaldæis נְדָא aspersit: Syris נְסָא tentavit.

(b) Qualia sunt 1. *Quiescentia prima & ultima Aleph*, ut אֲתָא Chald. & Syr. venit. *Imperativus apud Chald. Talmud. Syr. & Arabes elegantem patitur Apocopen* תָא veni. 2. *Quiescentia prima Jod & ultima Aleph, ut* Chald. יְמָא, Syr. יָמָא juravit.

Quænam sunt Verba Anomala?

Anomala Verba sunt, quæ ab ordinaria & regulari conjugandi norma recedunt, cujusmodi apud Syros reperiuntur octo.

Ex quibus alia ad classem Perfectorum pertinent, ut a. סְלֵק ascendit, *quod in Præterito tantùm & Participio Benoni est usitatum, cætera tempora à* נְסַק *mutuat.* b. רְהַט cucurrit, *quod in Imperativo Peal Metathesin patitur,* ut הַרְטְ curre: הַרְטוּ currite, *&c.* c. זְרַק *quod in prima Conjugatione Partici-*

pium tantùm Benoni habet usitatum זָרַק convenit. d. מָאַן tæduit, *nonnisi impersonaliter usurpatur.* e. שְׁכַח *inusitatum in Peal, in Aphel ubique Characteristico imprimit* (ω) ut אַשְׁכַּח potuit.

Alia *ad Defectiva prima Nun*, ut נְתַל dedit, *quod nonnisi in Infinitivo occurrit & Futuro.*

Alia *ad Quiescentia prima Aleph*, ut אֲזַל abijt: *Hujus ultima Radicalis, vocalem accipiens, eam ubique dat præcedenti Schevatæ, & otiosa evadit*, ut אֲזַלַת ezat, *pro* אֲזְלַת, אֲזְלַת, *pro*, אֲזָלַת. *Sic in Imperativo* א, *Radicale abjicit*, ut זֵל ito, *&c.* 2. *Quiesc.* י. ut יְהַב dedit; *cujus media Radicalis in toto Præterito, (solis exceptis tertia fœminina, & prima, Singularibus, quæ habent* יְהָבַת *&* יְהָבֵת, *accedētibus verò Affixis*, ה *iterum fit Quiescens) haud aliter ac si foret* א, *vocalem suam dat præcedenti Schevatæ, & quiescit: unde legitur* יְהַב Jabh; dedit, יְהָבְתְּ dedisti. *Imperat. Heb. & Chald. more habet* הַב, *Futuro planè caret.* 3. *Quiesc.* א, ut שְׁתָא bibit: *quod in Præterito & Imperativo Peal non invenitur, nisi cum Prosthesi literæ Olaph,*

laph, hoc modo; אֵשְׁתִּי bibit, m. אֵשְׁתִּיַת f. *Quædam terminata tamen in Aleph non conjugantur, nisi in Pael, idque more Perfectorum*, ut בַּיֵּא consolatus est; בַּיַּאת *&c.* *Partic.* מְבַיֵּא consolans.

Alia *Quiescentia media Jod, & ultima Olaph*, ut חָיֵא *quod anomalum est in Benoni*, חָיֵא, חָיִין: *Infinitivo* מֵחָא, *& Futuro* נֵחֵא *Peal; Item per totam Conjugationem Aphel Præt.* אַחִי *Particip.* מַחֵא *Imperat.* אַחָא, *&c.*

Caput XXVIII.

De Particulis, & I. De Adverbio.

Quotuplex est Adverbium?

Adverbium apud (a) Chaldæos vel est Inseparabile כְּ, vel Separabile.

(a) *Nulla enim Syri habent Inseparabilia.*

Quot sunt Adverbia Separabilia?

Multa & varia, ex varietate circumstantiarum explicanda. *De quibus consu-*

li potest Grammatica Clarissimi Buxtorfii Chald. & Syr. lib. 1. c. 34. Hoc tantùm observa; usitatissimam Adverbiorum Qualitatis apud Syros esse terminationem יַת *ut* יַתִּירָאִית. *Sæpe tamen & Nomina, tum Masculina,* ut קְלִיל minus, *tum Fœminina, formæ constructæ, adverbiascere,* ut קַדְמַיִת primò, *&c.* Act. 11. v. 26.

II. DE CONIUNCTIONE.

Quomodo Conjunctiones distribuuntur?

In Inseparabiles, & Separabiles.

Quot sunt Inseparabiles?

Una, ו nempe Copulativum.

Conjunctio inseparabilis ו *regulariter notatur Scheva apud Syros & Chaldæos; sequenti verò litera* בומף, *aut Schevata,* Chaldæi *usurpant Schurek.* Syri *Scheva ubique retinent, nisi aliud Scheva sequatur, tunc enim pro more legunt (y), ante literas etiam* בומף, ut וַבְכוֹן, & in vobis.

Separabiles *quomodo dividuntur?*

In *(a)* Significativas, & *(b)* Expletivas.

(a) Quæ

(a) Quæ iterum vel ab Hebræis ſunt mutuatæ, *ut* אַף *Chald.* אָף *Syr.* etiam: אִלּוּ, אִין *Chald.* אֵלוּ, אֵן ſi, *Syr.*: אוֹ *Chald.* אַו *Syr.* aut; vel à Græcis deſumtæ, *cujusmodi ſunt* דֵין δὲ, גֵּיר γὰρ, מַן μὲν, אֶלָּא ἀλλά.

(b) Quales ſunt, Syrorum כַּי interrogativum, *quod Græcorum* ἆρα *reſpõdet:* אֵן potentiale *interdum eſt, Græcorum* ἂν. לַם, *quod per* nempe, ſcilicet *exponendum videtur.*

III. DE PRÆPOSITIONE.

Quotuplex eſt Præpoſitio.

Duplex: Inſeparabilis, & Separabilis.

Quot ſunt Inſeparabiles?

Quatuor præfixa apud Chaldæos, quæ *(a)* בְּכְלַם *Biclam* vulgò dicuntur; & tres apud Syros *(b)* בלם.

(a) Idem harum literarum uſus eſt apud Chaldæos, quem in Erotem. Gramm. Heb. p. 144. *obſervavimus apud Hebræos.*

(b) כ. *enim particula* ſimilitudinis, *Syris planè eſt ignota.* מ. *etiam ſeparatim ſumto rariſſimè utuntur, ut in* מִכָּא hinc, *quaſi* מִן כָּא: מֶמְּתוֹם unquam, *quaſi* מִן מְתוֹם.

Separabiles multæ ſunt & variæ, quarum aliæ terminum motus aut quietis ſignificant; aliæ cauſam, aliæ privationem, &c. de quibus Buxt. lib. 1. c. 31. *Ex quibus omnibus quædam Separatæ junguntur cum Affixis more Nominum Maſculinorum, cujusmodi ſunt apud* Chaldæos בָּתַר poſt; חִלּוּף pro; עַל ſuper, contra. קֳדָם ante, תְּחוֹת ſub.: *Apud* Syros קֳדָם ante, עַל ſuper, צִיד apud חְלָף pro, חְדָרַי circa, תַּחְת *vel* תְּחוֹת ſub לְעֵין coram: בְּלְעָד absque; בַּלְחוּד tantùm, בֵּינַי inter. מֶטֻל *ſequitur formam Pluralem fæmininam* מֶטֻלָתֵה propter ipſum; *At* לוּקְבַל *Metatheſin patitur*, ut לְקוּבְלַן contra nos: *Excipitur prima Singularis, ſecunda & tertia Pluralis, ubi* ו *redit*; ut לוּקְבַלִי contra me, &c.

IV. DE INTERIECTIONE.

Quot ſunt Poteſtates Interjectionis?

Variæ, pro affectuum, quos declarant, varietate. Sunt enim:

1. *Blandientis*: Chald. בְּמָטוּ, בְּבָעוּ Syr. בְּבָעוּ Quæſo.

II. *Com-*

II. *Comminantis*: Chald. חֲבָל, אוֹי heu, ah: Syr. הָוָי, אוּה, אוֹי *idem.*

III. *Demonstrantis*: Chald. אֲלוּ, הָא, הֵא Ecce: Syr. הָא, *quod tamen sæpe completivum est.*

IV. *Detestantis*: Chald. Syr. חָס, *&* פּוּי, *quod* μιμητικὸν *est, & plerunq; post se habet* מִן, ut פּוּי מִן עָלְמָא detestor mundum. *German. est* pfuy!

V. *Optantis*: Chald. הַלְוַי, לְוַי Syr. לְוַי *&* אֶשְׁתּוּף utinam!

Finis Libri Primi.

GRAMMATICÆ CHALDÆO-SYRIACÆ
Liber secundus,
DE SYNTAXI.

Quotuplex est Syntaxis Chaldæo-Syriaca?

Duplex: Generalis & Specialis: Illa communis est cum Hebræis; hæc Syris & Chaldæis propria.

Præcepta igitur Syntaxeos generalis desumi possunt ex Erotematibus nostris Hebræis.

De propria pauca quædam monebimus.

I. De Nomine.

I. Substantivum, tam (*a*) absolutum, quàm (*b*) Emphaticum, regit Substantivum in Genitivo, intercedente articulo דִּי, vel דְּ.

(*a*) שַׁלְשְׁלָן דִּכְסַף *catenæ argenti*, Es.40. vers.19.

(*b*) שַׁלִּיטָא דִּי מַלְכָּא *Dominator Regis*, Dan.

Dan. 2. v. 15. Syr פָּרְחָתָא דַשְׁמַיָא *Volucres cæli*, Matth. 8. v. 20.

II. De Pronomine.

Pleonaſmus Pronominis eſt apud Syros uſitatiſſimus: ut Marci 2. 28. תַּלְמִידָיךְ דִילָךְ *Diſcipuli tui*: vide *Grammaticam Hebræam p.* 184.

III. De Verbo.

I. Chaldæi Verbo Paſſivo ſæpe præponunt יַת, Nominativi Indicem: *Gen.* 17. *v.* 5. לָא יִתְקְרֵי עוֹד יַת שְׁמָךְ אַבְרָם *Non vocabitur amplius nomen tuum Abram.*

II. Verba arctandi, expectandi, interrogandi, ſubſannandi, oſculandi, ſeducendi, ſanandi, dimittendi, liberandi apud Chaldæos regunt Dativum.

III. Verba Actionem tranſeuntem ſignificantia regunt Accuſativum vel abſolutè, vel præpoſita particulà יַת apud Chaldæos; ל. verò apud Syros.

IV. Verborum Subſtantivorum (*a*) הְוָא & (*b*) אִית varius apud Syros eſt uſus.

(*a*) *Notat Plusquamperfectum ſive idem, tam in Præterito, quàm, idq́ frequentiùs, in Participio geminatum*, ut הְוָא הְוָא,

vel הָוָא הֲוָא *sive alii verbo additum. Vide* ſup.p.55. *Quotiescunque autem, Præterito, Participiis aut Futuro poſtpoſitum, tempora format,* ה *in pronunciatione occultatur, ſyllabáque* וָא *cum præcedentis dictionis pronunciatione coaleſcit; ut* Matth.26.28. יְהַב הֲוָא Jafvvo, dederat.

(*b*) *Quod, ex Hebr.eorum* יֵשׁ deductum, *pro* habet *Syri adhibent. Affixa in morem Maſculinorum Plural. Num. tam apud Chaldæos quàm apud Syros hoc modo ei anectuntur:*

אִיתַוהִי	Eſt ille.
אִיתֵיה	Eſt illa.
אִיתַךְ	Es tu. m.
אִיתַיְכִי	Es tu. f.
אִיתַי	Sum ego.
אִיתַיהוּן	Sunt illi.
אִיתַיהֵין	Sunt illæ.
אִיתַיכוֹן	Eſtis vos m.
אִיתַיכֵין	Eſtis vos. f.
אִיתַין	ſumus nos

Idem etiam Verbo cognato הֲוָא *adjunctum modò pleonaſmum efficit, modò Plusquamper-*

perfectum, אִית הֲוָא Erat, Joh. 11.1. Matth. 19.v.20.

V. Infinitivi loco ſæpe adhibetur vel (*a*) Futurum, vel (*b*) Participium, præfixo ד.

(*a*) Matth. 12.v.29. אַיְכַנָא מֶשְׁכַּח דְּנֵעוֹל *quomodo poteſt ut ingrediatur, id eſt*, ingredi.

(*b*) Joh. 8.v.43. דְּלָא מֶשְׁכְּחִין אַנְתּוּן שָׁמְעִין *Quia non poteſtis vos ut audiatis, id eſt* audire.

VI. Syri & Chaldæi Verbis ſuis Pronomina ſæpe affigunt: Excipe apud Syros

A. Verba actionem reciprocam ſignificantia, quæ non exprimuntur per Affixa Verbis annexa, ſed iiſdem poſtpoſita, atque annexa vel literæ ל, quæ Accuſativi eſt nota, vel voci נַפְשָׁא *anima*; ut קְטַל נַפְשָׁא vel קְטַל לֵהּ *occidit ſemet ipſum.*

B. Participia, quæ Affixa objectiva non admittunt, ſed eadem poſtponunt cum ל, ut פָּרֵק לֵהּ *rumpens illud.* Dico objectiva, id eſt, objectum ſignificantia; ſubjectiva enim Affixa Participiorum Syri

ri atque Chaldæi eleganter uſurpant & frequenter hoc ordine:

Benoni Maſculinum.

Syr.	*Chald.*	
פָּקֵד אֲנָא	פָּקֵדְנָא	Jubeo ego.
פָּקֵדַתְּ	פָּקֵדַתְּ	jubes tu.
פָּקְדִינַן	פָּקְדִינַן	jubemus nos.
פָּקְדִיתוּן	פָּקְדִיתוּן	jubetis vos.

Benoni Fœmininum.

Syr.	*Chald.*	
פָּקְדָא אֲנָא	פָּקְדָאנָא	Jubeo ego.
פָּקְדַתִּי	פָּקְדַתִּי	jubes tu.
פָּקְדִינַן	פָּקְדָנָן	jubemus nos.
פָּקְדָתֵין	פָּקְדָתֵן	jubetis vos.

Peil Maſculinum.

Syr.	*Chald.*	
פְּקִיד אֲנָא	פְּקִידְנָא	Jubeor ego.
פְּקִידַת	פְּקִידַתְּ	juberis tu.
פְּקִידִינַן	פְּקִידִינָן	jubemur nos.
פְּקִידִיתוּן	פְּקִידִיתוּן	jubemini vos.

Peil

Peil Fœmininum.

Syr.	Chald.
פְּקִיד אֲנָא	פְּקִידָאנָא Jubeor ego.
פְּקִידַתְּי	פְּקִידַתְּי juberis tu.
פְּקִידִינַן	פְּקִידְנָן jubemur nos.
פְּקִידָתֵין	פְּקִידָתֵן jubemini vos.

Reliquam affigendi rationem omnium temporum, quia fusa nimis est, Linguarum studiosus petet ex Grammat. *Lud. de Dieu*, lib.3.c.15. *Buxt.* lib.2.c.14. Generaliter autem notâsse sufficiat; Eandem esse rationem, easdem etiam terminationes Affixorum Verbalium, quæ sunt Nominalium (prima excepta persona, quæ vel נִי habet in Singul. vel נִי; in Plur. נָן, vel ן, qualibet præcedente vocale) præsertim in 3. Præterit. Mascul. & fœmin. 1. Singul. Infinit. & Futuro: In reliquis Syri variant, in tertia maximè perſ. Singulari, in qua pro הּ nonnunquam habent יוֹהִי vel יְהִי præcedente consona, vel הִי præcedente vocali.

C. Affixa Plur. 3. perſ. Syr. nullis affiguntur Verbis, sed eorum loco postponuntur Pronom. Integra אִנּוּן *illi*, & אִנִּין *illa*, ut; פְּקַד אִנּוּן *jussit illos*, אִנִּין *illas*, &c.

TRES APPENDICES GRAMMATICÆ CHALDÆO-SYRIACÆ.

Celebre eſt illud *Simeonis*, fil. *Gamaliel*, in Pir. Abh. c. I. אל המדרש הוא העקר אלא המעשה׃ *Non ſermo fundamentum eſt, ſed opus*. De vario dicti hujus ſenſu ipſi certant Hebræi, & adhuc ſub judice lis eſt. Scribit R. *Chiun* Coment. in hunc locum: אעפי שההולך לדרוש החכמים בבית המדרש ולשמוע דבריהם שכרו גדול הנה אין המדרש ההוא משולל מן המעשה ומשתדל בלימוד לבד הנה הוא חסר תכליתו וי״מ ולא המדרש הוא העיקר שהוא מוסר לחכמים הדורשים ומלמדים תהורהשאין העקר להם הדרש ההוא אלא המעשה שיעשו גם הם מה שידרשו בפיהם ויהיו נאים דורשים ונאים מקיימים ויותר ילמדו ההמון ממעשיהם הטובים ממה שילמדו מדבריהם i.e. *Etiam ſi ille, qui abit rogatum ſapientes in Schola, & auditum verba eorum, magna dignus ſit mercede; hæc tamen inquiſitio, opere deſtituta, non eſt fun-*

damen-

damentum. Qui enim sola occupatur θεωρίᾳ, finem ille suum non assequitur. Alij verba, sermonem non esse fundamentum, *volunt, esse νουθεσίαν ad sapientes, qui explicant & docent Legem; quòd fundamentum non sit explicatio, sed opus, ut videlicet ipsi quoque præstent, quod ore commendant. Quamvis autem pulchri sint & qui explicant, & qui faciunt, plebs tamen plura discit ex operibus eorum bonis, quàm verbis.*

Hunc sensum πολυθρύλλητον illud veterum Sapientum habere, Hebræi scribunt. Sed quid obstat, quò minùs magnis istis componere liceat non multô leviora? Non certè מדרש, non diligens regularum Grammaticarum inquisitio & examen, sed praxis ipsa fundamentum hîc est. Sordet multis Linguarũ studium, quia, dum cortici semper dentes suos infigunt, nucleum nunquam gustant. Vas vitreum cum Æsopica vulpecula allambunt, pultem non attingunt. Grammaticis præceptis fatigati, & quærendæ radicis subsidio instructi, hastam statim abjiciũt & receptui canunt, parûm de opimis

Orien-

Orientalium spoliis soliciti. Non licet hanc prolixiùs, hac vice, agere caussam. Uno saltem atq; altero specimine, ne Auditoribus nostris exercitii campus desit, probabimus, suum etiam, studium *Chaldaicum, Syriacum*, & *Rabbinicum* in Schola Theologica, habere locum.

I. *Specimen Chaldaicum, textus aliquot exhibens, qui de Messia explicantur.*

1. *Genes.* 3. v. 15. in Targum *Jonath.* ita redditur: ודבבו אשוי בינך ובין אתתא בין זרעית בנך ובין זרעית בנהא ויהי כד יהון בנהא דאתתא נטרין מצותא דאוריתא יהון מכונין ומחין יתך על רישך וכד שבקין מצותא דאורייתא תהוי מתכוין ונכית יתהון בעקביהון ברם להון יהא אסו ולך לא יהא אסו ועתידין אינון למעבד שפיותא בעיקבא ביומי מלכא משיחא i.e. *Et inimicitiam ponam inter te & mulierem, inter semen tuum & semen filiorum ejus. Erit autem cùm filii mulieris servârint præcepta Legis, tuum cum intentione percussuri sint caput. Sin autem deseruerint præcepta Legis, tu cum intentione mordebis eorum calcaneos. Verùm illis erit sanatio, tibi*

autem

autem ſanatio nulla erit. Ipſi autem (filii mulieris) *contritionem, vel emplaſtrum parabunt in diebus Regis Meſsiæ.*

NOTÆ. I. Patet ex hoc loco, peccata, ex mente Paraphraſtæ, eſſe nocentiſſimos Diaboli morſus, quibus lethaliter hominum conſcientias vulnerat; vitæ verò innocentiâ caput Serpentis conteri.

II. Homini peccatori aditum patere ad fores miſericordiæ DEI, Diabolis non item.

III. Medicinam pro peccatis paratam eſſe per Meſſiam. Neque enim שְׁפִיוּתָא *contritionem* tantùm notat, ſed & *Emplaſtrum, tranquillitatem, quietem.* Unde *Gloſſa* marginalis שפיותא לשון שלום והשקט והוא רפואתן לעתיד בימי משיח שיהיה שלום ומנוחה Schaphiutho *tranquillitatem ſignificat & quietem. Atque hæc ſanatio eorum erit tempore Meſſiæ, qui pax erit & tranquillitas.* Quas verò recentiores Judæi (per ſerpentem, animal intelligentes ratione deſtitutum, non verò Diabolum; per ſemen mulieris verò, totum genus humanum; quæ & Chriſtianorum quo-

rundam ſententia eſt) loco huic tenebras offundant, fusè recenſet *Joh. Myller.* in Rabbin. p. 91. *Targum Hieroſol.* textum Hebræum iisdem planè exprimit verbis, quæ repetere nihil attinet. Sed paulò aliter *Onkeloſus*, qui Meſſiæ planè non meminit. וּדְבָבוּ אֲשַׁוֵּי בֵּינָךְ וּבֵין אִתְּתָא וּבֵין בְּנָךְ וּבֵין בְּנַהָא הוּא יְהֵי דְּכִיר לָךְ מָה דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ מִלְּקַדְמִין וְאַתְּ תְּהֵי נָטַר לֵיהּ לְסוֹפָא *Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum, & inter filium ejus, ille memor erit ejus, quod feciſti ei olim, tu autem obſervabis illud ad finem.* Eleganter Germanicè: Er wird daran gedencken was du ihme gethan/vnd du wirſt es ihme nachtragen bis an das end. Ἐμφατικώτερον enim Hebrȩorum נָטַר eſt hoc ſenſu, quàm quod uno commodè exprimi queat verbo. Occurrit vocabulum *Levit.* 19. v. 18. לא תטור את בני עמך *ne ſis memor injuriæ civium tuorũ.* Quod quid ſit, *Maj.* in Deoth, c. 7. S. 8. ita explicat: ראובן שאמר לשמעון שכור לי בית זה או השאילני שור זה ולא רצה שמעון לימים בא שמעון לראובן לשאול ממנו או לשכור ממנו ואמר לו ראובן הא לך הריני משאילך

משאילך ואיני כמותך לא אשלם לך כמעשיך העושה כזה עובר בלא תטור i.e. *Dicit Reuben Simeoni, loca mihi has ædes, aut da mihi mutuò hunc bovem, & renuit Simeon. Postea, diebus aliquot interjectis, venit Simeon ad Rubenum petitum aut conductum ab eo aliquid; & dicat ei Ruben: En! accipe: utendum tibi do. Neque enim sum tibi similis; non retribuam tibi secundùm opera tua. Qui hoc facit, transgreditur negativum:* Non retinebis, &c. *Fagius*, suis in Onkelos. Notis, aliter locum explicat; ita ut per finem vel Messiæ tempora intelligat; vel dies ultimo judicio vicinos, in quos Satan virus suum maximè asservâsse creditur.

II. *Gen.* 35.v.21. *Et tetendit tentorium suum ultra turrim Eder*; ubi *Jonathanis Paraphrasis* addit: אַתְרָא דְמִתַּמָּן עָתִיד דְאִתְגְלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְסוֹף יוֹמַיָא *qui est locus, ex quo revelabitur Rex Messias in fine dierum.*

NOTÆ: I. *Ex quo revelabitur Messias.* Alibi dicunt, Româ eum oriturum. *Targ. Hierosol.* Exod. 12. v. 42. מֹשֶׁה יִפּוֹק מִן גוֹ מַדְבְּרָא וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא מִן גוֹ רוֹמָא *Moses egre-*

dietur è deserto, & Meßias egredietur ex Roma. Sic in *Gem.Sanh.*c.11.S.33. שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי אמינא ליה אימת אתי משיח אמר ליה זיל שייליה לדידיה והיכא יתיב אפיתחא דרומי ומאי סימני יתיב ביני עניי סובלי חולאים i.e. *Duos vidi, trium vocem audivi, quæ diceret: Quando Christus venturus esset? Et ille; Abi, inquit, & ipsum interroga. Ubi nam est inquam? Ad portam Romæ, inquit: Quo signo, inquam, agnosci potest? Sedet, inquit, inter pauperes, ulceribus oneratos, &c.* Ergò Christus, ex mente Judæorum est παθητός? Unde & S.39. locus *Jes.*53.v.4. de eodem explicatur.

2. *Fine dierum*) *Kimchius* Jes. 2.v.2. כל מקום שנאמר באחרית הימים הוא ימורת המשיח *omnis locus, quo habetur*, in fine dierum, *significat dies Meßiæ.* Exempla sunt *Gen.*49.v.1. *Num.*24.v.14. *Deut.*4.v.30. cap.31.v.29.

III. Locum *Genes.*49. quo emortualia Patriarchæ Jacobi recensentur verba, de Messia sumendum, constanti Paraphrastarum traditione asserimus: vers. 1. habet *Jonathan*: וּמִן דְּאִתְגְּלִי אִיקַר שְׁכִנְתָּא דַּיְיָ קִצָּא דְעָתִיד

רְעָתִיד מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמֵיתֵי אִתְכַּסִּי מִנֵּיהּ *Et ex quo apparuerat ipſi gloria Majeſtatis divinæ, finis, quo venturus eſt Rex Meßias, abſconditus fuit ab eo.* Verſu verò 10. עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה *uſque dum venerit Schilo; Onkelos vertit* עַד דְיֵיתֵי מְשִׁיחָא *uſque dum venerit Meßias; Jonath.* & *Targ. Hieroſol.* עַד זְמַן דְיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *ad tempus, quo venerit Rex Meßias.*

NOTÆ: שְׁכִנְתָּא *Habitatio*, σκήνωσις. Hebraicè שְׁכִינָה) In ſpecie *Elias Levita* ſignificare ſcribit, Spiritum Sanctum על שם שהוא שוכן על הנביים *quòd habitare ſoleat cum Prophetis*: ita verò rariùs occurrit. Præludium alii volunt futuræ σκηνώσεως, ſeu cohabitationis filii DEI, de qua *Joh.* 1. v. 14. καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, &c. vide Not. *Heinſ.* Alii *Angelum*, alii *providentiam* per eam intelligunt. Certum eſt, Hebræis in genere denotare *gloriam* vel *Majeſtatem divinam*: de qua multa apud Rabbinos. Adi Lex. *Buxt.* Tal. R. שכן Fundam. *Majm.* Vorſt. p. 96. *Fuller.* Miſcell. lib. 2. p. 164. *Hakſp. Nizz.* p. 374. & deinc. Author lib. Nizzachon diſtnguit inter שכינה

 habi-

habitationem divinam; & גלוי השכינה *Revelationem Majestatis divinæ.* Illa providentiæ DEI generali, hæc speciali respondere videtur. Vide p. 108. 124. 189. 253. Hoc loco & alibi à Targumistis DEO tribuitur, ad removendam corporietatem. Vide *Thes. Philol.* p. 259.

II. *Rex Messias*) exprimitur ita vox שילה de qua *Thesaur. Phil.* p. 161. quæ inter Messiæ nomina ab ipsis etiam Talmudicis refertur in *Cod. Sanhed. Gem.* c. 11. S. 36 ubi traditio domus R. Silæ; Messiam vocatum iri *Schilo*, ut *Genes.* 49. Schola verò Jannæi vocat ינון *sobolescet*, ex *Psal.* 72. v. 71. Chaninæ asseclæ, *chaninam*, id est, gratiam eum vocant, ex *Jerem.* 16. 13. מְנַחֵם seu *consolator* ex *Thren.* 1. v. 16. ab aliis appellatur. Rabbini verò vulgò ex *Jes.* 53. v. 4. חיורא seu *leprosum*, *μετωνυμικῶς*, *quòd morbum ille nostrum in se suscepit, & ægritudines nostras bajulavit, at nos reputavimus ipsum plagâ affectum*, eundem nuncupant.

IV. De Messia ex Judæ posteris oriturо, sæpiùs loquuntur Targumistæ. *Genes.*

zeſ.49.v.11. Jonath. habet: מַה יָאֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא דַעֲתִיד לְמִקַם מִדְּבֵית יְהוּדָה *Quàm pulcher eſt Rex Meßias, qui exſurget de domo Jehudah.* Ita & *Targ. Hieroſol.*

V. *Exodi* 40.v.9. *Et ſanctificabis tabernaculum, & omnia vaſa ejus, & erit ſanctitas*; Jonath. [illegible]: וּתְקַדֵּשׁ יָתֵיהּ מְטוּל
כְּלִיל דְּמַלְכוּתָא דְבֵית יְהוּדָה וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא
דְּעָתִיד לְמִפְרַק יַת יִשְׂרָאֵל בְּסוֹף יוֹמַיָּא *Et ſanctificabis illud propter coronam regni domus Jehudæ, & Regem Meßiam, qui liberaturus eſt Iſraëlem in fine dierum.*

NOTÆ: כְּלִיל דְּמַלְכוּתָא *Corona Regni)* Quatuor ferè coronarũ fit mentio apud Chaldæos; כְּלִילָא דְאוֹרַיְיתָא *Coronæ legis*; כְּלִילָא דִכְהוּנְתָּא *Coronæ ſacerdotii*; כְּלִילָא דְמַלְכוּתָא *Coronæ regni*; כְּלִילָא דִשְׁמָא טָבָא *Coronæ nominis boni*, quibus quatuor coronis inſignitum ſcribit Moſen, *Jonath.* Paraph. *Deut.* c.34.v.5. Aliâs Rabbini trium tantùm meminuerunt coronarum, *legis, ſacerdotii* & *regni.* Vide Tiber. *Buxt.* c.10.

VI. De duplici Judæorum Meſſia, filio *Davidis*, & filio *Ephraim*, recentiores

tantùm loquuntur Paraphrastæ *Pseudo-Jonathan*, & *Josephus Cæcus.* Ille, *Exodi* 40.v.11. מְשִׁיחָא בַּר אֶפְרַיִם דְּנָפִיק מִינֵיהּ דְּעַל יְדוֹי עֲתִידִין בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמִנְצְחָא לְגוֹג וּלְסִיעָתֵיהּ בְּסוֹף יוֹמַיָּא *Meßias, fil. Ephraim, qui egressurus est ex eo, per cujus manus domus Israëlis vincent Gogum, & turmas ejus in fine dierum.* Hic verò *Cantic.* c.4. v.5. תְּרֵין פָּרִיקַיִךְ דַּעֲתִידִין לְמִפְרְקָךְ מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם *Duo liberatores tui, qui liberaturi sunt te, Meßias, filius David, & Meßias, filius Ephraim.*

NOTÆ: *Duo liberatores)* Cùm viderent Verpuli, multa de Messia vaticinia ab externo illo apparatu, quem sibi fingebant, esse remotissima, geminum mox commenti sunt Messiam; filium *Josephi*, qui & *Ephraimi* filius dicitur; & filium *Davidis*, qui & Jehudæ filius vocatur. Illi humilitatem, miseriam, mortem; huic victorias, & vitam adscribunt. Utriusque tum apud Targumistas, tum Rabbinos, crebra fit mentio. Qua de re, σὺν Θεῷ, in Theologia Judaica. Vide Lex. *Buxt.* Talm. R משח R. *Saad.* ספר אמונות Orat. 8. *Abarb.*

Abarb. in Proph.pag.198.c.4 p.226.c.4. p.230. c.1. p.294. c.2. p.3. *Synag. Jud.* c.36. *Graß.* Exercit. in Danielem cap.9. pag.258.

VII. *Num.*11.26. Eldadum & Medadum de Gogo & Magogo, eorundémq; à Messia inflicta clade vaticinatos esse, scribit author *Targ. Hierosolymitani:* ואמרין בסוף עקב יומיא גוג ומגוג וחיילותיה סלקין לירושלם ובידוי דמלכא משיחא אנון נפלין *Dicebant: In fine dierum Gog & Magog cum exercitibus suis ascendent Hierosolymam, & manu Regis Messiæ cadent illi.*

NOTÆ) De bello Messiæ contra Gog & Magog consulatur Rabb. *Saad.* loc.cit. Rabb. *Myller.* p.926. & deinceps. *Majm.* in Misch. Tor. tract.ult. de Reg. c.12. quod cum Versione habes in Exer. *Graff.* p.267. R. *Men. ben. Israël* l.3. c.5. de Resurrectione. *Isaac ben Abrah.* in חזוק Locus pro hac clade palmarius occurrit *Ezech.* 38. quem *Myllerus* prolixè vindicat.

VIII. *Num.* 24.v.17. *Procedet stella ex Jacob.* Vaticinium de Messia insigne est, quod *Onkelosus* ita reddit: חזיתיה ולא כען סכיתיה

סְכֵיתֵיהּ וְלָא אִיתוֹהִי קָרִיב כַּד יְקוּם מַלְכָּא מִיַּעֲקֹב וְיִתְרַבָּא מְשִׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וְיִקְטוֹל רַבְרְבֵי מוֹאָב וְיִשְׁלוֹט בְּכָל בְּנֵי אֱנָשָׁא *Vidi illum, & non modò aſpexi eum, neque propè eſt, quòd ſurrecturus ſit Rex à Jacobo, & ungendus Meſſias ex Iſraële, qui occidet Principes Moab, & dominabitur omnibus filiis hominum.* *Jonathan* verò: כַּד יִמְלוֹךְ מְלִיךְ תַּקִּיף מִדְּבֵית יַעֲקֹב וְיִתְרַבֵּי מְשִׁיחָא *Regnabit Rex fortis ex domo Jacob, & ungetur Meſſias.*

NOTÆ.) Adeò perſpicuum eſt hoc Bileami de Meſſia vaticinium, ut ſint, qui exiſtiment, lucem hinc aliquam ipſos etiam habuiſſe Gentiles. Unde & Magos illos *Matth.* 2. ſtellæ ductu ad recens Judæorum Regem delatos, ex Bileami Schola prodiiſſe afferũt. Vide *Dan. Heinſ.* Exerc. in N.T. Hiſtoriam autem agyrtæ illius *Ben Cocab*, qui & *Bar Cosba* ab eventu dicitur, habes in *Hiſt. Ecclef.* Sec. 2. S. 3.

IX. Porrò, quæcunque ferè teſtimonia, à Theologis Chriſtianis, ex Veteri Teſtamento ad pleniorem tum officii, tum perſonę Mediatoris noſtri explicationem pertinentia, citantur, contra Judæorum recen-

recentiorum pervicaciam, ex Targumiſtis, qui nobiſcum faciunt, defendi poſſunt. Verbi gratia: A. De *Nativitate* aſſerunt Chriſtiani, *Meßiam Bethlehemi naſciturum*, ut habet *Mich*.c.5.v.2. quæ ita Chald. reddit: וְאַתְּ בֵּית לֶחֶם אֶפְרָתָה כִּזְעֵר הֲוֵיתָ לְאִתְמְנָאָה בְּאַלְפַיָּא דְבֵית יְהוּדָה מִנָּךְ קֳדָמַי יִפּוֹק מְשִׁיחָא לְמֶהֱוֵי עָבֵיד שׁוּלְטָן עַל יִשְׂרָאֵל *Et tu Bethlehem Ephrata, quaſi parva fuiſti ut numerareris inter duces domus Jehudæ, ex te coram me prodibit Meßias, ut ſit exercens dominatum in Iſraël.* Locum hunc de Meſſia etiam *Kimchius* intelligit; ſed R. *Sol. Jarch*. de Davide, quem alii recentiores ſequuntur. Vindicias habes in Rabb. *Myll*. p. 399.

B. De *Educatione*. Eundem Nazarethæ educatum iri, ſtatuunt argumento loci *Eſ*.11.v.1. collat. cum *Matth*.2.v.ult. Nec aliter *Jonath*. in Paraph. וְיִפּוֹק מַלְכָּא מִבְּנוֹהִי דְיִשַׁי וּמְשִׁיחָא מִבְּנֵי בְנוֹהִי יִתְרַבֵּי *Et prodibit Rex de filiis Jeſſe, & Meßias ex filiis filiorum ejus.*

C. De *familia*. Eum oriturum ex lumbis Davidis probant noſtri ex *Jer*.23.5. *Suſci-*

Suscitabo Davidi germen justum. Non aliter sensisse veteres Judæos, Paraphrasis nos docet hujus loci Chaldaica: אֲקִים לְדָוִד מְשִׁיחָא דְצַדִּיקָא *Suscitabo Davidi Messiam justum.* Unde ipse David apud eundem *Jonathanem* 2.*Sam.*23.v.3. morti vicinus dixisse fertur: אֲמַר לְמַנָּאָה לִי מַלְכָּא דְהוּא מְשִׁיחָא דַעֲתִיד דִיקוּם וְיִשְׁלוֹט בִּדְחַלְתָּא *Dixit* (Deus,) *se velle mihi* (Davidi) *constituere Regem, qui est Messias, qui surget & dominabitur in timore Domini.* Et *Es.* c.15.v.2. יֵצֵא צֶפַע *Prodibit soboles; Jonath.* אֲרֵי מִבְּנֵי בְנוֹהִי דְיִשַׁי יִפּוֹק מְשִׁיחָא *Nam ex filiis filiorum Isai egredietur Messias.* Et *Jerem.*33.v.15. *Germinare faciam Davidi germen justitiæ; Chald.* אֲקִים לְדָוִד מְשִׁיחַ דִצְדְקָא *Suscitabo Davidi Messiam justitiæ. Hos.*3.v.5. *Postea revertentur filii Israël, & quærent Dominum Deum suum, & Davidem Regem suum; Chald.* reddit: בָּתַר כֵּן יְתוּבוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְבְּעוּן יַת פּוּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן וְיִשְׁתַּמְעוּן לִמְשִׁיחָא בַּר דָוִד מַלְכֵּהוֹן *Postea revertentur filii Israëlis, & sequentur cultum Domini Dei sui, & obedient Messiæ, filio Davidis, Regi suo.*

D. *No-*

D. *Nomina.* Ipſa illa nomina, quæ, cùm ſoli Deo propriè debeantur, de Meſſia Chriſtiani, vel ad officium ejus deſignandum, vel ad perſonam exprimendam, intelligunt, Paraphraſtarum quoque authoritate confirmantur. *Jeſ.9.6. Puer natus eſt nobis,* &c. *Chald.* habet: אֲמַר נְבִיָא לְבֵית דָוִד אֲרֵי רְבֵי אִתְיְלִד לָנָא בַר אִתְיְהֵב לָנָא וְקַבֵּיל אוֹרַיְתָא עֲלוֹהִי לְמִטְרַהּ וְאִתְקְרֵי שְׁמֵיהּ מִן קֳדָם מַפְלִיא עֵצָה אֱלָהָא גִבָּרָא קַיָם לְעָלְמַיָא מְשִׁיחָא דִשְׁלָמָא יִסְגֵי עֲלָנָא בְּיוֹמוֹהִי *Dixit Propheta Domui Davidis; Ecce puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis, & accipiet legem ad ſervandam eam. Et vocabitur nomen ejus ab eo qui mirabilis eſt conſilio, Deus fortis, permanens in ſecula; Meſſias pacis, quæ creſcet ſuper nos in diebus ejus.* Ergò illud שַׂר שָׁלוֹם *Princeps pacis,* per Metoymiam effecti, ipſe quoque Paraphraſtes de Meſſia explicat? Quòd verò reliqua Meſſiæ Epitheta ſeparat & diſcerpit, judaicam redolet pertinaciam, quam maſculè profligavit, *Myller.* in Rabbinis.p.479. & deinceps. Judæi aliâs locum hunc vel de Ezechia intelligunt, ut

R.*Sol.*

R. *Sol. Jarchius*, vel de Achazo, ut R. *David Kimchius*. Primarium argumentum, quod ostendunt in וַיִּקְרָא Verbo Activo, refutavimus in *Thes. Phil.* p. 199. Sed & nomen tetragrammaton à Paraphrastis Messiæ tribuitur. *Hos.* 14. v. 8. *Revertentur sessuri in umbra ejus*, Jehovæ scilicet, ut præcedentia exigunt verba; *Chald.* verò יְתִבוּן בִּטְלַל מְשִׁיחֲהוֹן *Sedebunt in umbra Messiæ sui.* Huc pertinere videtur illud *Jes.* 28. v. 5. *In die isto erit Dominus Exercituum in coronam decoris*; *Tharg. Hieros.* בְּעִדָּנָא הַהִיא יְהֵי מְשִׁיחָא דַיהוָה צְבָאוֹת לִכְלִילָא דְחֶדְוָא *In die isto erit Messias, qui est Dominus Exercituum, in coronam gaudii.* Ita qui מוֹשֵׁל אֶרֶץ *dominator terræ*, apud *Jes.* c. 16. v. 1. nominatur, Messias à Paraphrasta redditur. *Mittite agnum vel tributum dominatori terræ*; *Chal.* יְהוֹן מַסְּקֵי מִסִּין לִמְשִׁיחָא דְיִשְׂרָאֵל *Erunt afferentes tributa Messiæ Israëlis*. Confer *Mich.* c. 5. v. 2. Inter alia etiam nomina, quibus Messias in V. T. veniebat, sæpe occurrit צֶמַח *germen*, quod non modò Cabbalistæ per Gematriam de Messia interpretanturr; *Thes. Philolog.* p. 452.

p.452. ſed etiam à Paraphraſtis expreſsè adhibetur. *Jeſ.* c.4.v.2. *In die iſto erit germen Domini gloriæ & honori; Chald.* בְּעִדָּנָא הַהוּא יְהֵי מְשִׁיחָא דַיהוָֹה לְחֶדְוָה וְלִיקָר *In tempore iſto erit Meſsias Domini gaudio & honori.* Sic *Jerem.* 23.v.5.cap.33.v.15. Vide *ſup.*p.156. Et *Zach.* 3.v.8. *Nam ecce ego adducturus ſum ſervum meum, Germen, Chald.* אֲרֵי הָא אֲנָא מַיְתֵי יַת עַבְדִּי מְשִׁיחָא וְיִתְגְּלֵי *Nam, ecce, ego adduco ſervum meum Meſsiam, qui revelabitur.* c.6.v.12. *Ecce virum, cujus nomen eſt Germen,*&c. *Chald.* כִּדְנָן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת לְמֵימַר הָא גַּבְרָא מְשִׁיחָא שְׁמֵיהּ עָתִיד דְּיִתְגְּלֵי וְיִתְרַבֵּי וְיִבְנֵי יַת הֵיכְלָא דַּייָ Sed & Metaphorica quædam nomina hinc inde in Contextu Sacro reperies, quæ Paraphraſtæ non malè ad Meſſiam referunt. *Mich.*4.v.8. וְאַתָּה מִגְדַּל עֵדֶר *Et tu, turris gregis,*&c. *Chald.*habet: וְאַתְּ מְשִׁיחָא דְיִשְׂרָאֵל דִּטְמִיר מִן קֳדָם חוֹבֵי כְּנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן לָךְ עֲתִידָא מַלְכוּתָא לְמֵיתֵי וְיֵיתֵי שָׁלְטָנָא קַדְמָאָה לְמַלְכוּת כְּנִשְׁתָּא דִירוּשְׁלֵם *Et tu Meſsias Iſraëlis, qui abſconditus propter peccata cætus Zionis, tibi futurum eſt regnum ad veniendum: Et veniet dominatio prior regno*

catus Israëlis. Latet hîc fermentum judaicum. Vetus erat Domus Eliæ traditio, quæ extat *Codic.Sanh.* cap. 11. S.29. ששת אלפים שנה הוי עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ובעוונותינו שרבו יצאו מהם מה׳ שיצאו *Sex mille annos durat mundus. Bis mille annis inanitas erit & vastitas. Bis item mille annis lex. Denique bis mille annis dies Christi. At verò propter peccata nostra multa abierunt ex his, qui abierunt,* id est, propter peccata tempus Messiæ est protractum. Unde & ingenua τȣ̃ *Raf* cap. eod.S.31.confessio: כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ובמעשים טובים *Elapsi sunt omnes termini, & res non pendet nisi à resipiscentia & bonis operibus.* Quamvis autem diris & execrationibus Judæorum Magistri omnes illos, qui deinceps in Messiæ adventum curiosiùs inquisiverunt, hâc formulâ: תפח רוחן של מחשבי קצין *rumpatur spiritus eorum, qui fines, seu tempora, venturi Messiæ supputant*; devoverint; nunquam tamen defuerunt, qui Messiam jam natum esse larga concesserunt

runt manu. Qua de re *Buxt.* Synag.jud. c.36.p.442. *Zach.*4.v.7. per הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה *lapidem capitalem, Chald.* Meſſiam intelligit: וִיגַלֵּי יַת מְשִׁיחֵיהּ דַּאֲמִיר שְׁמֵיהּ מִלְּקַדְמִין וְיִשְׁלוֹט בְּכָל מַלְכְוָתָא *Et revelabit Meſſiam, cujus nomen ab æterno dictum eſt, & dominabitur in omnia regna.* Cujus nomen ab æterno dictum eſt,&c. Phraſin hanc de Meſſia à Paraphr.alibi etiam,ſed vereor ne ſenſu judaico, perverſo & ἀθεολόγῳ, uſurpari reperias, præſertim *Mich.*5.v.2 ubi verba: וּמוֹצָאֹתָיו מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם *Chal.* דִּי שְׁמֵיהּ אֲמִיר מִלְּקַדְמִין מִיוֹמֵי עָלְמָא *cujus nomen dictum eſt ab æterno, à diebus Seculi. Zach.* 10.v.4. pro מִמֶּנּוּ פִנָּה מִמֶּנּוּ יָתֵד *ab ipſo angulus, ab ipſo clavus*; *Chald.* vertit, מִנֵּיהּ מַלְכֵּיהּ מִנֵּיהּ מְשִׁיחֵיהּ *ab ipſo Rex ejus, ab ipſo Meſſias ejus.*

E. *Miracula.* Thaumaturgum Meſſiam fore non ſemel obſervârunt Paraphraſtæ. *Mich.*5.v.18. Ego autem in Domino exultabo,&c. *Targum.* בְּכֵן עַל נִסַּיָּא וּפֻרְקָנָא דְּתַעְבֵּד לִמְשִׁיחָךְ *Itaque propter ſigna miraculoſa, & redemtionem, quam facies*

Meſsiæ tuo,&c. Eadem Paraphraſt. *Pſal.* 18.v.32. Ita etiam *Majm.* Cod. Sanhed. ויעברהו כל הארצות לצדקו הגדול ולנפלאות שיהיו על ידו *Et ſervient illi omnes terræ, propter juſtitiam ejus magnam, & miracula, quæ fient per manum ejus.* Alibi tamen cap. penult. מלכים *Maj.* fusè diſputat, nulla à Meſſia prodigia eſſe expectanda aut miracula. Locus, quia conditionem Meſſiæ ex Judæorum mente deſcribit, ſic habet: ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים אין הדבר כן שהרי רבי עקיבה חכם גדול מחכמי משנה היה והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח ודמה הוא ועל חכמי דורו שהוא המלך המשיח עד שנהרג בעונות כיון שנהרג נודע להם שאינו ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת ועיקר הדברים ככה הן שהתורה הזאת חוקיה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה׳ הרי זה בחזקת שהוא משיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח

משיח מראי ויתקן את העולם כולו לעבוד את יי׳ ביחד i.e. *Non est quod cogites, Regi Meßiæ opus futurum, ut signa & prodigia edat: res non sic habet, siquidem R. Aquiba, unus é sapientibus Mischnæ præcipuis, qui armiger fuit Ben Cosiba Regis, dixerit, quòd fuerit hic Rex Meßias. Putavit enim & ille, & omnes sapientes generationis ejus, quòd fuerit Meßias, usque dum in iniquitate fuit occisus. Cùm enim occideretur, res manifesta evasit, quòd non fuerit Meßias, nec petierunt ab eo sapientes ullum signum. Fundamentum autem hujus rei ita se habet, quòd Lex, quam habemus, cum omnibus statutis & judiciis suis in omnem æternitatem durat, quibus nec adjicitur, nec admittitur quicquam. Quòd si ergò surgat Rex é domo Davidis, qui meditatur in Lege, & studet in præceptis, sicut David pater ejus, juxta Legem* ἔγγραφον *&* ἄγραφον, *& inclinabit universum Israelem, ut in eadem ambulent, & stabiliant eam, & præliabitur prælia Domini; hic manifestus erit Meßias; si nempe prosperos succeßus habeat, & ædificet sanctuarium in loco suo, & congreget dispersos*

Iſraëlis, hic, inquam, indubitatus eſt Meßias: Et præparabit orbem univerſum, ut ſerviat Domino unanimiter, &c. Ipſi verò *Judæi* quam ſibi tempore Meſſiæ felicitatem polliceantur, ſcribit *Idem* capite ſequenti: לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העולם ולא כדי שירדו בכותיים ולא כדי שינשאו אותם העמים ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ולא יהיה להם נוגש ומבטל כדי שיזכו לחיי העולם הבא כמו שביארנו בהלכות תשובה ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים המצוין כעפר ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת אתיי׳ בלבד ולפיכך יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כוח האדם שנאמר כי מלאה הארץ דעת את יי׳ כמים לים מכסים i.e. *Non deſiderant ſapientes & Prophetæ dies Meßiæ ideo, ut dominentur univerſo Mundo, neque ut imperent Chutæis* (Chriſtianis) *neque ut Gentes ipſos extollant, neque etiam ut edant & bibant* (hæc enim, ut ſcribit R. *Samuel Jatzo* in Eſther. p. 44. *ſtultorum* הכסילים opinio eſt) *ſed ut exer-*

exercitati ſint in Lege ejusdémque ſtudio (idem *Jatzo* ajt, hunc eſſe finem adventus Meſſiæ, ut mortales liberet מהסכלות הקניני וההעדרי *à ſtultitia poſitiva & privativa) & quòd non futurus ſit qui eos vexet, & interturbet, ut promereri poſſint vitam futuri Seculi, quemadmodum declaravimus in Tractatu de pœnitentia. Illo etiam tempore non amplius erit fames, nec bellum, nec invidia, nec contentio, propterea quòd benignitas copiosè deſuper influat, & omne genus deliciarum invenietur in pulvere, nec univerſus Mundus aliud ſtudebit, quàm ut Dominum Deum agnoſcat: ideóque ſapientiâ excellent, notitiáque rerum abſconditarum, & aſſequentur notitiam Creatoris ſui in tantum, quantum hominis facultas feret, juxta id quod dicitur:* Terra repleta erit cognitione Domini, ut aquæ maris alveum cooperiunt. Plura de ſtatu Meſſiæ, & variis circa illum Judæorum conflictibus ſcripſit *Guil. Vorſt.* Not. ad *Abarb.* de Capit. Fidei ad cap. 14. quo Judæus non tantùm eorum defendit ſententiam, qui Meſſiæ adventum pro fidei articulo;

ſed & *Hillelis* dicto ex Capite חלק *Non habent Iſraëlitæ Meßiam, quia jam potiti ſunt temporibus Ezechiæ*, ridiculum affingit ſenſum. *Revera*, inquit, *intentio ejus eſt, duos eſſe terminos adventus Meßiæ. Primum tempus eſt* אפשרות poſſibilitas *vel* contingentia *adventus ejus, videl. cùm meriti fuerint Iſraëlitæ, ac fecerint pœnitentiam coram Deo, quia tunc valde maturabit opus ſuum, atque antevertet adventum ſuum. Secundus terminus eſt* חיוב neceſſitas *adventus ejus, tempore iſto apud Deum, etiamſi Iſraëlitæ non fuerint purgati, aut egerint pœnitentiam, quia nihil dari poteſt, quod finem determinatum ac notum apud Deum poßit morari, &c.*

Huc tandem illa etiam faciunt loca, in quibus Deus Pater filium, propter Mediatoris οἰκονομίαν, *Servum* ſuum vocat; quæ *Chaldæus* Paraphraſtes nomine Meſſiæ exprimit, ut *a. Jeſ.* c. 42. v. 1. הא עבדי משיחא אקרבניה בחירי דאתרעי ביה מימרי אתן רוחא דקודשי עלוהי דיני לעמים יגלי *Ecce ſervus meus, Meßias, cui appropinquabo, electus meus, in quo acquieſcit verbum meum,*

(id

(id eſt, acquieſco ego; ita enim hanc apud Chaldæos ſæpe Phraſin uſurpandam, docet *Hakſp.* Not. ad Lipm. p. 367.) *dabo Spiritũ ſanctitatis meæ ſuper ipſum, judicium meum gentibus ille revelabit.* b. *Jeſ.* 43. v. 10. אַתּוּן סָהֲדִין קֳדָמַי אֲמַר יְיָ וְעַבְדִּי מְשִׁיחָא דְּאִתְרְעֵיתִי בֵּיהּ בְּדִיל דְּתִדְעוּן וּתְהֵימְנוּן קֳדָמַי וְתִסְתַּכְּלוּן אֲרֵי אֲנָא הוּא דְּמִלְּקַדְמִין אַף עָלְמֵי עָלְמַיָּא דִּילִי אִנּוּן וּבַר מִנִּי לֵית אֱלָהּ *Vos teſtes coram me eritis, dicit Dominus, & ſervus meus Meßias, in quo acquievi* (ἐν ᾧ εὐδόκησα) *ut cognoſcatis, & credatis mihi & intelligatis, quòd ego ſim ab æterno, & ſecula ſeculorum mea ſint, quódque præter me non ſit Deus.* *Jeſ.* 52. v. 13. הָא יַצְלַח עַבְדִּי מְשִׁיחָא יְרוּם וְיִסְגֵּי וְיִתְקוֹף לַחֲדָא *Ecce proſperabitur ſervus meus Meßias, exaltabitur, augeſcet, fortitudine pollebit pariter.* Vide etiam cap. 53. v. 10. quo uno ſe maximè Veteris Teſtamenti Evangeliſtam probavit Jeſajas. Judæi tamen recentiores in tam illuſtri vaticinio pervertendo pertinaces ſunt; quibus oppone veteres Talmudiſtas, imò ipſum etiam Jarchium, de quibus *Conſt. L'Emp.* Notis in Abarb. ad hoc Cap. p. 52. & deinc.

APPENDIX II.
SEU
SPECIMEN SYRIACUM.

Quàm fuerit ſuperiori Seculo Syriaca lectio incerta, ex variis Novi Teſtamenti editionibus facilè eſt colligere. Alii Hebraica præcepta ſequuntur ut *Tremellius*, in quo non modò; præter Syrorum conſuetudinem; Patach furtivum ubiq; reperias, Dages forte ſeu geminans; ſed & formativum Futuri Jod, & alia, quæ Syris planè ſunt ignota. *Alii*, rigidè nimis recentiorum Syrorum authoritatem urgent, & à regulis eorum ne latum quidem unguem recedunt. Hi pleroſque noſtræ ætatis Linguæ Syriacæ ſtudioſos in ſua jam caſtra pertraxerunt. Media nobis videtur via tutiſſima, quam in ipſa aliquoties Grammatica vindicavimus. Ejus geminum nunc dabimus ſpecimen, alterum quidem punctatum; alterum verò ſtudioſorum relinquemus induſtriæ ſuis ornandum apicibus. Cùm enim Sy-

rorum

rorum libri punctis, ut plurimùm, destituantur vocalibus, in ipso statim limine voces, ex flexionis & formationis analogia, suis vestire discent accidentibus Linguæ hujus studiosi. Sit speciminis loco insigne illud *Apocalypseos* Caput, quod ordine XXI. est & tum verborum copia, tum anomaliarum variorùmque accidentium Lexico-grammaticorum ubertate comendatur. Sic autem illud habet:

וחזית שמיא חדתא וארעא חדתא הו גיר קדמיא
שמיא וארעא קדמיתא אזלו וימא לא איתוהי תוב
2 ולמדינתא הי קדישתא אורשלם חדתא חזית
כד נחתא מן שמיא מן אלהא כד מטיבא איך
כלתא מצבתתא לגברא דילה . 3 ושמעת קלא
רבא מן שמיא דאמר הא משכנא דאלהא עם
בנינשא ושרא עמהון הנון עמא דילה נהוון והו
אלהא עמהון נהוא להון אלהא 4. ותופא כל
דמעתא מן עינא דילהון ומותא לא נהוא תוב ולא
אבלא ולא קעתא ולא כאבא לא נהוא תוב מטל
דקדמיתא עברין . 5 ואמר הו דיתב על תרונוס והא
לכלהין חדתתא עבד אנא ואמר כתוב מטל דהלין
מלא מהימנתא ושרירתא דאלהא איתיהין
6. ואמר לי הוית אנא אלף ותו רישא ושולמא
אנא להו דצהא אתל מן מעינא דמיא חיא מגן

7 הו דזכא נארת הלין ואהוא לה אלהא והו
נהוא ברא דילי 8. לדחולתנא דין ולא מהימנא
וחטיא ומסיבא וקטולא ומזניא וחרשא ופלחי
פתכרא וכלחון דגלא מנתא דילהון בימתא הי
דיקדא בנורא וכבריתא הי דאיתיה מותא הו
תנינא 9. ואתא חד מן הלין שבעא מלאכא הנון
דאית להון הנין שבע פילאס הלין דמלין מן שבע
מחותא הנין אחריתא ומלל עמי כד אמר תא
אחוא לך לכלתא חי אנתתה דהו אמרא
10. ואובלני ברוחא על טורא רבא ורמא וחוי לי
למדינתא הי קדישתא אורשלם כד נחתא מן
שמיא מן אלהא 11. כד אית לה תשבוחתא
דאלהא איך נהירא דזלגא דרמא לכאפא סגי
מיקרתא איך כאפא איספון דדמיא לקרוסטלוס
12. דאית לה שורא רבא ורמא דאית לה תרעא
תרעסר ושמהא דכתיבין עליהון הלין דאיתיהון
שמהא דתרתעסרא שרבתא דבני איסראיל 13. מן
מדנחא תרעא תלתא ומן גרביא תרעא תלתא
14. ולשורא דמדינתא דאית לה שתאסא
תרתעסרא ועליהון תרעסר שמהא דתרעסר
שליחוהי דהו אמרא 15. והו דממלל הוא עמי
אית-הוא לה משוחתא קניא דדהבא איכנא
דנמשחיה למדינתא ולתרעא דילה ולשורה
16. והי מדינתא טטראגנום סימא ואורכא דילה
כמא דאף פתיא ומשחה למדינתא בקניא על
תרעסר

תרעסר אסטדותא דתרעסר אלפיא ואורכא
ופתיא ורומא דילה שויא איתיהון 17. ומשח
לשורא דילה מאה וארבעין וארבע משוחתא
דאמא דברנשא הי דאיתיה דמלאכא
18. ודומסיותא דשורא דילה איספים והי מדינתא
דדהבא דכיא דדמא לזגוגיתא דכיתא 19. והנין
שתאסא דשורא דמדינתא כד בכל כאפא מיקרא
מצבתן שתאסתא הי קדמיתא איספים הי תרינתא
סתפירוס הי תליתיתא כלידון הי רביעיתא
סמרגדא 20. הי חמישיתא סרדונכוס הי
שתיתיתא סארידון הי שביעיתא כרסותלוס הי
תמיניתא ברולא הי תשיעיתא טופדיון הי
עסיריתא כרסופסיוס הי חדעסריתא הואי קינטום
הי תרתעסריתא אמותסטוס 21. והנון תרתעס
רא מרגניתא חדא חדא מן כל חדא מן תרעא חד
מן חדא מרגניתא ושוקא פתיא דמדינתא דהבא
דכיא איך זגוגיתא דמזלגא 22. והיכלא לא
חזית בה הו גיר מריא הו אחיד כל היכלא דילה
איתוהי והו אמרא 23. והי מדינתא לא אית לה
סונקנא דשמשא ולא דסהרא איכנא דננהרון
לה הי גר תשבוחתא דאלהא אנהרתה ושרגא
דילה הו אמרא 24. ונהלכון עממא ביד נוהרא
דילה הו ומלכא דארעא כד מיתין תשבוחתא
דילהון ואיקרא דעממא בה ותרעא דילה לא
נתתחדון באיממא לליא גיר לא אית תמן

26. וניתון

26. וְנִיתּוּן לְתֶשְׁבּוּחְתָּא וְלְאִיקָרָא דְעַמְמֵא בָּהּ

27. וְלָא נֶעוֹל לָהּ כֻּל מְסִיבָא וְדָעֵבֵר טַמאוּתָא וְדַכְתִיבִין בְּכְתָבָא דְחַיֵא דְהֵו אֶמְרָא׃

Versionem,quia *κατὰ πόδα* ferè Græco contextui respondet,brevitatis studio omittimus. Analysis Grammatica vivæ reservari potest institutioni,vel privatæ cujuslibet industriæ,quam tum in difficilioribus, tum in iis etiam, quorum in Linguæ hujus studio crebrior est usus, juvare poterunt sequentes Notæ seu observationes.

NOTÆ V. 1. שְׁמַיָא *Cæli)* Est nomen tritum satis & ubique obvium,quod modò Singulariter sumitur,modò Pluraliter,& tum pluralitatis notam i.e.duos supernè positos apices possidet.

חדתא *Novi)* Otiari volunt Syri ד in pronunciatione, sicut in voce עֲדתָא itto, *Ecclesia*: quod,ut multa alia,Syri cum Arabibus habent commune. Constat enim Tesdid Euphonicum commune, Deltale,adscribi ת post ד,quod Euphoniæ causa perit, sequentisque literæ ת potesta-

tem

tem obtinet;ut הִמַּרְתֶּם hamattum, *laudâstis*, וְגַּרְתּ vagiatto, *inveni*.

וְאַרְעָא *Et terra)* Non וְאַרְעָא. Olaph enim initio dictionis suam semper vocalem transfert in literam servilem, quæ regulariter habere debet Scheva, quod Olaph nunquam ante se patitur, ne quidem in literis Radicalibus. Unde v. 2. דְאֵמַר pro דְאֵמַר v. 5. וְאֵמַר pro וְאֵמַר Sic pro שְׁאֵל vide *Grammat*. p. 67. Non tantùm ὅλην τὴν οἰκουμένην, sed *quamvis* notat *regionem*. *Isa, bar Ali*, in Lex. Syr. Arab. Msc. אַרְעָא רַחוּילָא vertit *Arab*. בלאד אלהנדי *Regio Indica*. אַרְעָא דְכַבּוּל *Syr*. explicat כאב לי בה *Terra Cabul*, id est, *terra dolorifica*, in qua dolorem patior, velque molesta mihi est. Fit ejus mentio 1. *Reg*. 9. 13. quo nomine salsuginosam veteres Judæi & infrugiferam intelligunt terram, in quam Solomon Tyrios deliciis solutos & ignaviæ assuetos pertrahere voluisse creditur. Vide *Trem*. & *Vatab*. in hunc locum. Epit. Rad. *Buxtorf*. *Greg*. *Greg*. Lex. Sanct. pag. 162. *Fuller*. Miscel. lib. 5. c. 16.

וְיִמָּא

וְיַמָּא *Et mare)* vox יַמָּא non *mare* tantùm significat magnum, sed & *lacum*, planè ut apud Hebræos יָם & Græcos θάλασσα. יַמַּת verò, quod in Constr. habet יַמְתָּא de *minori* tantùm aquarum *alveo*, cujusmodi est *lacus*, *stagnum*, *piscina*, dicitur.

Vers. 2. מְדִינְתָּא *Urbs)* Legunt *Medito*, delitescente נ. sicut in שַׁנְתָּא *annus* זְבַנְתָּא *vice*, זְבִינְתָּא *redemta*, סְפִינְתָּא *navis*. R. דָּן *judicavit*. Unde מְדִינְתָּא propriè significat *territorium*, *regionem*, quæ judicio Magistratus paret Gricht und Gebiet; Synecd. ad quamlibet *urbem* refertur.

אוּרִשְׁלֶם *Jerusalem)* Hebræi, terminatione alia, יְרוּשָׁלַיִם vocant; sed Syri, quos sequuntur Chaldæi & Græci, terminationem habent *e*. De hac voce ejusque Etymo scribit *Isa*, *bar Ali*, אורשלם הוא חזוא דשינא ושלמא או נוהרא ושלמא והי חברון והי שליםם והי בית מקדשא והי צהיון Urischlem *est viso tranquillitatis & quietis*; *aut lux & pax*. *Estq́*, *Hebron*, *quæ & Schalem*, *& Domus Sanctuarii*, *& Zion*.

מַשְׁכְּנָא *Tabernaculum)* Unde vox composita

posita מַשְׁכְּנְזְבְנָא Hebr. אֹהֶל מוֹעֵד *Tentorium conventus*, quod *Isa, bar Ali* Arabicè ita reddit: הו אלבירת אלדי כאן פידה מצרב אלזמאן כאן מע בני אסראיל יעקל *Est domus, in qua erat tabernaculum temporis, quod cum filiis Israël migrabat.* At מַשְׁכְּנָא est *pignus.* Unde verbum quadriliterum מַשְׁכֵּן Arab. ירזק יעטי *dedit, largitus est*; Et nomen מַשְׁכְּנְנוּתָא *Pignus, auxilium, strena.*

בְּנֵינָשָׁא *Filii hominum*, id est, *homines)* Usitatissimam apud Orientales Periphrasin facit vox בַּר *filium*, & בְּרַתָּא *filiam* significans. Videamus hac vice exempla Syriaca ex *Isa, bar Ali.* 1. *Singularia Masculina*, בַּר גּוֹרָא *filius adulterinus*, Arabicè ולד זני Hurenkind. בַּר גֶּנְסָא *filius prosapiæ, patritius*, Arab. מנאנס. בַּר רַעְמָא *filius tonitru*, אתכני יוחנן מן הי דרעם בתאולגיא *Epitheton Johannis, propterea quòd tonitrua* (i.e. ut Arabicè explicatur כלאמה ישבה אלרעד *vocem similem tonitru*) *ederet in Theologia.* בַּר אִגָּרָא *Filius tecti*: Sic vocatur malignus & inquietus ille spiritus, qui tectis delectatur, eoque Lunaticos

seu

ſeu Noctambulones abripit. Qui verò ingrato hoc hoſpite vexatur, *Matth*. 4. v. 24. דְּבַר אֲגָרָא *qui filius tecti eſt*, dicitur. Vide Not. *Lud. de Dieu*. Huc referunt viri eruditi formulam בַּר שַׁעְתֵּהּ quod *filium horæ* ille exponit: eodem ferè ſenſu, quo Kikajon dicitur *filius noctis*. Sed quid ſi dicamus בר hoc loco ſignificare *ex* vel *extra*, ut Hebr. reſpondent מִיַּד Latinorum *è veſtigio, ex tempore*? Ita ſanè, modò בר absque ל. hoc ſenſu occurreret. *Fæmin*. בַּרת קָלָא (*bath* enim in Regimine legitur, quod in abſoluto habet בַּרְתָּא) *filia vocis*, de qua videatur *Theſ. Phil*. p. 15. Reddit tamen *Iſa, bar Ali* ſimpliciter; צות אללסאן ואללפטה *vox linguæ & pronunciationis*. *Plur. Maſc. Conſtructa* בְּנֵינָשָׁא *filii hominum*, i.e. homines. בְּנֵי אַתְרָא *filii loci, incolæ*; Arab. אלבלדיון. בְּנֵי גְנְסָא *filii familiæ*; Arab. אלקראבה אלעשירה *propinqui, agnati*. בְּנֵי פָּתוּרָא *filii menſæ*, *commenſales*. בְּנֵי יְרְתוּתָא *filii hæreditatis*, id eſt, hæredes. בְּנֵי תַרְעִיתָא Arab. אהל אלראי עלי אלמתפקין אלראי *filii rationis, cogitationis, conſilii*.

Qui

Qui rationem ſequuntur,aut conſiliarii. Verti etiam poſſunt *Theoretici,Speculativi.* בְּנַי חֲטָא *filii peccati*,i.e.peccatores. בְּנַי דֶכְרֵא *filii arietum*,i.e.arietes. בְּנַי דִיצָא *filii arietum vel hircorum montanorum*; ſic enim Arabs reddit כבאש אלגבל. Occurrit aliàs vox דיצא etiam apud Chald. *Deuter.* c.14.v.5. quod *caprea, Pygargus* verti ſolet. *Iſa,bar Ali* explicat אלועל והו תיס אלגבל וכבש אלגבל *hircum*, vel *arietem montanum.* בְּנַי קְיָמָא *filii fœderis*, i.e.confœderati. Eleganter Arab. אהל אלעהד ואלמיתאק: בְּנַי רְגֶשׁ idem quod בְּנַי רַעְמָא *filii tonitru*: quod Græcè *Marci* 3.v.17. legitur βοανὲρ-γὲς,levi mutatione, pro βοναιργὲς,ut fusè diſputat *Lud.de Dieu* ad hunc locum.

Verſ. 4. תֻוּפֵא *Delebitur ; abſtergetur)* Fut.Conjug.Aph.ſemel adhuc,quod ſciam,occurrit in N.T. *Jacobi* c.4.v.14. *Iſa, bar Ali* Participium citat מֻופַב, & Arab. reddit ינפר ינקץ יפנא quod, pro diverſa punctorum ratione, vel activè dari poteſt, *delebit, deſtruet,abolebit*; vel paſſivè, *abolebitur*,&c. Radix Syris eſt inuſitata.

Reduci poteſt ad Hebræorum יְפֶה à quo tamen ſignificatione δὶς διὰ πασῶν diſtat.

Verſ. 5. תְרָנוֹס Græcè θρόνος) Habet Syriaca Lingua inde ab Alexandri Magni temporibus, ut veriſimile eſt, plurima intertexta vocabula Græca. Aſſertioni huic abundè fidem faciat vel hoc unum caput, in quo lapidum pretioſorum nomina Græcis omnia exprimuntur verbis. Sed operę pretium erit, pleraque vocabula Syro-Græca ordine Alphabetico inſerere. Sunt autem ſequentia : אגונא ἀγὼν, אגורסא ἀγρὸς, אוכריסטיא εὐχαριστία, אונגליון εὐαγγέλιον, אורקלידון εὐροκλύδων, אכדנא ἔχιδνα. אבלוס ὄχλος, אכסניא ξένος. אלא ἀλλὰ, אננקא ἀνάγκη, אנתופטוס αὐθύπατος, אסוטותא ἀσωτία, אסטדיון στάδιον, אסטוא στοὰ, אסטויקו στωικοὶ, אסטכסא στοιχεῖα, אסטלא στολὴ, אסטומכא στόμαχος, אסתסים στάσις, אסטרטיא στρατιὰ, אסטרטיותא στρατιώτης, אסטרניא στῆνος, אסכולא σχολὴ, אסכימא σχῆμα, אספוגא σπόγγος, אספס Ἀσπὶς, אספירא σπυρὶς, אסטירא στατὴρ, אפיטרופא ἐπίτροπος, אפסניתא ὀψώνια, אפיסקופא ἐπίσκοπος, אפיקורוס ἐπίκουρος,

ρος , ארכוס ἀρχὴ , ארמנן ἀρτέμων : בולוטי
βυλευτὴς, בים βῆμα, בורסיא βυρσεὺς : גיר γῦ,
δι̃ , דיתיקא διαθήκη , הגמונא ἡγεμὼν,
הגמנותא ἡγεμωνία , הדיותא ἰδιώτης , הלס ἑλ-
λὰς, הרומא ἀρώματα, הרמיס ἑρμῆς, הרסיותא
αἵρεσις, זטמא ζήτημα, זיזנא ζιζάνια, טכסא τά-
ξις , כור χώρα , בירוטוניא χειροτονία , בילירכא
χιλιάρχης , בימונא χειμὼν, כלמים χλαμὺς,
לוכיתא λόγχη , ליטרא λίτρα, למינא λιμὴν;
מורון μύρον, מקלון μάκελλον, מרגניתא μαργα-
ρίτης, מתרא μέτρον, נווגא ναυαγία, נומי νομὴ,
נוסא ναοὶ , סבסטי σεβαστή , סדונא σινδὼν,
ספירא אספירא σπεῖρα, עלוי ἀλωὴ, פרגלא φρά-
γελλον, פרהסיא παῤῥησία, פרטורין πραιτώρι-
ον , קוברניטא κυβερνίτης , קבותא κιβωτὸς,
קטיגרנותא κατηγορία , קלידא κλεῖδες ,
קינדונוס κίνδυνος, קנטרונא Centurio, קפלאון
κεφάλαιον , קופינין κόφινοι , קוריא χῶρος,
קארסא καιρὸς , רהבונא ἀῤῥαβὼν , רדהטרא ῥή-
τωρ. Plura habet Lexicon *Isa, bar Ali*, quæ afferre per angustiam chartæ non licet. Quam verò mutationem ejusmodi voces patiantur Syrorum civitate donatæ, docet *Lud. Ded.* Append. Gramm. de Nominibus peregrinis.

מַיָא חַיָא *aquæ vitæ)* מַיָא בְחִירָא *Aquæ exploratoriæ. Isa, bar Ali,* Arab. sic explicat:
מא אצפר והו מא אלמחנה כאן בנו אסראיל
ימתחנון אלאמראה אדא שכוא פי סבלהא כאן
יסקוהא מנה איאם פאן כאנת קד זנת אנתפח
בטנהא ואן כאנת בריה לם יציבהא מנה שי
Aqua flava, i.e. *aqua explorationis. Israëlitæ exploraturi mulierem, de cujus viis dubitabant, potum præbebant aliquot dies: quod si fornicata fuit, intumuit; inde venter ejus; si autem innocens fuit, nihil mali passa est.* Vide *Anal.* nostra p. 108. מַיָא גְנִיבָא *Aquæ furtivæ,* sic Syri appellant זַניוּתָא וְגַורָא *scortationem & adulterium.*

Vers. 8. דַחוּלְתָנָא *Timidi)* Rad. דְחַל *timuit.* Unde דַחְלָא *vanus timor, Numen falsum. Isa, bar Ali* דחלתא סריקתא *Vana Numina.* Arab. אעתקראת רדיה ואצנאם *Falsa religio* (unde & Græcorum δεισιδαιμονία respondet *Act.* 25. v. 19.) *Idola.* דחולתנותא *Timor.* Arab. כוף רהבה. Contrà, דחיל *terribilis,* Arab. אלמהיב אלמרהוב.

מְהַימְנָא *fideles)* Rad. אמן Aphel הַימֵן *credidit,* unde מהימנא de qua voce *Isa, bar Ali;*

Ali; מהימנא לתרין זניא מתפשק או למסרסא או לשרירא Mehaimno *duobus modis ſumitur*; *aut de Eunucho intelligitur, aut de fideli*. Vide *Matth*.19. 12. מהימנתא Arab. אלאמראה אל נקיה *Mulier fidelis*. Differunt מהימן לה & מהימן בה illud *Iſa, bar Ali* Arab. reddit יצרקה *Verificat illum, fidem ei conciliat*; hoc, *credit in illum*.

פָּלְחֵי פְּתַכְרָא *Cultores Idolorum*) פְּלַח Eſt *colere, ſervire, opus facere*. Synonymum eſt סְעַר. Generaliùs eſſe volunt עֲבַד quod ſimpliciter ſit *facere*, ita ut hæc duo diſtincta non minùs ſint, quàm Græcorum ποιεῖν & ἐργάζεσθαι: Vide *Ludov. de Dieu Matth*.20.v.12. Unde & *Iſa, bar Ali* נעבר ſimpliciter reddit יעמל. פתכרא idem ſignificat quod פַּתְכוּמְרִין *Idola*, *Imagines*. Unde aliquoties in N.T. Syri ipſa hæc Apocalypſeos phraſis occurrit. Vide 1.*Cor*. 5.v.11. 1.*Cor*.10.v.4. Dictio aut peregrina aut de errore ſuſpecta, ſcribit *Buxt*. in Lex. Tal. Quid ſi originem quæramus apud Arabes, quibus פתכר *rem miram* denotat & *magnam*, qualis in oculis & men-

tibus Gentilium fuerunt Idola, magnificis proinde ſemper & ſplendidis nominibus honorata. Ita ergò Chaldæi, Nabatæi, Arabes, aliique vicini ſua primùm appellârunt Numina vel omnia, vel quædam tantùm, ut *Kimchius* exiſtimat, & Chaldæi pro *Malco* aut *Milcom* in Prophetis reddunt; Poſtea verò Judæi, argumentis locorum aliquot *Deut.* 7. v. 26. cap. 12. 3. quæ odium Idolorum imperant, docuerunt, שחיב האדם לשקץ ע״ז להזכירה בלשון גנאי אם היה שמה בית גליא שהוא לשון גובה קורין אותו בית כריא שהוא לשון עומק ופו *quòd teneatur homo deteſtari Idola, nominando ea ignominiosè, ut ſi fuerit nomen Eccleſiæ alicujus* בית גליא Domus excelſa, *nominent eam* בית כריא domum humilem. Alii explicant *haram, domum porcorum*, quaſi eſſet Græcorum χοῖρος: Vide Lex. *Buxt.* Talm. p. 1087. Unde omnia Gentilium Idola, quin & Chriſtianorum ſacra, hac lege fuerunt vexata. Exempla plura habet *Buxt.* loco citato; & *Graſſer.* in Daniel. p. 317. Quibus

bus commodè addi poſſe videtur hoc ipſum quoque nomen, adeò ut qui Gentilibus *mirandi* eſſent, vel *Thaumaturgi* & *magni*, Judæis dicerentur פת כומרין *bucella ſacerdotum atratorum*, vel *incluſorum* (vide El. *Tisb.* כמר) Pfaffenbißlein / q. d. Idola ſuperſtitione Flaminum eſſe excogitata, ut facerent θεοὺς τὰ ἄλφιτα. Ita conjicere liceat, dum certiora non occurrunt. Ad pleniorem autem vocis בריא explicationem dicimus, apud Syros eam occurrere, ſed ſenſu planè diverſo, imò contrario ſæpe à ſuperiori. Audiamus *Iſa, bar Ali.* בריא eſt locus, אלדי יגמע פידה אלחנטה ואלשעיר אלמצפאה ומנקאה *in quo colligitur triticum & hordeum purgatum.* Alia, quam ſubjicit ſignificatio, quia impedita nonnihil eſt, ex Patrum Syrorum Scriptis eruitur; Ita habet: בריא מרי אפרים עבר מנה בריא רבא ובמאמרה דצומא ועבר בריא עד מא דהוא טורא רבא ורם מן ארעא ותוב מרי יעקוב במאמרא דעל טופנא שבלא בריכתא דבינת שבלא שוחת סלקת והוא מנדה בריא רבא דבני נשא idest, Mor Ephraim

 ajt, &c.

ajt,&c. *facit inde* כריא (i.e.ut *Arab.*explicat תל או מתֿל אלגבל *tumulum, aut quasi montem*) *magnum.* Sic Oratione de jejunio: *Et facit* כריא,*usque dum accrevit in montem magnum & altum è terra. Et iterum* Mor Jacob, sermone de diluvio *Spica benedicta, quæ inter spicas exorta ascendit, & factus est inde tumulus magnus inter filios hominum.* Chald. ergò כריא est *fossa*, à כְּרָא *fodit*; Syris *tumulus, collis.*

מְנָתָא *Pars,) Isa, bar Ali* Arab. נציב נז ואלחט *Pars, portio.* Heb. מָנָה: At מְנָתָא *capillus* est, diciturque propriè, teste Baptista *Ferrario*, de hominis pilo, quomodo distinguitur à סַעְרָא, quod, teste *eodem*, de cujusvis animantis pilo dicitur.

כִּבְרִיתָא *Sulphur)* Heb. גָּפְרִית literarum ejusdem organi mutatione. Ubi notandum, (*r*) Syrorum, non secus ac Hebræorum Schureck nunquam sine Vau, exceptis vocibus tribus, כֻל, מֻטַל & כֻבְרִיתָא scribi. Et quamvis alii, secuti *Sionitam*, malint scribere כֻבְרִיתָא quod & Arabibus placet,

placet, puto tamen lectionem noſtram tantò libentiùs admittendam, quantò propiùs ad originem Hebræam illa accedit. Quidam huc referunt כַּבְּרִיתָא *favus*, ſed meliùs legi כַּכְּרִיתָא ab Heb. כִּכָּר fusè condocet *Ludovicus de Dieu* in Luc. c. 24. v. 43. Ita etiam legit *Erp.* Pſal. 19. Et *Iſa, bar Ali*; כברית׳א דרבשא Arab. vertit; אלשהד *favus*. Sumitur etiam pro *morbo*, juxta eundem: Recitabo ejus verba in gratiam ſtudioſorum Linguarum Syro-Arabicæ: כבריתא חשא ואפן שחן חליא אלשהד ויקול פולס אנה נוע מן אלמרץ יכרג פי אלראס ויערף באלסעפה ויקאל לה אלשהדי Cacrito, *paſſio, morbus, qui etiam ulcus, dulcedo.* Arab. explicatur *Favus. Dicit Paulus, eſſe ſpeciem morbi, qui è capite prodit, &* סעפה (puſtulæ ſunt, ex capite & vultu infantis ἐξανθᾶσαι) *vulgò dicitur: Appellatur etiam* אלשאהדי favus, *propterea quod, ut idem habet, cutis perforata, inſtar favi, redditur.*

Verſ. 11. כַּאפָא *Petra, lapis.*) Unde Arab. redditur ab *Iſa, bar Ali*, צכרה, חגרה, צפא, כאפא

כאפא ארמניתא *Lapis Armenicus.* כאפא
דעודרנא Arabicè חגר אלעון *Lapis auxilii.*
Ar. כאפא דשמירא הו איתוהי כאפא דארמוסא

חגר אלדי יתקב בה אלגואהר *Lapis, quo perforantur lapides pretiosi. Adamas.* כאפא
דשלמותא Heb. אבן מלאים *Lapis perfectionum. Isa, bar Ali* explicat; אלחגר אלדי
אעטא בני אסראיל עליה מא רסם להם פהם
יעטמונה לדלך *Lapis datus filiis Israël, cui inscriptum erat quod Deus iis præceperat; unde & magnifaciebāt illum.* כאפא דמענטים
Magnes. כאפא סומקתא Ar. חגר אחמר כאפא
אליאקות אלאחמר *Sardius.* צחנתא מן צחנותא
Lapis teter, malè olens, ut Arab. explicat.
כאפא טבתא *Lapis pretiosus.* כאפא דיקירתא
Idem. Sed aliò nos properare cogit chartæ angustia. Subjiciamus igitur, promissi memores, loca quædam punctis vocalibus destituta, in quibus studiosi suas jam periclitari possint vires ipsi.

I. *Matth.* 1. v. 17. מן דויד עדמא לגלותא
ארבעסרא שרבתא *A Davide ad captivitatem Babylonicam sunt progenies quatuordecim.*

גלותא

גְּלוּתָא *Captivitas, exilium.* Arab. אלסבי
אלג׳לא *migratio.* Differt prorſus ab utro-
que, ſignificatione, גֶּלְיוֹנָא quod Syriacè
ab *Iſa, bar Ali* explicatur. גליונא הו חושבא
זעורא או מן כרטיסא אן מרם דמתכתב עלוהי
Gelioño *tabulæ rationum parvæ, vel ex
charta, vel alia materia, cui aliquid inſcri-
bitur,* Pugillares. גַּלְיוּת אַפֵּא *Retectio faciei,
ſerenitas, fiducia. Iſa, bar Ali* Arab. בלאעה
אלוגה ואספראר ת
בָּבֶל *Babel)* Unde בָּבְלָיָא i.é. *Babylonii,* ut
Iſa, bar Ali habet, דסגדין הוו לביל פתכרא
ואחרין אמרין דבני ארעא דבבל איתיהון ומטל
דמבלא דלשנא אתקריו הכנא *qui adorabant
Belum Idolum. Alii dicunt, quòd incolæ
ſint terræ Babel, qui à confuſione linguarum
ſic appellentur.*

II. *Matth.* c. 4. v. 24. ואשתמע טבה בכלה
סוריא וקרבו כלהון אילין דביש ביש עבידין
בכורהנא משחלפא ואילין דאליצין בתשניקא
ודיונא ודבר אגרא ומשריא ואסי אנון *Et audi-
ta eſt fama illius in univerſa Syria, & offe-
rebant ei omnes eos, qui valde malè afficie-
bantur morbis diverſis, & eos, qui preme-
bantur anguſtiis.*

כּוּרְהָנָא

כורְהָנָא *Morbi)* Referunt vulgò ad כרא sed repugnat ratio Grammatica, quæ ה. illud Radicale omninò exprimi vult. Est igitur Radix Syro-Arab. כרה quæ propriè *abominationem, tædium, nauseam, aversationem*, quam morbus comitari solet, significat.

דֵיוָנָא *Dæmones)* A דֵיוָא *dæmon*, quod nonnulli derivant à דיה *milvus*, quia dæmon milvo, avi rapaci, sit similis: sic *Schindlerus. Fullerus* vel à דיו *atramentum*, ab atri coloris specie, qua potissimùm induti se conspiciendos præbent; vel à Latinorum *Divus* derivat, quod *Ludovicus de Dieu* maximè probat. Persæ affinem habent vocem דֵיוָן vel דֵיוְתָא quo Dæmones appellant, inquit *Buxt.* Lex. Syr. Chal. Prima mihi conjectura tantò meliùs placet, quantò frequentiùs ab externa figura Diaboli in Oriente denominari solent Sic ab hircorum forma iidem sæpe שְׂעִירִים dicuntur, i.e. *hirci.* Aliàs Syrorum דיתא non modò *milvum*, sed *accipitrem*, qui Diaboli rapacitatem nervosiùs exprimit,

deno-

denotat. Unde *Isa,bar Ali*; Arab.reddit אלסקר *accipiter*.

III. *Matth*.c. 5.v.22. כל מן דנרגז על אחוהי איקא מחיב הו לדינא וכל דנאמר לאחוהי רקא מחיב הו לכנושתא וכל מן דנאמר ללא מחיב הו לגהנא דנורא *Quisquis irascetur contra fratrem suum temerè, reus est judicij. Et quisquis dixerit fratri suo, Raka, obnoxius est Synedrio, & qui dixerit fratri suo, fatue, obnoxius est Gehennæ ignis.*

רַקָא *Raka*) Rectè *Theophylactus*, τινὲς γὰρ τὸ ῥακὰ συρισὶ κατάπτυστον φασὶ σημαίνειν. Radix est רַק *spuit, conspuit*, ut contemtum significet, quem quis in terram despuendo exprimit. Apud Talmudicos ריקא reperitur, quod Ellipticum videtur, pro ריקא מוח *vacuus cerebro, fatuus*, qua Phrasi inter Rabbinos frequenter uti solet *AbenEsra*. Apud veteres Babylonios & Judæos convitii vox erat. Vide *Lud. de Dieu, Drus. Tremel.* in hunc loc. *Buxt*. Lex. Tal.

לַלָא *stultus*, quod à ליל nonnulli deducunt, quasi *tenebriorem* dicas, alii ab אליל *nihil*, sic *Tremel.* Alii à λάλος Græcorum *garrulus*. Quod mihi quidem veri-

risimile videtur. Germani retinent ein Lali/oder Löli. *Isa, bar Ali,* *συνωνύμως* reddit סכלא Arab. אלגאהל, אלאחמק *stultus, fatuus.* Utraque vox *μιμητικὴ* apparet, quæ contemtum & subsannationem proximi innuit.

גְּהִנָּא דְנוּרָא *Geenna ignis)* Videatur *Tremel. Buxt.* Lex. Tal. R. גהן Lex. Heb. *Drus.* ad voc. Heb. N.T. & alii, qui pleniùs de hac voce commentantur. *Isa, bar Ali* גְהנם אלהאוה quæ posterior vox ipsissima est illa, quæ occurrit *Luc.* c. 16. v. 26. חותא de qua scribit *Tremelius, se hanc vocem nullibi præterea legisse, & ita eam accedere ad Latinam vocem* Hiatus. Sed certiora tradit *Isa, bar Ali,* cui הותא est Syriacè פחתא עמיקתא *fovea profunda*; Arabicê verò vel אלהאויה, quod *Psal.* 48. v. 15. pro *barathro* ponitur, vel הוה, quod ipsum legere est *Luc.* 16. v. 26. Referunt aliàs Muhammedani nomen hoc inter nomina portarum vel receptaculorum Inferni, quorum septem recensent. Primum vocant גהנם *Geennam.* Secundum אלכבאיר

Ter-

Tertium אלחטמה, quod ajunt esse Gogi & Magogi, aliorùmque pertinacium peccatorum. Quartum אלסעיר, Satanarum. Quintum סקר, iis, qui nec orant, nec decimas pendunt, assignant. Sextum אלחגים Judæorum, Christianorum & Magorum. Septimum denique האויה Apostatarum, quod ipsum etiam vocabulum pro *Inferno* usurpatum reperies in Alcorano, Gallicè à *Ryerio* accuratissime, meo judicio, verso p. 208.

IV. *Matth.* c. 6. v. 2. אמתי הכיל דעבד אנת זדקתא לא תקרא קרנא קדמיך איך דעבדין נסבי באפא *Tu autem, cùm facis Eleemosynam, ne cornu vel tuba voces ante te, sicut faciunt hypocritæ.*

זִדְקְתָא *Justitia* propriè, deinde etiam *Eleemosyna*, quo sensu apud Hebræos, Chaldæos & Arabes sumi solet, ut suo loco, σὺν θεῷ, pleniùs ostendemus. Est enim Eleemosyna non minima justitiæ pars, quæ & lege præcipitur. Ad differentiam tamen Syri *justitiam* appellant זדיקותא

קַרְנָא

קַרְנָא *Cornu.* Vox eſt harmonica in omnibus feré linguis. *Heb.* קֶרֶן *Chald.Syr.* קַרְנָא *Arab.* קרן *Græc.* κέρας, *Lat.* Cornu. *Germ.* Horn.

נַסְבֵי בְאַפָּא *Accipientes vultus*, i.e. προσωποληπται, hoc verò loco, & alibi, *hypocritas* ſignificat, larvatos, qui aliud longè ſunt, quàm videntur: qui facies quaſi aſſumunt alias, quibus oculos hominum perſtringant. *Iſa, bar Ali*, utrumque ſignificatum exprimit; id eſt, נסבי באפא אלמראוון אלמנאפקון אלחאבון *Hypocritæ, impii, proſopoleptæ.*

V. *Matth.* c. 6. v. 5. ומא דמצלין אנתון לא הויתון מפקקין איך חנפא *Et cùm oratis, ne ſitis multiloqui, ſicut profani.*

מְפַקְקִין *Multiloqui.*) Ita *Tremell.* quaſi à פוק eſſet, vel נפק *exivit*, ac ſi eos deſignaret, *qui multos ſolent proferre ſermones. nes.* Aliter *Fullerus* in Miſcell. lib. 2. c. 16. qui non ſine ambagibus à פך *Phiala*, & פכה ἀναβλύζειν, *ſcaturire*, deducit. Ego verò puto propiùs ad contextum originalem, adeòque ipſam vocis ſignificationem accedere eos, qui vertunt, *vaniloqui, inepti-*

ineptiloqui. Μιμητικὸν vocabulum videtur, quod apud Arabes crebrò occurrit. Unde רגל פקאק *Vir demens, fatuus, ὁ βαττολογήσας*: aliâs פקפק פי אלכלאם est, *verba ad oris latus allidere, balbutire, μογιλάλον εἶναι.* Unde & פאקא Syr. *balbutiens, difficulter loquens, Marc.* c.7.v.32. Est etiam פקפקה *latratus canis, murmur aquæ,* quæ omnia, quàm apprimè conveniant malæ Judæorum in Synagogis latrantium potiùs, & murmurantium, quàm orantium consuetudini, quam sublatam hîc vult Servator, nôrunt illi, qui vel limen aliquod Synagogæ jud. salutârunt.

חַנְפָא *Trostius* vertit, *profani, Hebraismo* observato. Sed Syri pro Ἐθνικῶ, quæ vox hoc loco in Textu Græco occurrit, sumunt. *Isa, bar Ali* חנפא Arabicè אלכניף אלגאהל *Gentilis*, (hypocrita, vide Anal. p.87.) *stultus: substantivum* חנפותא id est, אלחנפידה אלגאהליה עבדה אלאותאן *Gentilismus, ἄγνοια, Idololatria.*

VI. *Matth.* cap. 9. v. 23. 24. ואתא ישוע לביתה דארכונא וחזא זמרא ——— וכנשא

 דמשתגשין

דמשתגשין. 24 ואמר להון פרוקו לכון טליתא
גיר לא מיתרת אלא דמכא הי וגחכין הוו עלוהי

Et venit Jesus in domum illius primatis, viditq́; tibicines & turbas, quæ tumultuabantur. 24. Et dixit illis: Secedite, puella enim non eſt mortua, ſed dormit. Et deridebant illum.

לביתה *In domum ejus.* Pleonaſmus eſt Affixi) ביתא *Domus.* Variam Periphraſin beneficio hujus vocis exprimere Orientales, ſatis conſtat. Nobis Syri hac vice curæ ſunt, è quorum penario quædam promemus exempla, præeunte *Iſa bar Ali.* בית אסירא *Carcer.* Syn. בית חבושיא. בית ארכב *Archiva,* vel *Bibliotheca.* Arab. בית אלכתב בית בותא *diverſorium.* Arabicè אלמבית בית גנונא *aſylum.* בית גוסא ו אלמנזל אלכאן *cubile, thalamus.* בית מקדשא & בית קדש *domus ſancta, ſanctuarium.* בית גזא *Domus theſauri,* Arab. בית אלמאל ואלכזאנה ׃ בית חסדא *Betheſda;* Arabicè explicatur: בית אלרחמה והו בית כאן יגסל פיה אגואף אלבקר ואלגנם אלתי יתקרב ללה *Domus miſericordia. Fuit autem domus, in qua lavabantur exta*

extra boum & ovium, quæ Deo offerebantur. De variis veterum & recentiorum circa hanc vocem conflictibus, videatur *Trost.* præf. N.T. Syr. Adde *Lud. de Dieu Joh.* 5. בית רינא *Domus judicii.* בית משריא καταλυμα, *Diversorium.* Cætera vide in Lex. D *Buxt.* Syro-Chald.

זָמָרֵא *Cantores, tibicines.* Aliud est זְמָרָא *cantus, comessatio,* quæ cum cantu fieri solet. Vide *Lud. de Dieu,* Matth. c. 9. v. 23. R. זְמַר quod, ut plurimùm, in prima Conjugatione *de cantu profano* sumitur, *Matthæi* 11. v. 17. זַמַּר verò seu Pael, de *sacro.* Vide *Lud. de Dieu* ad loc. cit. *Isa, bar Ali:* זַמַּר Arab. reddit גִנא עזף. At זמר est תרתיל תסביח אללה ותמגידה, quę *Psalmum* notant, *laudem* DEI, ejusque celebrationem. זְמַרְתָּא זְמָרָא Arab. תהליל *Laus.* Canticum Canticorum vocant זְמִירַת זְמִירָתָא

טַלְיָא טְלֵא Emphat. טְלִיתָא *puella)* Masc. Unde *Marci* c. 5. v. 4. טְלִיתָא קוּמִי de cujus loci varia lectione & conjecturis Veterum agit *Trost.* Præf. in N.T. Syriacum. *Isa, bar Ali;* טליא שפיר בסרתא Arabicê explicat: צבי בציב אלבדן *puer vegeto & venusto*

nuſto corpore. De differentia inter עולא & טליא *Idem* ita ſcribit: טליא אינא דמהלך i.e. טליא *qui jam incedit*; עולא עולא דמתכרך *qui involvitur, faſciis* ſcil. Aliam obſervationem addit, quam in ſtudioſorum gratiam exſcribemus: טלייה׳ טליא דילי בתרתין יודא מתכתב ולא מתקריא חדא מנהון ואית איך הנא סגאא בכתבא איך הי דאמרא לכורש רעיי i.e. *puer meus. Duplici ſcribitur Jod, quorum alterum non legitur. Atq; hujuſmodi multa occurrunt in Scriptura, ut cùm dicit Coreſch* (Cyro) Paſtor meus. טליותא וטליותא משחלפן טליותא על קומתא דטליא מודעא טליותא על מיא סגאא מודעא *Differunt* Taliutho & Toliutho, *illud de ſtatura pueri, hoc de aquis multis dici ſolet.*

לָא *Non*) Uſum ferè habet τῦ ἀ στερητικῦ; ut 1. דלא חבלא ἄφθαρτον; Arab. לא יפסד 2. דלא חוסרנא ἀνενδεής, Arab. עֿיר ולא יבלא 3. דלא סוגתא ἀόριστον, Arab. לא חיאט מנקוץ דלא סקא בה *Idem*; ἀτελεύτητον. Arab. עֿיר די נהאיה: דלא סכא ודלא סופא ודלא תחומא *qui eſt absque fine, absque principio, & absque termino.* Arab. עֿיר נהאיה ולא עֿאיה ולא חד

Sic

Sic dicunt; דלא סוגתא ודלא בצתא ודלא לא חיאט ולא יפחץ ענה ולא יבחת Arab. עוקבא ואן שאנה ἀπερίγραπτον, ἀνεξερεύνητον, καὶ ἀνεξιχνίαστον. דלא פחמא ἄμεμπτον, דלא עדלי in-comparabilis: Arab. לא שכל לה ולא שבה ולא קיאס *cui nec figura est, nec similitudo, nec modus.* Plura habet in voce לָא

נָחְכִין *illudentes.* Unde Proverbium Syrorum: בכיא קדים לגוחכא *Fletus præcedit risum,* i.e. post nubila Phœbus; vel contrà. Arabicè אלבכא אקדם מן אלצחך

VII. *Matth.* 11. v. 29. שקולו נירי עליכון וילפו מני דניח אנא ומכיך אנא בלבי ומשכחין אנתון ניחא לנפשתכון *Tollite jugum meum super vos, & discite à me, quòd mitis sim & humilis in corde meo, & invenietis requiem animabus vestris.*

שְׁקוּלוּ *Tollite)* R. שקל *Accipere, migrare,* quasi dicas, se auferre: quo sensu vocem פרק modò habuimus. Sich fort reissen. *Isa, bar Ali*; נשקל ונשקול Arab. יאכר ירתחל *accipiet, peragrabit.* Unde nomen שְׁקָל *Pondus*; & Compositum שְׁקָל טְעֳנָא quod προθυμίαν quidam, *solicitudinem, gestationem*

nem ſarcinæ, moderamen judicij alii vertunt. Occurrit *Act*.c.24.v.3. Vide *Not.* Lud.de Dieu.

נִיח & נִיחָא *quietum* notat; ſed נְיָחָא *quies* eſt, Subſtantivè. Illud *Iſa, bar'Ali*, Arabicè reddit; אלסכון ואלהדו ואלראחה hoc verò אלסאכן אלהאדי אלוארע אלטיב

לִבִּי *Cor meum*) Abſol.non facilè reperitur. Emphaticum eſt לִבָּא De qua voce Lexicographus noſter Syro-Arabs לבא קלב והו אלפואד מן אלאנסאן ומן אלבחר קערה לגה Lebo *ſignificat cor, interiora nempe hominis. De mari autem ſumtum, profunditatem ejus notat.* לבא דדקלא *Cor dactyli*, i.e.nucleus; Arab. לב אלנכל לבא טמירא: *Cor abſconditum.* Arabicè אלקלב אלגאהל לביבותא חילתנותא דנפשא הי *Cor ſtultum.* ושיטותא דחיא דזבנא Lebibutho *eſt fortitudo animi, quæ & contemptus eſt vitæ hujus mundi.* At לוּבָבָא eſt אלתשגיע אלבאס *fortitudo, alacritas.* Sic לביבא הו דכחושבא גמירא קרב לות חשא Ar. אלשגאע ואלאקדאם נגדה *fortis, magnanimus, qui tota cogitatione militat adverſus affectus.*

VIII. *Matth.*

VIII. *Matth.*21.v.12.ועל ישוע להיכלא דאלהא ואפק לכלהון אילין דזבנין ומזבנין בהיכלא וסחף פתורא דמערפנא *Et ingressus est Jesus in templum Dei, & ejecit omnes illos, qui emebant & vendebant in templo, & evertit mensas numulariorum.*

ישוע *Jeschu*, ita legendum, pro quo alii vitiosè יֵשׁוּע. Atque à Syris suam Græci habent flexionem Ἰησοῦς.

הַיכְלָא *Templum, oratorium.)* Unde *Isa, bar Ali*, Arab.אלהיכל אלמצלי. De hac autem consuetudine in templo emendi & vendendi, nummulariorum item mensis peregrinorum usui destinatis, loquuntur hinc inde Talmudici, & ex ipsis *Tremell.* ad hunc locum. *Constant. L'Emp.* Midd. c.2.S.3.p.48.

אַפֵּק *Ejecit, exire fecit.)* Rad. נְפַק *Exire, & ejici.* Vide Præf. *Lud. de Dieu*, in Apoc. Cum nomine רוּחָא *excusandi* significatum habet. Unde מַפַּק בְּרוּחָא *prolatio spiritus*, i.e. Apologia. Arab. אעתדאר אחתגאג, אכראג מן מַפַּקְתָּא *Translatio.* Isa, bar Ali לעֹה אלי לעֹה *Eductio ex lingua in linguam*, מכרג Arab. מַפַּקְנָא & מַפְּקָא

זָבְנִין *Ementes.*) Rad. זְבַן *Emit.* Unde nomen זְבָנָא & זובנא Arab. אלביע ואלשרי *Venditio & emtio.* זְבָנָא verò *tempus* notat. Hinc זבנא סתויא *tempus hybernum.* זבנא תשריניא *tempus autumnale.* זבנא ניסניא *tempus vernum:* זבנא קיטיא *tempus æstivum.* Aliud etiam inde deducitur nomen זבנתא idem quod זמנתא Arab. דפעה מרה תארה *vice,*&c.

מְעַרְפָּנֵא *Numularii*, à עורְפָּנָא *Aes, pecunia, nummi.* Rad. ערף *Trapeziticam exercuit.*

IX. *Matth.* 27.v.28. ואשלחוהי ואלבשוהי כלמיס דזחוריתא *Et exuerunt eum, ac induerunt eum Chlamyde coccinea.*

אַשְׁלְחוּהִי *Extraxerunt, denudârunt eum*) Rad. שְׁלַח *Misit, exuit.* Unde Partic. PAEL Pass. מְשַׁלְחָא Arab. אלעארי מן אלתיאב *nudus vestibus.* Isa, bar Ali. Active, מְשַׁלְחִין *exuentes.* Arab. ינזעון

אַלְבְּשׁוּהִי *Induerunt eum*) Rad. לְבַשׁ *Induit.* Unde Partic. לביש לאלהא *Indutus Deo*, i.e. Interprete *Isa, bar Ali*, אלעאמל באואמר אללה *vacans præceptis Dei-* לביש למשיחא

למשיחא Arab. אלמקתדי באלמסיח *qui ſequitur Chriſtum.*

X. *Heb.* 1.v.3. דהויו צמחא דשובחה וצלמא דאיתותה ואחיד כל בחילא דמלתא והו בקנומה עבר דוכיא דחטהא ויתב על ימינא דרבותא במרומא i.e. *Qui eſt ſplendor gloriæ ejus & imago eſſentiæ ejus, & ſuſtinet omnia virtute verbi ſui, ipſeq; per ſe ipſum fecit purgationem peccatorum, & ſedet ad dexteram Majeſtatis in excelſis.*

צְמַחָא *Splendor*, ἀπαύγασμα. *Scaliger* in Trih. p. 308. cont. Serarium diſputat, Hebraicè etiam צמח per notionem ſecundam ἀνατολὼ ſignificare, quo nomine Servator noſter aliquoties venit apud Juſtinum Martyrem. LXX. etiam pro צמח habent ἀνατολὼ, *Jerem.* 23. v. 5. *Zachar.* c. 3. v. 8. & c. 6. v. 12. Radix eſt צמח, unde APHEL אצמח *illuminavit, illuſtravit.* Arabicè אנאר אשרק *Iſa, bar Ali.*

צַלְמָא *Imago*) R. צְלַם, unde Futurum אֶצְלַם id eſt, אמתל ואשברה *ſimilitudine exprimam, aut effigie.*

אִיתוּתָא *Subſiſtentia*, ὑπόστασις.) Idem

N 5 quod

quod יַת & יָתָא. Vnde *Isa,bar Ali*; יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא ח׳ יתא אוכית קְנוּמָא דשמיא וארעא *Jath Schemajo, vejat arho*, i.e. יָתָא, quod *idem valet* ac קְנוּמָא *substantia cœli & terræ*. יָתָא verò ajt, esse ראת אלשי ונפסה וגוהרה ושכצרה *substantiam & existentiam ejus.*

מֵלְתֵהּ *Verbum ejus)* מֵלְתָא *Dictio, sermo.* Vocem aliâs Syri peculiariter appellant פחמא, *Isa,bar Ali*. Rad. מַלֵּל *Locutus est*. מלילא *loquens*; מללנא Idem. מלילותא λογι-*κὸν*, Arab. מנטיקי

קְנוּמָא *Persona, Hypostasis.*) Vox est Theologis Syris & Arabibus recepta pro persona Trinitatis. In utraque aliâs lingua ponitur etiam pro Hebræorum נפש aut עצם *Rom.* c.9. v.3. ubi tamen Tremellius legit קיומי, quod aliâs facere consuevit, mutato ex נ. *Luc.* c.11. v.17. *Ahmed* Ibn Edris lib.1. Quæst. p.117. de hac voce scribit: אלאקנום לפטה רומיה מענאהא פי אצטלאחהם אליום אלשכץ וקאל אלגוהרי פי אלצחאח אלאקנים אלאצול וחרהא אקנום מתל עצפון וכרטום Aknum *vox est Romana* (Syriaca) *cujus significatio usu hodierno* est,

est, quidam, Individuum. *Gieuhari* (celebris Lexicographus) *in suo* צחאח ajt, אקאנים *idem esse, quod* אצול principia, radices, fundamenta, à *Singulari* אקנום, *forma* עצפון & כרטום

XI. *Matth.* 13. v. 5. ואחרנא נפל על שועא איכא דלית הוא מרא סגיאא *Et aliud cecidit super petram, ita ut non esset terræ multum.* מדרא *Gleba)* Isa, bar Ali טין רמים *Lutum pulverulentum*, uno nomine Arab. תרבה dictum. Vox est Arabibus usitatior, quàm Syris. *Gigg.* in Thes. מדר *frustum luti aridi.* מדרה *frustum singulare hujusmodi luti.* אמתדר אלמדר *aridi lutum frustum accepit.* אלממדרה *locus lutulentus.* Vide etiam Not. *Lud. de Dieu.*

XII. *Col.* c. 2. v. 14. ועטא בפוקדנוהי שטר חובין הו דאיתוהי הוא סקובלן ושקלה מן מצעתא וקבעה בזקיפה *Et delevit decretis suis contractum debitorum, qui erat contra nos, & sustulit ipsum è medio, & affixit eum cruci.* עטא *delevit*, prop. *texit*, quo sensu apud Hebræos & Arabes verbum hoc usitatum est. Ubi notandum, Syros Theologos te-

gen-

gendi verbo in remiſſione peccatorum gratuita delectari. Vnde *Iſa, bar Ali*; נעטא מן עטיא או דחובא או דשמא הו כד הו יקאל פי אלאול ימחו אלכטאיא ואלדנוב ויעפר להא ופי אלתאני יבידוא ולא יבק להם דכר ימתחו אסמהם *Dicitur primò de deletione peccatorum & iniquitatum, cùm remittuntur.* Deinde, *de iis, qui pereunt, nec relinquitur ipſis memoria, nomenq́ eorum deletur.*

חֲוּבָא Sunt *debita. Iſa, bar Ali*: חובא ה' דאלהא חיבין דנסעוד *debita Deo, quæ tenemur facere.* Aliâs etiam ſignificat *Iniquitates*, à Singulari חֲוּבְתָא *Iſa, bar Ali.* Sed &, eodem teſte, חֲוּבָא dicitur עלי להיב אלנאר *de flamma ignis.* Vox שטר Rabbinis etiam eſt uſitata. Vnde *Elias* in ſuo Tisbaite: כל לשון שטר ברזל הוא כתב שכתוב בו הממשלה שנותן אדם לזולתו עליו והוא לשון התשים משטרו בארץ i.e. *Omne vocabulum* שטר *apud Rabbinos Scripturam ſignificat, qua continetur poteſtas, quam alius alÿ tradit; eſtq́ deſumtum ex illo* (Jobi 38.) num pones poteſtatem ejus in terra?

סקובלן *Contra nos*, vel *adversarius noster.*) Monstrosâ planè literæ ס πρόθεσις. Videtur ab ipsa Arabum Conjugatione X. quæ *Act.* c. 17. v. 17. *obviandi* sensu occurrit, mutuata. Radix est קבל, quod in PEAL varia habet significata. Cum על constructum, est *accusare*.

XIII. *Act.* c. 14. v. 5. הוא דין עליהון גומא מן עממא *Factus autem est in hos impetus à gentibus.*

גומא) De hac voce *Isa, bar Ali*; גומא אלועיד אלתואער אלתהדיר התף גזם Gezomo est *comminatio, exitium, destructio, fractio seu ruptura.* Est enim גזם, teste *Muhammede*, filio *Ahmedis*, Hasanæo, Commentariis in Giarum. præter alia, idem quod קטע *scidit, abscidit.*

XIV. 2. *Tim.* 1. v. 13. נהוין לך חורא מלא חלימתא דשמערת מני *Sint tibi formulæ sanorum sermonum, quos audivisti à me*, &c.

חורא *Formulæ*) Sic *Trost.* & *Tremell.* Scribit hic: *Hæc Syra vox* חורא *vix alibi reperitur, ut ex collatione, quid significet, colligi non possit, puto tamen propriè significare* formam, *cujus Singulare est* חור *usitatum:*

ac formulas dicit Foramina, Metaphora ſumta à numulariis, qui in diverſis capſulis (quæ ſpecimen habent foraminis) diverſa monetarum genera, ordine certo & ſibi conſtituto, diſponunt, ut in promtu ſingula habeant, quum opus fuerit. Sed nimis hæc longè petita eſt Etymologia. Dicimus חורא commodiſſimè reſpondere Apoſtolicæ voci ὑποτύπωσις, qua & lineamenta præformata ad illinendos colores, & impreſſa menti forma ſignificatur, ſive naturalis illa ſit, ſive acquiſita. Eſt autem, ut ajt *Chryſoſtomus*, translatio à pictoribus, ac ſi dixiſſet ἐνετυπωσάμην εἰκόνα σοι τῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν θεῷ δοκούντων ἁπάντων, ὥσπερ τινὰ κανόνα καὶ ἀρχέτυπον ὑγιεινῶν λόγων εἰς τὴν σὴν ψυχὴν ἐγκεκολαφώς. Vnde & *Iſa, bar Ali* חֻורָא vertit Arab. שהב בין *typus, albedo, tectorium.* Habent quidem Syri etiam חורא *foramen*, ſed à חֻורָא vocali diſtinguitur. Et aliud nomen חורא quod *album* ſimpliciter notat. Ab hac radice Arabes *Apoſtolos* חואריין appellare quidam volunt. Aliter ſentit *Lud. de Dieu* ad *Joh.*

c. 15.

c.13.v.asserens, ab Æthiopico verbo חור, i.e. ἐκπορεύεσθαι eos sic dici; unde & חורי quilibet *legatus*.

XV. 2.*Tim.c.*1.v.14. גועלנא טבא טר ברוחא דקודשא הי דעמרת בן *Depositum bonum serva per Spiritum Sanctum, qui habitat in nobis*.

גועְלָנָא *Depositum)* Rad. גְעַל quod apud Arabes usitatissimè est *ponere*. APHEL אַגְעֶל *Committere alicujus fidei*.

טַר *Custodi)* R. נְטַר *observavit, custodivit*. Videtur hinc, Græcorum τάρταρος, quasi *custodiam* dicas, ut à בר geminato, fit ברבר βάρβαρος.

רוּחָא *Spiritus)* Vnde usitata Syrorum Phrasis אַגֵר רוּחָא *protraxit Spiritum, longanimus fuit*. Respondet Hebræorum ארך אפים

XVI. *Luc.*8.v.47. הי דין אנתתא כד חזת דלא טעתה אתרת קד רתיתא ונפלת סגדת לה *Illa mulier videns, quòd non fefellisset eum, venit tremens & procidens adoravit eum*.

טְעָתֵה *Fefellisset eum)* Sic *Tremell. Boder. Trost*. Sed meliùs, *latuisset eum*. In KAL enim טְעָא refertur vel ad personam, quam

quam quid latet, significátque *oblivisci* aut *errare*; vel ad ipsam rem, quæ oblivioni est, aut latet. In APHEL significat *fallere*. De hoc verbo etiam agit *Isa, bar Ali*; טעא מן טעיותא או דחושבא או דאורחא Teo, à Tajutho, *erravit vel in ratione, vel à via.* Vnde טְעָיָא Arab. אלצאל טעיאן *Errans, inobediens.* Et Substantivè אלצלאל אלעלט. *Error.* Idem alibi scribit, טְעָא esse זאע ען אלחק וצל עןאלטריק *deflexit à veritate, & erravit à via.* Ab eadem Radice est טועי *error*, & טועיי *Matth.* 13.v.23. Alii Plurale esse volunt, quibus ex Amira se opponit Pocok 2.*Pet.*2.v.13. pro quo vitiosè quidam legunt טועת gemina litera י. coalescente in ת, qui error apud Syros & facilis est, & frequens. Vide *Lud. de Dieu* Matth. c.27.v.64. *Edv. Pocok.* in cap.2. Epist. Pet. 2. Pet. v.13. Eadem ratio est vocis רבולי, pro *Rabbuni*, *Joh.*20.v.16. נ. converso in ל. vide *Tremell.*

XVII. *Luc.*4.v.39. וקםלעל מנה וכאא באשתרה ושבקתה ומחדא קמת ומשמשא הורת להון *Et stetit super eam & objurgavit febrim.*

m, & reliquit illam, & illico surrexit, & ...istrabat eis.

...אֶשָּׁתָא *Febris)* Quidam ignem vertunt. ...l malè. Nunquam enim hoc sensu ...x hæc apud Syros venit. *Isa, bar Ali* ...אשתא דחדא i.e. חמי אש *morbus igneus.* ...ארבעא *Febris quarto quoque die recur-...s.* Græci πυρετὸν vocant.

...מֵחָדָא *è vestigio)* Ita enim propriè verti ...bet, juxta *Isa, bar Ali*; qui vocem hanc ...abicè reddit; בעקב דלך עלי אלמכאן מן ...וקתה מן פורה בעד. Est autem מחדא qua-...מן חד. scil. שעתא *ab una hora.* Vide Mi-...ll. *Nicol. Full.* lib. 1. c. 1. *Lud. de Dieu* Lu-...14. v. 18. ad voc. ἀπὸ μιᾶς.

XVIII. *Gal.* c. 1. v. 8. אף אן חנן דין או מלאכא מן שמיא נסברכון לבר מן מא דס... נבון נהוא חר... *Etiamsi autem nos, aut An-...lus é cælo evangelizârit vobis præter-...am quod evangelizavimus vobis, sit ana-...ema.*

חֵרֶם *Anathema)* Usurpatur vel ratio ... DEI, & ἀνάθημα; rem DEO sacram ...tat; vel ratione hominum & ἀνάθεμα

O seu

ſeu *κατάρα*: ſignificat. De utroque loquitur *Iſa, bar Ali*. De priori: חרמא למריא *Anathema Dei*, id eſt, אלשי אל מכצוץ בה *Res Deo appropriata*. De poſteriori: חרמא הו דלא מתפים *Homo inobediens, pertinax, obſtinatus*. Arab. אלדי לא יקבל וילג או אלעאתי אלדי לא רחמה לה *Qui non recipitur; qui pertinax eſt; aut exorbitat: qui nullam miſericordiam conſequitur*.

XIX. *Epheſ. c. 5. v. 15.* חזו הכיל איכנא תהלכון זהיאית לא איך סכלא אלא איך חכימא *Videte igitur quomodo ambuletis circumſpectè, non ut fatui, ſed ut ſapientes.*

זְהִיאִית *Circumſpectè)* Tremellius *Quia vox Syriaca* זהיאירת *alibi non legitur, nec in hoc, nec in alio ſenſu, & tantum differt à* זהיריאית *quod literam* ר *non habet, puto eandem eſſe cum Syncope literæ* ר &c. Frequens eſt apud Syros Chaldæos & Arabes uſus vocis זהא cum derivatis. *Iſa, bar Ali* זְהָא vertit משתבהר Arab. יפתכר יזהו *gloriabitur, efferet ſe.* זְהִיוּתָא *elatio, pulchritudo, gloriatio*. Arab. אלבהא גמאל אפתכאר. Unde fortè זהיאית Adverbium *λαμπρῶς, καλῶς*, &c.

λῶς, &c. Quia verò Adverbii hujus nec *Isa,bar Ali* meminit, nec textui Apostolico commodè satis respondet, *Tremelliana* conjectura, & emendata lectio והיראית non displicet.

XX. *Hebr.* c.2. v.9. הו דין דמך קליל מן מלאכא חזינך דהווי ישוע מטל חשא דמותה׃ ותשבוחתא ואיקרא סים ברישה׃ הו גיר אלהא בטיבותה׃ חלף כלנש טעם מותא *Eum autem, quem paululum depreßit præ Angelis videmus, qui est Jesus, propter paßionem mortis suæ, quòd & gloria & honor positus sit in capite ejus. Ipse enim Deus pro bonitate sua, pro omnibus hominibus gustavit mortem.*

הֽוּגֵיר אֱלָהָא *Ipse enim Deus*) Verba hæc, quæ in Græco contextu aliter leguntur, in Editione *Tremellii*, ita habent: הו גיר סתר מן אלהא בטיבותה׃ *Ipse enim, excepto Deo* (h.e. Deitate sua excepta) *per beneficentiam suam*, &c. quam se lectionem reperisse ajt in antiquissimo Cod. Msc. Heidelbergensi. Quæ tamen corruptela est Nestorianorum, ut *Theophylactus* observat. Vide *Anal.* p. 340.

APPENDIX III.

Seu

SPECIMEN RABBINICUM.

Prodiit anno Christi 1560. Friburgi in Brisgoja liber, cui nomen אדם שכלי *homo intellectualis*, quo præter varia præcepta & adhortationes, ex sacris literis petitas, tredecim paulò fusiùs recitantur articuli, fidei judaicæ, quos speciminis & exercitii loco Linguæ Hebrææ studiosis exscribemus. *Primus* agit de perfecta & absoluta Dei Essentia, quæ nullius est indiga, & à qua omnia dependent. Ita autem habet: שיתעלה זכרו יתברך הוא נמצא מציאה שלימה והוא עלת כל הנמצאים ובו הוא קיום כל מציאותם וממנו יומשכו המצוים כוח הקיום ואילו נעלה על לבבינו ביטול כל הנמצאים זולתו לא בטלה מציאתו בעבורם ולא חסרה כי שמו מסתפק מהדיעות והגלגלים והיסודות וכל אשר בתוכם יצטרכו במציאות אליו לחז. ולסעד בסוד אנכי ה׳ אלהיך צווי ליחיד להעד ברוך ה׳ המבורך לעולם ועד:

Secundus, tradit unitatem Dei simplicis-

cissimam, omnisque omnino compositionis expertem: עיקר השני הוא יחוד יתב׳ ולרעת כי הוא עלת הכל הוא אחד המין הכללי ולא כאחד המין הפרטי ולא כאחד המרכב הנחלק לאחרים ולא כגוף הפשוט אשר הוא מקבל החלוק ולא כאחד חבור או הוסף או פירוד ולא כאחד רוב המנויין אבל ית׳ שמו אחד שאין כמוה׳ בשום פנים אחדות מיוחד בסוד שמע ישראל אלהינו ה׳ אחד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד עולם ועד שליט בכל שש קצוות במין באישיו לא תשא שם ה׳ אלהיך לשוא ברוך הוא אשר נצחנו בנעימתו ולחוזק הראותו ממנו נעלם ברוך שם כבודו עולם

Tertius tollit à DEO corpus, omnêsque corporis affectiones & accidentia: עיקר השלישי שהוא ית׳ אינו גוף ולא כוח בגוף ולא ישיגהו משיגי הגוף ומקריו כמו התנועה והעמידה או שאר שנויים ולא בעצם ולא במקרה והתארים הנזכרים על הש׳ ית׳ הוא דרך העברה על לשון בני אדם כאשר מורגלים שלימות בחמר׳ מצד דורתם ולכל גוף גויה וצורה יש לה גבול או שיעור קץ ותכלית אבל לבורא הכל ית׳ לו ולכחו אין גבול או שיעור קץ ותכלית על כן אין לדמותו לכל תמונה גדולה או קטנה בסוד כי לא ראיתם כל תמונה:

Quartus vult, Deum esse primum, & æternum; creatorem cœli & terræ, & quæ in illis sunt: עיקר הרביעי שארוני רחום
ית׳ קדמון לכל מוחלטת כי הוא ראשון וסכה לכל
וחדש את העולם בבריאות שמים וארץ וכל
אשר מהם ובהם ומאפס גמור הוציא יש מהן
בחידושו זכור את יום השבת לקדשו והוא ראשון
והוא אחרון כי הוא קודם לכל קודם בסוד
מעונה אלהי קדם וכן ית׳ שמו לעד בגדולתו
ברוך שם כבוד מלכותו:

Quinto monentur Judæi, ut præter Deum adorent neminem, nullósq; asciscant Mediatores: עיקר החמישי שהש׳ יתברך
חנון ראוי לו לעבדו ולרוממו בהגיון לב ובדבור
ובהרמת קול ולא יעשה כן לזולתו כגון למלאכים
ולכוכבים ולגלגלים וליסורות ולכל אשר
הורכב מהן וכן לא ישימם מליצים נגד הש׳י כי
ידיעתם בשכל ובהגיון האר׳ תוהו כי לא ידעו
מה הוא וכלן מוטבעין ומוכרחין על פעלתם ואין
להם רשות ולא בחירה אלא מרצונו ית׳ וכל רגע
צריכים חדושי הארץ טובתיו ורעתיו להודיע
לבני האדם גבורתיו ואלהים לבדו שופט צדק
זה ישפיל וזה ירים בסוד לא יהיה לך אלהים
אחרים וכאשר כל היכולת רק בידו כן ד׳י
להאמין ביחודו ברכו עמים אלהינו והשמיעו כל
תהלתו

תהלתו שהכל ברא לכבודו ה׳ אלהי ישראל עושה נפלאות גדולות לבדו:

Sextus articulus vult, Deum quosdam ex humano genere elegiſſe, quorum operâ prædixerit res futuras: עיקר הששי שיי׳ משפיע שפע הנכבד נבואת אמת על מקצת בני אדם זכי החמר ושלמים בדעת האנושית ומשכילי האמת ותשוב נפשם זכה עד שיקבלו האמת וצורת השכל ואחכ ידבק השכל האנושי בשכל הפועל וישפע עליו ממנו שפע הנכבד עד שיודלק שכלו כי נרה׳ כך הפירוש במשלי נשמת אדם בסוד היום הזה ראינו כי ידבר את האדם בשכל איש האלהי נביא וחוזה אשר עשה לנו את הנפש הזה וראוי גם ליקר נותני חומר וצורה ותזכה להאריך ימיך כבד את אביך ואת אמך:

Septimo articulo Moſes cæteris Prophetis omnibus antefertur: עיקר השביעי שיי׳ יתברך רב חסד ומשפיע מטובו שפעו הנכבד על מרעה יותר מעל כל הברואים הקדמונים ממיני בני אדם והבאים אחריו והגיע לתכלית רום מעלת האנושית עד שהגיע למעלת המלאכים ונכלל בכת המלאכים ולא נשא׳ לא מסך ולא סתר שלא קרעו ולא מנעתו מונע גשמי ולא התעכב בו דבר חסרון לא מעט ולא הרבה ובטלו ממנו

Quartus vult, Deum esse primum, & æternum; creatorem cœli & terræ, & quæ in illis sunt: עיקר הרביעי שאדוני רחום ית׳ קדמון לכל מוחלטת כי הוא ראשון וסבה לכל וחדש את העולם בבריאות שמים וארץ וכל אשר מהם וכהם ומאפס גמור הוציא יש מהן בחידושו זכור את יום השבת לקדשו והוא ראשון והוא אחרון כי הוא קודם לכל קודם בסוד מעונה אלהי קדם וכן ית׳ שמו לעד בגדולתו ברוך שם כבוד מלכותו:

Quinto monentur Judæi, ut præter Deum adorent neminem, nullósq; ascisçant Mediatores: עיקר החמישי שהש׳ יתברך חנון ראוי לו לעבדו ולרוממו בהגיון לב ובדבור ובהרמת קול ולא יעשה כן לזולתו כגון למלאכים ולכוכבים ולגלגלים וליסודות ולכל אשר הורכב מהן וכן לא ישימם מליצים נגד הש׳י כי ידיעתם בשכל ובהגיון האד׳ תוהו כי לא ידעו מה הוא וכלן מוטבעין ומוכרחין על פעלתם ואין להם רשות ולא בחירה אלא מרצונו ית׳ וכל רגע צריכים חדושי הארץ טובתיו ורעתיו להודיע לבני האדם גבורתיו ואלהים לבדו שופט צדק זה ישפיל וזה ירים בסוד לא יהיה לך אלהים אחרים וכאשר כל היכולת רק בידו כן די להאמין ביחודו ברכו עמים אלהינו והשמיעו כל תהלתו

תהלתו שהכל ברא לכבודו ה׳ אלהי ישראל
עושה נפלאות גדולות לבדו׃

Sextus articulus vult, Deum quosdam ex humano genere elegiſſe, quorum operâ prædixerit res futuras : עיקר הששי שיי׳
משפיע שפע הנכבד נבואת אמת על מקצת בני
אדם זכי החמר ושלמים בדעת האנושית
ומשכילי האמת ותשוב נפשם זכה עד שיקבלו
האמת וצורת השכל ואחכ ידבק השכל האנושי
בשכל הפועל וישפע עליו ממנו שפע הנכבד עד
שידלק שכלו כי נרה׳ כך הפירוש במשלי נשמת
אדם בסוד היום הזה ראינו כי ידבר את האדם
בשכל איש האלהי נביא וחוזה אשר עשה לנו
את הנפש הזה וראוי גם ליקר נותני חומר וצורה
ותזכה להאריך ימיך כבד את אביך ואת אמך׃

Septimo articulo Moſes cæteris Prophetis omnibus antefertur : עיקר השביעי שיי׳
יתברך רב חסד ומשפיע מטובו שפעו הנכבד על
מרעה יותר מעל כל הברואים הקדמונים ממיני
בני אדם והבאים אחריו והגיע לתכלית רום
מעלת האנושית עד שהגיע למעלת המלאכים
ונכלל בכת המלאכים ולא נשא׳ לא מסך ולא
סתר שלא קרעו ולא מנעתו מונע גשמי ולא
התעכב בו דבר חסרון לא מעט ולא הרבה ובטל

ממנו הכחות המדמות והמרגישות ברשגתו כמו
המשתוקקרת ולא בשאר בו כא׳ השכל בלבד
ובלא מלאך אמצעי היתה נבואתו אך דיבור עם
דיבור השם ית׳ מקרבו בסוד פה אל פה אדבר
בו ובכלעם הש׳ ית ברך היה נאמן ועניו לעשיר
ולמסכן לפניו לא היה כמוהו ואחריו לא יהיה כן
כי הוא מבחר ברואיו ברוך השם שחלק מחכמתו
ומסודו ליראיו :

Octavus articulus Legis perfectionem tradit,& veritatem:
עיקר השמיני שיי׳ אל אמת
נתן לנו תורת אמת והיא הנמצאת עתה בידינו
והיא כולה מהשם יתב׳ הגיעה למרעה בהגעת
הנקראת דיבור ומשה רבינו ע״ה כדמות הסופר
כתב וחקק מפי השם ית׳ מדברי הימים ועניני
התורה ומצותיה ובעל פה קיבל הילכותיה
משפטיה ודקדוקיה ומסרה לנו השליח הנאמן
בשליחתו כי הי׳ שלחו ותורת השם ית׳ כולה
אמת קדושה וטהרה אות אחת לא נעדרה ועל
כל אות ואות סודות עמוקות וחכמות ונפלאות
כחול הים בסו׳ ארוכה מארץ מדה ורחבה מני
ים ברוך ה׳ אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם
נטע בתוכינו ונתן עוז לתעצומות לעם ברוך
אלהינו

Nonus articulus docet, Mosis legem

nec

nec mutationi obnoxiam esse, nec augeri posse nec minui: עיקר התשיעי שה׳ ית׳ נוצר
חסר לאלפים לא החליף תורת משה רבינו ע״ה
ולא תבא תורה מעם הש׳ ית׳ זולת׳ ולא יהיה לא
תוספת ולא גרעון לא בכתב ולא בעל פה ועל
תורת השם ית׳ נאמר לא תוסיף ולא תגרע כי
היא יתד נאמן שלא ימוש לעולמים בסוד ואהבת
את י׳ אלהיך ושמרת משמרתו וחקותיו ומשפטיו
ומצותיו כל הימים ברוך אלהינו אשר בחר בנו
מכל העמים:

Decimus articulus omnes omnino res, magnas, parvas, medioxymas Providentiæ DEI asserit: עיקר העשירי שהי׳ נושא עון
יודע מעשה בני אדם כול׳ השגחה פרטירת
באישיו ובחלקיו ואפילו נקיפת אצבע ולא יעזב׳
לא על דרך השכחה ולא על דרך העזיבה בסוד
הש״י עיניו פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת
לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו שכל דיבור הוא
חוקר לא תענה בריעיך עד שקר וגם על דעת
מחשוב יעמוד לא תחמוד והשם ית׳ מוחץ ורופא
והוא מסיבות מתהפך כרגע עין לרע ולטוב לפי
משפטיו ואם יש צדיק יקרה לו רעות עושה
בחכמה ולא במאור עות והש׳ ית׳ גם משויח
בבעלי חיים שאינם מדברים ובצמחים
ובדוממים בדרך כלל לשמור המינים וההשגה׳
תקפה

תקפה מאד בגרמים העליונים ובקדישי מרומים
גם ביחידים השרידים בעמו ברוך כבוד ה׳
ממקומו׃

Undecimus articulus de bonorum malorùmque operum Retributione agit:

עיקר היא שהשם ית׳ עובר על פשע גומל טוב
למי שישמור מצות עשה שבתור׳ ויעניש למי שיזוד
לעבור על המצות לא תעשה שבה אפילו דבור
שהוא עזות מצח כש׳ העובר לא תנאף לא תגנוב
לא תרצח וכמו השי׳ הוא ה׳ צדיק וישר כן העושה
טוב הוא אוהב וחונן למו כנא׳ צדיק ה׳ צדקות
אהב אשר יחזו פנימו והוא גמול הטוב שיגיע
הנפש המשכלת אלמלא העליון ויהיה בנועם
בכתורת המלאכים וחיות הקדם תמיד נצחי
באין תכלית בקיום הבורא ית׳ כסא כבודו מעמד
הנפשות החסידים בסוד והיתה נפש אדוני
צרורה בצרור החיים את ה׳ אלהיך ואת נפש
איביך יקלענו בתו כף הקלע הוא העונש גדול
שתכרת הנפש לעד במצוק ויכלה הגולם בסור
מי אשר חטא לי אמחנו מספרי ונאמד רוחכם
אש תאכלכם ויבושו ויבהלו עדי עד ויאבדו כל
רשעי ארץ ברוך ה׳ אלהי ישראל אשר עשה
את השמים ואת הארץ׃

Duodecimus articulus Messiæ adven-

tum,

tum, & liberationem filiorum Iſraël pandit: עיקר הי״ב שה׳ יתברך נושא חטאה ישלח לעמו ישראל את משיחו מצמח דוד עדה לגאול את עמו ישראל מיד האומות ותשוב הממלכה לישראל לא יעבדו עוד זרים וישובו בירת לארמתכם לשם טוב ולתהילה יותר מההצלחה הראשונה גם משיח השם ית׳ אשר ימלוך אז יעברוהו האומות ויבאו בבריתו וישם בארץ משפט צדק ונבנתה עיר י׳ והיה קודש לי׳ ולא ינתש ולא יהרס עוד לעולם עמו כנא׳ וירד מיעקב שריד מעיר ואז יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר שעיר וכן ישלוט בכל לשון ואומה בסוד ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה׳ אלהיך שמה ויהיה אז שם ה׳ אחד וכל בית ישראל ירעו אותו ויתנו לו הודיה ברוך י׳ מציון שוכן ירושלים הללויה

Decimus tertius articulus de Reſurrectione mortuorum loquitur: עיקר הי״ג שהשי מנקרה לשבים מחיה המתים ואף אם כבר נרקבו ונפרדו לארבעה וכמו שהמציא מטיפה קטנה את האדם כן ימציא מדבר הנשאר מיסודם וכל זה שישלימו חקם בתורה ובמצות וישמח י׳ במעשיו ולגמול טוב אף לגוף האדם מעשים הטובים אשר בהבלי העולם קצו

קצו בסוד ורבים מישני אדמ׳ עפר יקיצו ויכירו
וידעו כי אתה דיין אמת בדין ממית ומחיה וזכרו
לדור ודור הידה הודה ויהיה וישישו בך י׳ ובמשיח
צדקך ברוך אתה השם למדני חוקיך ואנה
אלהים אלי אתה אשמרך ישעי ואורי צמאה
לך נפשי כמה לך לבבי ובשרי נפשי אליך מאד
תהמה ותערוג מדעי בקוצר רוחי לך אערוג
שמו ורצונך אבקש בכל מאודי אלהים חיים
אם תהיה עמדי להוריני דרך חוקיך ותהיה
בעזרי להבינני מדע תורתך ה׳ שומרי גבורה
מעל גבורה קצת סודיך באמרי מעשה לבנרת
הספי׳ ברוך י׳ צורי׃

Plura Lectionis & Α'ναλύσεως Exercitia addere nihil attinet. Chaldæa & Rabbinica studiosis nostris suppeditat *Thesaurus Philologicus*. Patrum degustare delicias operæ pretium fuisset ex Msc. illo בית גנזא seu Γαζοφυλακίῳ, cujus meminimus tum alibi, tum præsertim *Dissertatione de Heptaplis Parisiensibus*, sed quia præscripti brevitatis cancelli eam nobis hac vice felicitatem invident, lectorem; rerum magis quàm verborum studiosum; rejicimus ad ὁδηγὸν nostrum, cujus

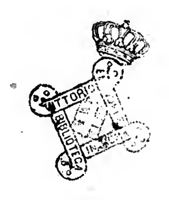
Parti

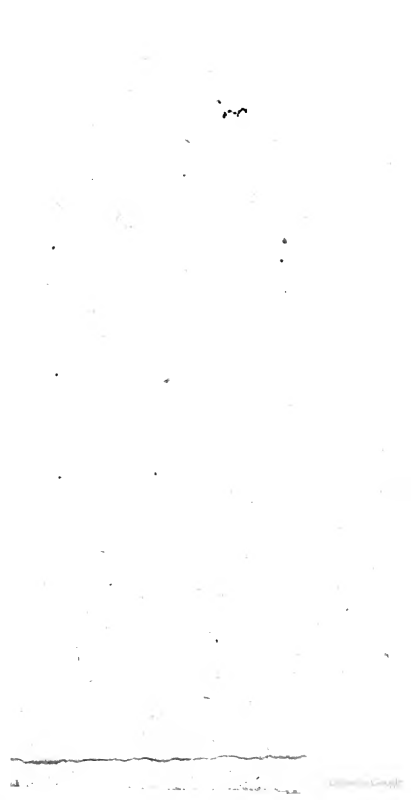
Parti III. nonnulla ex libro citato inferuimus loca de *justificatione*, *statu mortuorum*, *&c.* Vide p. 348. & deinceps.

FINIS.

MONENDA ET CORRIGENDA.

Pag. 5. lin. 10. *Estrangola* Syr. אסטרנגלא unde & alii *Estrangelo*, pronunciant. P. 6. l. 8. utrisque. P. 8. l. 11. mutanda est monstrosa illa figura in (±) Chebozo. P. 17. l. ult. duas per contractionem, &c. P. 39. l. 16. בַּר אֶנְרָא corrigi potest ex pag. 175. P. 59. l. 3. תַּרְגַּלְתִּי P. 150. l. 6. Corporeitatem. P. 129. l. 4. suntque. P. 157. l. 20. del. per Metonymiam effecti. P. 189. l. 24. tenebrionem. P. 192. l. 3. קרן. l. 20. del. nes. P. 193. l. 22. גְּאהליה.

Digitized by Google

